

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU

Sportovní a rekreační možnosti v oblasti Kokořínska

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Ing. Miroslava Navrátilová
Konzultant: Doc. Ing. Eva Čáslavová, CSc.
Vypracoval: Martin Podařil

Praha, duben 2006

Sportovní a rekreační možnosti v oblasti Kokořínska

Sports and recreative possibilities in Kokořín area

Cíl práce:

Seznámit se s problematikou cestovního ruchu, charakterizovat vymezený region, představit jeho sportovní a rekreační možnosti, pokusit se vlastními nápady vylepšit stávající situaci a především zaujmout potenciální návštěvníky této oblasti. Dále navrhnout víkendový program pro tři rozdílné sociální skupiny.

Metoda:

V největším rozsahu byla použita metoda popisné analýzy objevených dokumentů a dále pak dotazování, především formou osobních neformálních rozhovorů, ale také dotazování elektronické. Využit byl i dotazník a především pak práce s internetem.

Výsledky:

Mohou pomoci k lepší propagaci regionu a nabízejí možnost seznámit se s touto oblastí nejen pro turisty a návštěvníky.

Klíčová slova:

Cestovní ruch, destinační management, turistika, cykloturistika, sportovní možnosti, ubytovací služby, kultura, Kokořínsko.

V Praze, dne 10. dubna 2006.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně. Použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v příloženém seznamu literatury.

V Praze, dne 10. dubna 2006

Martin Podařil

Poděkování:

Na tomto místě bych rád vyslovil svou úctu a uznání všem, kdo přímo či nepřímo pomáhali při vzniku této diplomové práce a především pak Ing. Miroslavě Navrátilové za odbornou pomoc a cenné rady.

OBSAH

1. ÚVOD	4
2. VYMEZENÍ CÍLŮ A ÚKOLŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE	5
3. TEORETICKÁ ČÁST	6
3.1 CHARAKTERISTIKA CESTOVNÍHO RUCHU V MEZINÁRODNÍCH SOUVISLOSTECH	6
3.2 HOSPODÁŘSKÝ VÝZNAM A VŠEOBECNÉ TRENDY V ZEMÍCH EU	7
3.3 POSÍLENÍ REGIONÁLNÍCH EKONOMIK V ZEMÍCH STŘEDNÍ EVROPY	7
3.3.1 HLAVNÍ ÚKOLY	7
3.3.2 SPECIFICKÉ VLASTNOSTI SEKTORU CESTOVNÍHO RUCHU	8
3.3.3 SPECIFIKA CESTOVNÍHO RUCHU	9
3.3.4 PŘÍLEŽITOSTI PRO ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU	10
3.3.5 HROZBY	10
3.4 MODERNÍ NÁSTROJE NA PODPORU CESTOVNÍHO RUCHU	11
3.4.1 DESTINAČNÍ MANAGEMENT A PARTNERSTVÍ V CESTOVNÍM RUCHU	13
3.4.2 PRODUKT CESTOVNÍHO RUCHU	15
3.4.3 SATELITNÍ ÚČET CESTOVNÍHO RUCHU – SPECIFICKÝ NÁSTROJ PRO URČENÍ POSTAVENÍ CESTOVNÍHO RUCHU V NÁRODNÍM HOSPODÁŘSTVÍ	18
3.4.4 HLEDISKO POPTÁVKY: POJMY A DEFINICE	22
3.4.5 HLEDISKO NABÍDKY: POJMY A DEFINICE	25
3.5 CESTOVNÍ RUCH V ČESKÉ REPUBLICE	31
3.5.1 SYSTÉM A KOMPETENCE V OBLASTI ŘÍZENÍ CESTOVNÍHO RUCHU V ČR	31
3.5.2 PROGRAMOVÉ DOKUMENTY V ČESKÉ REPUBLICE NA ÚROVNI REGIONŮ (KRAJŮ)	33
3.5.3 POTENCIÁL CESTOVNÍHO RUCHU A JEHO VYUŽITELNOST PRO POSÍLENÍ REGIONÁLNÍCH EKONOMIK	34
3.5.4 MANAGEMENT DESTINACÍ V ČESKÉ REPUBLICE	34
3.5.5 SATELITNÍ ÚČET V ČR	35
3.5.5.1 Státní instituce v ČR zasahující do oblasti statistiky cestovního ruchu	35
3.5.5.2 TSA z pohledu České republiky	38
3.6 VYHODNOCENÍ CELKOVÉ ANALÝZY CESTOVNÍHO RUCHU V ČR (SWOT)	41
4. METODOLOGICKÁ ČÁST	44
4.1 ZDROJE DAT	44
4.2 TECHNIKY SBĚRU DAT	44
4.2.1 POZOROVÁNÍ	45
4.2.2 DOTAZOVÁNÍ	45
4.2.3 POPISNÁ ANALÝZA	46

5. ANALYTICKÁ ČÁST.....	48
5.1 ÚVOD	48
5.2 KOKOŘÍNSKO	48
5.2.1 VYMEZENÍ OBLASTI, POLOHA A ROZLOHA	48
5.2.2 HRANICE CHKO	49
5.2.3 PŘÍRODNÍ POMĚRY.....	51
5.2.4 HISTORIE	52
5.2.5 KLIMATICKÉ POMĚRY.....	57
6. PROJEKTOVÁ ČÁST	58
6.1 SPORTOVNÍ MOŽNOSTI.....	58
6.1.1 PĚŠÍ TURISTIKA.....	58
6.1.2 HOROLEZECTVÍ.....	59
6.1.3 CYKLOTURISTIKA	60
6.1.4 ZIMNÍ TURISTIKA A LYŽOVÁNÍ.....	60
6.1.5 RYBAŘENÍ.....	61
6.1.6 JEZDECTVÍ.....	61
6.1.7 MOTORISMUS.....	61
6.1.8 PLAVÁNÍ.....	62
6.1.9 BRUSLENÍ.....	62
6.1.10 ŠÍPKY.....	62
6.1.11 WINDSURFING A KITESURFING	62
6.1.12 VESLOVÁNÍ.....	63
6.1.13 MÍČOVÉ SPORTY	63
6.1.14 SNOW GLIDER	63
6.2 REKREAČNÍ MOŽNOSTI	64
6.3 VÍKENDOVÝ PROGRAM PRO 3 SKUPINY	69
7. ZHODNOCENÍ, DOPORUČENÍ A ZÁVĚR.....	73
7.1 CO TURISTU PŘILÁKÁ.....	73
7.2 CO TURISTU ODRADÍ.....	73
7.3 MARKETINGOVÝ PŘÍSTUP A JEHO VYUŽITÍ PRO ROZVOJ REGIONU.....	74
7.3.1 PARTNERSTVÍ.....	74
7.3.2 FINANCOVÁNÍ.....	74
7.3.3 ÚKOLY.....	75
7.3.4 PROPAGACE.....	75
7.3.5 VZDĚLÁVÁNÍ	75
7.3.6 VENKOVSKÁ TURISTIKA.....	76
7.3.7 VYUŽITÍ TRADIČNÍCH AKCÍ V REGIONU K PROPAGACI.....	76
7.3.8 OZNAČENÍ REGIONU - DESTINACE.....	76
7.3.9 NABÍDKA ZA REGION.....	76

7.3.10 DOPORUČENÍ PRO STRATEGII ROZVOJE REGIONU	76
7.4 HVĚZDY MÁCHOVÝCH CEST.....	77
7.5 ZÁVĚR	77
8. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	78
9. SEZNAM ZKRATEK.....	81
10. SEZNAM OBRÁZKŮ	83
11. SEZNAM PŘÍLOH.....	84
12. PŘÍLOHY	85

Diplomovou práci bych chtěl věnovat svému dědovi, který Kokořín a okolí nadevše miloval a ukázal mi krásy tohoto kraje ...

1. ÚVOD

Když na největším a nejnavštěvovanějším internetovém serveru v České republice www.seznam.cz dáme vyhledat slovo Kokořín, vyjede nám skoro deset tisíc odkazů. To je hodně, řeknete si. Vzhledem k tomu, že uživatelé internetu jsou převážně mladší lidé, dalo by se říci, že o tuto lokalitu je v jejich vrstvách zájem a že se všeobecně ví, kde leží. A je tomu tak i doopravdy?

Abych si mohl odpovědět na tuto otázku, vypracoval jsem jednoduchý dotazník určený právě pro tuto věkovou skupinu. Výsledek mě velmi překvapil a zároveň utvrdil ve správnosti výběru tématu mé diplomové práce, jejímž hlavním cílem je ukázat čtenářům krásy kokořínského kraje a přimět je tuto oblast navštívit. Dotazník a jeho číselné zpracování je uveden v příloze (příloha č.16 a příloha č.17).

Ministerstvo pro místní rozvoj ve spolupráci s agenturou CzechTourism se snaží o totéž. Pomocí různých mediálních kampaní ukázat českému lidu, že dovolená se dá nádherně prožít i u nás, v České republice. Hlavní kampaň se jmenuje „Všude dobře, doma nejlíp“ a je rozdělena do třech fází od podzimu 2005 do jara 2006.

První fáze se jmenuje „Rozhlédněte se doma“ a jejím hlavním cílem je propagace zajímavých lokalit, propagace turistického portálu www.kudyznudy.cz a propagace doprovodné soutěže „Podzim ve výškách“.

Cílem druhé fáze mediální kampaně s názvem „Doma je doma“ je propagace České republiky jako alternativy zahraniční dovolené v období, kdy se lidé rozhodují o dovolené. Dále si klade za cíl ukázat občanům, že v ČR naleznou atraktivní lokality a podmínky pro dovolenou. Hlavním nástrojem k propagaci je 200 kusů billboardů po celé republice a samozřejmě internetový portál www.kudyznudy.cz.

Název třetí části kampaně je „Svět po česku“ a jejím cílem je vybídnout občany ke strávení dovolené v ČR, ukázat atraktivní lokality a dokázat, že je možné „objet“ svět v rámci České republiky. K tomu má dopomoci 600 kusů billboardů a 9 vizuálů.

Jsem přesvědčen, že cesta, kterou se vydalo Ministerstvo pro místní rozvoj je správná a povede k základnímu cíli, kterým je vylepšení obrazu a image České republiky v očích jejích obyvatel.

2. VYMEZENÍ CÍLŮ A ÚKOLŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Cílem mé diplomové práce je:

- 1.) analyzovat sportovní a rekreační možnosti v oblasti Kokořínska,
- 2.) navrhnout nová řešení, která by mohla vést ke zlepšení situace cestovního ruchu v tomto regionu,
- 3.) navrhnout speciální víkendový pobyt pro tři rozdílné sociální skupiny obyvatel (mladá rodina s dětmi, skupinka vysokoškolských studentů a skupina manažerů).

Při zpracování se zaměřím především na hlubokou analýzu dostupných zdrojů, jak v elektronické, tak tištěné podobě, dále pak na neformální rozhovory s lidmi pohybujícími se v oblasti cestovního ruchu.

Hlavní cíle zahrnují následující dílčí úkoly:

- 1.) vymezit postavení cestovního ruchu v rámci národního hospodářství,
- 2.) definovat pojem cestovní ruch,
- 3.) analyzovat aktuální situaci cestovního ruchu ve světě a v České republice,
- 4.) analyzovat specifika cestovního ruchu v oblasti Kokořínska,
- 5.) navrhnout projekt sportovního programu v rámci rekreačních možností Kokořínska pro různé sociální skupiny včetně cenové kalkulace.

3. TEORETICKÁ ČÁST

CESTOVNÍ RUCH

3.1 CHARAKTERISTIKA CESTOVNÍHO RUCHU V MEZINÁRODNÍCH SOUVISLOSTECH

Cestovní ruch se stal v posledních desetiletích významným celosvětovým fenoménem, zejména jako důležitá součást tzv. průmyslu volného času. Jeho ekonomické, ekologické, sociální, politické, kulturní a mnohé další dopady jsou neoddiskutovatelnou součástí proměn dnešního světa. Tento trend je celosvětový a dokládají to jak závěry konferencí Světové organizace cestovního ruchu (WTO/OMT), tak deklarace Světové rady cestovního ruchu (WTTC) i usnesení Evropské komise EU (EK). Ve všech výše zmíněných dokumentech je kladen důraz na podporu větší odpovědnosti obcí při plánování, realizaci, monitorování a vyhodnocování cestovního ruchu a zapojení místních obyvatel do tohoto procesu pomocí veřejných kampaní, informující obyvatelstvo o prospěchu, který může rozvoj cestovního ruchu přinést. Cestovní ruch je chápán jako prostředek zvyšování životní úrovně obyvatel zejména proto, že poskytuje ekonomické a sociální příležitosti venkovu a oblastem, kde není rozvinut průmysl. (2)

Cestovní ruch si nadále udržuje vedoucí postavení v řadě světových či evropských statistik. Velikostí obrátu se cestovní ruch řadí na první místo před automobilový a ropný průmysl. Rovněž rozsahem zaměstnanosti patří mezi nejvýznamnější ekonomická odvětví. Prognózy předpovídají rychlý růst cestovního ruchu v Evropě, silnější než průměrný hospodářský růst. Je tomu tak díky faktorům, jako je prodloužení délky volného času a jeho společenského významu spolu s globálním hospodářským růstem a to i přes vnější faktory, které rozvoj cestovního ruchu negativně ovlivňují jako je hrozba terorismu, letecké katastrofy, živelné pohromy, hrozící pandemie chřipky a další. Z hlediska absolutního rozsahu výdajů a zaměstnanosti, růst odvětví cestovního ruchu trvale překračuje roční úroveň 3 %. Je tomu tak díky stále rozmanitější turistické poptávce, komplexním službám a stále aktivnějšímu využití volného času.

Mezinárodní a domácí cestovní ruch se podílí 10% na tvorbě hrubého domácího produktu ve světě, přičemž v rozvojových zemích je tento podíl výrazně vyšší. Příjmy z mezinárodního cestovního ruchu stouply v roce 2003 proti předchozímu roku o 8,5% na 514,4 mld USD. V těchto příjmech však není promítnuto výrazné oslabení kursu amerického dolaru vůči ostatním měnám, zejména vůči euru, kdy euro posílilo vůči americkému dolaru

téměř o 20% proti roku 2002. Z tohoto důvodu pak příjmy z mezinárodního cestovního ruchu vyjádřené v eurech poklesly zhruba o 50 mld. z cca 502 mld. euro v roce 2002 na 455 mld. v roce 2003. Příjmy dosažené v destinacích eurozóny, které tvoří více jak čtvrtinu světových příjmů, vyjádřené v dolarech výrazně stouply, i když vyjádřené v eurech zůstaly stejné nebo poklesly. (1)

3.2 HOSPODÁŘSKÝ VÝZNAM A VŠEOBECNÉ TRENDY V ZEMÍCH EU

Evropa je s největší rozmanitostí a hustotou turistických atraktivit nejnavštěvovanějším regionem světa. Přestože má nižší míru růstu, než je světový průměr a než některé zámořské destinace, které mají výrazný nástup, předpokládá se, že se rozsah cestovního ruchu v Evropě v příštích 20 až 25 letech zdvojnásobí s čistým růstem z hlediska nákladů a výnosů asi 3 % ročně. Zaměstnanost vzroste v příštích deseti letech asi o 15 %. Budou-li stávající trendy trvat i nadále, bude výše zmíněný růst v oblasti činností, které těží z rozvoje cestovního ruchu vyšší než v samotném průmyslu cestovního ruchu. Tento účinek je samozřejmě v jednotlivých evropských zemích různý.

Průmysl cestovního ruchu v Evropské unii zahrnuje asi dva miliony podniků, převážně malých a středních. Cestovní ruch také dává vzniknout značnému množství činností v jiných sektorech, jako je maloobchod a specializovaná zařízení, v rozsahu přibližně jedenapůlkrát větším, než je cestovní ruch samotný.

Z hlediska obratu představuje 80 % cestování Evropanů individuální a rodinná turistika. Zbývající část tvoří služební cesty v širším slova smyslu. Evropské domácnosti dávají přibližně jednu osminu svých osobních výdajů na spotřebu související s cestováním, což je položka, která se v jednotlivých zemích poměrně málo liší.

Cestovní ruch Společenství je převážně domácí záležitostí. 87 % připadá na jeho vlastní občany a pouze 13 % návštěvníků je z nečlenských zemí. Pokud jde o cestování občanů EU, tři čtvrtiny se uskuteční v rámci EU a zbývající čtvrtina cestuje do ostatních částí Evropy a světa. (1)

3.3 POSÍLENÍ REGIONÁLNÍCH EKONOMIK V ZEMÍCH STŘEDNÍ EVROPY

3.3.1 HLAVNÍ ÚKOLY

Evropský cestovní ruch, jeho podniky a destinace, mají před sebou významné úkoly, aby využily příležitosti a zároveň eliminovaly na nejmenší možnou míru ohrožení dalšího rozvoje. Především jde o trvalý výrazný růst poptávky po cestovním ruchu a jeho rozsahu

v Evropě spolu s rozdílným vývojem v různých typech cestovního ruchu. Správně reagovat na tyto změny lze pouze s vytvořením nových produktů cestovního ruchu.(1)

Některé z úkolů, které je třeba řešit, mají klíčový význam:

- nedostatek kvalifikovaných pracovních sil pro určitá zaměstnání
- rozvoj dopravy a jejího vlivu na toky, kvalita služeb
- udržitelný vývoj a ochrana životního prostředí
- zavedení nových informačních a komunikačních technologií

3.3.2 SPECIFICKÉ VLASTNOSTI SEKTORU CESTOVNÍHO RUCHU

Cestovní ruch představuje především speciální oblast služeb a integrovaných produktů. Nárůst sféry služeb je jednou z nejvýznamnějších charakteristik současné společnosti. V této oblasti dnes v USA pracují tři čtvrtiny ekonomicky aktivního obyvatelstva a na tvorbě HDP se služby podílejí ze 70%. Za poslední dvě desetiletí zde vznikaly nové pracovní příležitosti téměř výhradně ve službách. (2)

Produkt cestovního ruchu je závislý mimořádně na komplexnosti poskytovaných služeb a tudíž i na mimořádně fragmentovaném zásobování. Každá součást řetězce (cestovní kanceláře, provozovatelé cestovního ruchu, dopravci, hoteliéři, restauratéři atd.) nabízí jeden článek z celkového produktu. Společně tyto složky determinují zkušenost turistů a jejich hodnocení kvality služeb. Turistická destinace je hlavní lokalitou spotřeby turistických služeb a tedy umístěním činnosti a místem podnikání v cestovním ruchu. Turisté identifikují produkt jak podle podniku, který poskytuje službu, tak podle navštívené destinace.

Vzhledem k tomu, že turistická aktivita v zásadě není plněním základních životních potřeb, je jednání turistů převážně nepředvídatelné a podléhá psychologickým a společenským vlivům, osobním náladám a krátkodobým reakcím. Pokud je ovlivněn dojem třeba jen v jediném článku řetězce, důsledky pocítí celý řetězec služeb cestovního ruchu.

Produkt cestovního ruchu je neobyčejně různorodý. Přírodní a kulturní zdroje, turistická zařízení, komunikační infrastruktura, ubytování a restaurace jsou základními zdroji turistické destinace. Kombinace místních zdrojů cestovního ruchu a nabízených služeb určuje typ cestovního ruchu, ke kterému destinace patří, jako je pobřežní nebo horská turistika, sportovní nebo náboženská turistika, lázeňská nebo gastronomická turistika a samozřejmě služební cesty v širší slova smyslu.

Kromě toho se zde více než v hospodářských sektorech projevuje vertikální propojenost mezi podniky cestovního ruchu. Tato propojenost, která často existuje na světové úrovni,

dává někdy vzniknout složitým strukturám a trendům v obchodních vztazích. Vedle podniků a jejich zastupujících organizací jsou významnými subjekty destinace s jejich rozmanitými činnostmi, spojující veřejné a soukromé zájmy.

Při plánování a formulaci strategických opatření je třeba plně respektovat specifika cestovního ruchu, příležitosti i ohrožení dalšího rozvoje.

3.3.3 SPECIFIKA CESTOVNÍHO RUCHU

- rozvoj cestovního ruchu je podmíněn politicko-správními podmínkami
- produkt cestovního ruchu nelze vyrábět na sklad
- místní vázanost, bezprostřední spojitost s územím (místem), ve kterém se realizuje, zejména s kvalitou přírodního prostředí
- výrazná sezónnost
- trh je silně determinován přírodními faktory a dalšími nepředvídatelnými vlivy
- vysoký podíl lidské práce
- těsný vztah nabídky a poptávky (změny v cenách a příjmech se obvykle bezprostředně projeví na trhu)
- poptávka je výrazně ovlivňována důchody obyvatelstva, fondem volného času, cenovou hladinou nabízených služeb, spotřebitelskými preferencemi, motivací, módou a prestiží, celkovým způsobem života
- nabídku silně ovlivňuje také rozvoj využívání techniky a technologií (internet, informační a rezervační systém)
- cestovní ruch je úzce spojen s průmyslem volného času a zábavy
- krátkodobost a přechodnost působení na zákazníka
- zvýšená míra emočních, iracionálních faktorů při výběru zájezdu, místa pobytu, trávení dovolené, rostoucí nároky na jedinečnost a sílu prožitku
- větší význam vnějších stránek (luxusní vybavení, chování a vystupování personálu) jako určujících faktorů pro vnímání kvality poskytovaných služeb
- prvořadá úloha image daného místa
- význam zprostředkovatelů (cestovní kanceláře a agentury, dopravci, ubytovací a stravovací služby) a jejich spolupráce
- význam dvoustupňové komunikace, kdy rozhodnutí kde trávit dovolenou ovlivňuje názor jedince, který zprostředkovává potenciálním turistům vlastní zkušenosti s produktem

- snadná napodobitelnost osvědčených postupů mezi konkurenty, která vyvíjí neustálý tlak na inovaci nabídky

3.3.4 PŘÍLEŽITOSTI PRO ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU

- rostoucí poptávka v mezinárodním, národním i regionálním trhu volnočasových aktivit po specializovaných produktových balících,
- prodloužení sezónnosti - využití oblastí k aktivním formám odpočinku,
- růst příjezdového cestovního ruchu zejména do regionu střední Evropy,
- růst poptávky v oblasti profesního cestovního ruchu podmíněný nabídkou produktů,
- růst zájmu o rekreaci a trávení volného času v tuzemsku,
- růst zájmu o skupinové návštěvy podmíněný nabídkou produktů, dobrými službami a profesionalitou organizátorů,
- růst poptávky po malých hostincích a tématických restauracích,
- významně rostoucí cílové skupiny seniorů a zájemců o aktivní pobyty a venkovskou turistiku,
- rostoucí zájem tuzemských i zahraničních turistů o vlastní zdraví, růst zájmu o wellness pobyty v lázeňských zařízeních,
- členství v EU a tím odstranění řady bariér pro turisty ze zemí EU,
- podmínky pro možnost čerpání finančních prostředků z národních a mezinárodních fondů (zejména fondy EU),
- možnost využití poznatků ze zemí EU při rozvoji cestovního ruchu,

3.3.5 HROZBY

- rostoucí obavy z terorismu,
- očekávaný příliv imigrantů do prostoru střední Evropy,
- růst konkurence ostatních volnočasových aktivit, spojených zejména s rozvojem „virtuálních“ technologií,
- rostoucí konkurenční tlak na trzích cestovního ruchu ze strany sousedních zemí, které společně s námi vstoupily do EU,
- rostoucí konkurenční tlak na trzích soukromých investičních zdrojů,
- tlak na rozpočet EU po rozšíření,
- ústup Evropy z pozice jasného světového lídra příjezdového cestovního ruchu,
- rostoucí tlak na poměr cena – kvalita,

Vzhledem ke své rozmanitosti a fragmentované povaze nemá sektor cestovního ruchu jasnou identitu. To může částečně vysvětlit, proč je cestovní ruch nedostatečně prezentován v politické rovině přes jeho nesporný hospodářský a společenský význam.

Rozmanitost obchodního prostředí a veřejných a soukromých subjektů podílejících se na cestovním ruchu, jeho působení na řadu hospodářských činností, jeho velice rozsáhlý sociální a emocionální rozměr a geograficky rozptýlená a velice proměnlivá spotřeba produktu znamená, že je cestovní ruch velice zřetelně horizontální povahy. Velký počet, pokud ne převážná většina, oblastí politiky jej může přímo a výrazně ovlivnit, tak jako podnikání, dopravu a regionální rozvoj.

Evropská komise vypracovala podrobné informace o stavu cestovního ruchu a jeho dalším rozvoji a shrnula je ve Výroční zprávě o opatřeních Společenství s dopadem na cestovní ruch (3). Tato zpráva se opírá o článek 3 Smlouvy o vytvoření Evropského společenství, který stanovuje činnost Společenství zahrnující opatření v oblasti cestovního ruchu pro účely stanovené v článku 2 Smlouvy, kam patří zejména udržitelný rozvoj a růst, vysoká úroveň zaměstnanosti, sociální a hospodářská soudržnost a soudržnost a konvergence hospodářských parametrů spolu s rostoucí kvalitou života v evropském regionu.

Ve Výroční zprávě se mimo jiné uvádí, že: *„Konkrétněji cestovní ruch přispívá do značné míry cílům politické koncepce podnikání. Různorodost produktů a služeb, různé lokality a rozvoj trhu s cílem udržitelného cestovního ruchu, otevřeného pro každého, povede k vytvoření nových trhů pro inovativní podniky, zejména malé a střední. Velká různorodost pracovních míst, která jsou nabízena v tomto sektoru, může mladým lidem poskytnout jejich první příležitost na trhu práce, pomoci v boji proti sociální vyloučenosti a podpoře rovných příležitostí na všech úrovních odpovědnosti.*

Cestovní ruch je důležitým aspektem kvality života obyvatel EU, který může být dále zlepšován podpořením trvale udržitelného, vysoce kvalitního, konkurenceschopného cestovního ruchu v Evropě s respektováním nosné kapacity jeho přírodních a kulturních oblastí, zejména oblastí Natura 2000. Také sblížuje obyvatele Evropy tím, že jim umožňuje objevování a sdílení společných evropských hodnot.“

3.4 MODERNÍ NÁSTROJE NA PODPORU CESTOVNÍHO RUCHU

Jako klíčový princip (nástroj) řízení cestovního ruchu v regionech (destinacích) lze jednoznačně označit fungující partnerství soukromého, veřejnoprávního a neziskového sektoru s občany regionu. V destinaci je velmi důležitá spolupráce všech zainteresovaných právnických i fyzických osob s místní veřejnou správou. Ta reprezentuje v obci či regionu

celou komunitu a musí tudíž usilovat o trvalé hledání a řešení společných problémů, dosažení společných cílů. Partnerství sdružuje a znásobuje energii a vkládané prostředky zúčastněných subjektů (místních obyvatel, správy, podnikatelů, neziskových organizací atd.), na něm je závislá kvalita výsledného produktu. Je to vlastně systém práce, který přináší velké možnosti a nutí nás preventivně čelit potenciálním problémům. Z pohledu návštěvníků jsou služby cestovního ruchu podnikatelskými subjekty i subjekty veřejné správy komplementární a navzájem se do jisté míry podmiňující. V případě, že v této síti některá služba funguje špatně nebo vůbec, pak to má pochopitelně dopady na další provozovatele služeb cestovního ruchu a v konečném důsledku na rozvoj cestovního ruchu v celé destinaci.

Dlouhodobě eliminovat tato negativa může jedině kvalitní systém řízení cestovního ruchu na všech rozhodovacích úrovních, který v sobě obsahuje vnitřní provázanost, jasně vymezené kompetence a odpovědnosti na jednotlivých úrovních územně - správních celků a vycházející z legislativních norem. (2)

Základnou cestovního ruchu je území, které disponuje základními podmínkami pro jeho rozvoj – přírodními, kulturními, infrastrukturou cestovního ruchu, systémem služeb pro cestovní ruch. Území vhodné pro cestovní ruch je označované jako turistický region či destinace. Destinace znamená cílové místo, které může označovat turistickou lokalitu, region, stát, skupinu zemí a dokonce kontinent. Na atraktivitu v cílovém místě se nabalují služby jako je ubytování, stravování, doprava, průvodcovské služby atd, které společně vytvářejí produkt destinace. Atraktivita mají často unikátní povahu danou přírodním prostředím, kulturními památkami nebo se jedná o aktivity, jakými jsou nejrůznější sportovní a kulturní akce.

Jednotlivé subjekty si pak v rámci platformy partnerství nekonkurují, ale spoluvytvářejí ucelenou nabídku svého regionu, která je dobře uplatnitelná na trhu cestovního ruchu. Při účinné kooperaci vznikají synergické efekty, dochází k efektivnějšímu využívání prostředků, implementaci inovací, zavádění nových metod řízení a tím lze lépe čelit narůstající konkurenci i dopadům na životní prostředí.

V moderním strategickém řízení cestovního ruchu vyspělých států je již řadu let úspěšně uplatňován systém řízení nazývaný destinační management.

Tento inovativní nástroj řízení je na jedné straně zmiňován snad ve všech krajských/regionálních programech rozvoje cestovního ruchu v ČR jako základ pro fungování regionálního cestovního ruchu, není však definována přesně jeho činnost, ani financování.

3.4.1 DESTINAČNÍ MANAGEMENT A PARTNERSTVÍ V CESTOVNÍM RUCHU

Zejména ty země, které mají rozvinutý systém organizace cestovního ruchu (tzv. destinační management) a zažitou kulturu spolupráce dosahují v Evropě dlouhodobě pozitivních výsledků v sektoru cestovního ruchu (zejména Rakousko, Velká Británie).

Destinační management – „soubor technik, nástrojů a opatření používaných při koordinovaném plánování, organizaci, komunikaci, rozhodovacím procesu a regulaci cestovního ruchu v dané destinaci. Výsledkem takového procesu jsou udržitelné a konkurenceschopné produkty cestovního ruchu, společně sdílené logo, značka kvality, společný (sdílený) informačně - rezervační systém, tvorba cenové politiky, provádění výzkumu a sběru statistických dat z oblasti cestovního ruchu, iniciace partnerství soukromého a veřejného sektoru cestovního ruchu i podpora profesních spolků, sdružení a organizací. Součástí destinačního managementu je návštěvnický management, model LAC a tzv. spektrum rekreačních příležitostí.“ (37).

Převážná většina zpracovaných regionálních a krajských rozvojových programů cestovního ruchu v ČR se zaměřuje na potřebu řízení a koordinace aktivit cestovního ruchu. Odborná i finanční podpora by v této fázi mohla znamenat pro řadu turistických regionů výrazný posun při realizaci zpracovaných rozvojových programů. Rovněž vytvoření legislativní opory by bylo pro rozvoj aktivit destinačních managementů výrazným pozitivním posunem. Destinační managementy by navíc mohly sehrát výraznou roli při vytváření partnerských vazeb a síťování subjektů, zainteresovaných na rozvoji cestovního ruchu ve svých regionech. Toto by se mělo projevit pozitivně při rozvoji a posilování sektoru malého podnikání, které je pro cestovní ruch typické a zprostředkovaně by to mělo ovlivnit růst konkurenceschopnosti České republiky jako významné střeoevropské destinace cestovního ruchu.

Společnost destinačního managementu (DMC) – „organizace zaměřená na management destinace v oblasti vytváření a prosazení destinace a jejích produktů cestovního ruchu na trhu, realizuje záměry destinačního managementu. DMC je zaměřena na vývoj a aktivní prodej hlavních produktů, koordinuje a řídí tvorbu produktů cestovního ruchu, cenovou politiku a aktivní prodej destinace. DMC je zpravidla podporována nebo vytvořena hlavními poskytovateli služeb v destinaci.“ (37).

Tato společnost by měla zpodobat za řízení destinace a za marketing, koordinaci celé podnikatelské sítě, fungovala by na komerčním principu jako společný podnik. Úkolem společnosti pro management destinací by bylo propojit samostatné poskytovatele služeb

v cestovním ruchu jako jsou ubytovatelé, stravovací zařízení, organizátoři kulturních akcí, sportovní střediska a další podniky infrastruktury aby společně využívaly komparativní výhody regionu. V souhrnu lze vymezit znaky, které jsou typické pro společnosti destinačního managementu, a které je odlišují od tradičních regionálních organizací v cestovním ruchu, jakými jsou:

- podpora rozvoje klíčových služeb,
- pružné, operativní a nebyrokratické organizační struktury, přičemž některými úkoly jsou pověřeni externí partneři (za realizaci konečného produktu jsou však odpovědné společnosti destinačního managementu),
- sféra působení, která nevyžaduje zastupování společných zájmů pro rozvoj destinace, je přenechána tradičním organizacím cestovního ruchu.

Management destinací může nabývat různých forem v závislosti na typech spolupráce, způsobu zapojení jednotlivých subjektů nebo geografické úrovni destinace. Spolupráce subjektů cestovního ruchu na úrovni turistických destinací může probíhat v zásadě na třech úrovních:

- spolupráce mezi podnikatelskými subjekty,
- spolupráce mezi veřejnoprávními subjekty (např. obcemi),
- veřejno-soukromé partnerství (public-private partnership).

Pro vyspělé destinace obecně platí, že na úrovni národní, příp. nadnárodní spíše převládají „podnikatelské“ modely destinačního managementu založené na spolupráci silných podnikatelských subjektů, zatímco na úrovni lokální a regionální hrají významnou roli veřejnoprávní subjekty zejména kraje, obce a jimi zřízené destinační společnosti. Destinační management přitom nemusí vycházet jenom z územního principu, ale může být založen na kooperaci mezi subjekty, které se specializují na určité formy cestovního ruchu. Typickým příkladem takové spolupráce může být např. produkt prázdniny na venkově, vinařské stezky, Via regia, Burgenstrasse apod..

Obecně platí, že spolupráce v rámci destinačního managementu je účinná při omezeném počtu subjektů a relativně jednoduchých cílech takové spolupráce. Faktorem úspěchu v takových formách spolupráce je vysoká míra vzájemné důvěry mezi zainteresovanými subjekty. Dosažení vzájemné důvěry ovšem není jednorázovou záležitostí, ale vyžaduje

opakování úspěšných interakcí na bázi vzájemné výhodnosti. Z toho také vyplývá, že budování spolupráce je dlouhodobý a kontinuální proces. V cestovním ruchu probíhalo budování organizačních struktur v několika generacích.

Za první generaci se považují sdružení za „zlepšení destinace“ a pro reklamu a propagaci, která vznikala v 60. letech minulého století. Byly to organizace v období cestovního ruchu, kdy návštěvníci přijížděli do regionu většinou sami od sebe a hledali tabuli s oznámením „volné pokoje“ v hotelích a penzionech. Jako druhou generaci je možno označit regionální organizace cestovního ruchu, které jsou typické pro 70. a 80. léta minulého století (rozumí se v turisticky vyspělých zemích). Aktivita těchto organizací se ve fázi rozvoje a konjunktury cestovního ruchu omezovaly na propagaci a prezentaci, příp. organizovaly důležité informační a servisní služby pro daný region. Strategii jejich vývoje určovaly požadavky podniků a míst a zastupování jejich zájmů ve prospěch cestovního ruchu.

Destinační management jako třetí generace v organizaci cestovního ruchu se vyznačuje strategickým řízením a silnými vazbami mezi kooperujícími subjekty, které jsou založeny na zpravidla dlouhodobě budovaných vztazích a silném pocitu vzájemné důvěry. Regiony s intenzivním cestovním ruchem se přeměňují na strategicky řízené a konkurenceschopné jednotky. Destinační management vytváří z turistických regionů (destinací) jednotky, které fungují na podobných manažerských principech jako podnikatelské subjekty.

3.4.2 PRODUKT CESTOVNÍHO RUCHU

Ačkoliv je magnetem pro návštěvníky destinace daná atraktivita, produkt uplatitelný na trhu a jeho konkurenceschopnost je dána nabídkou a kvalitou služeb potřebných k využívání atraktivity pro cestovní ruch. Produkt obecně, tedy i produkt destinace tvoří jádro – atraktivita a obal – služby, jejich komplexnost a kvalita.

Produkt cestovního ruchu – „souhrn veškeré nabídky soukromého a veřejného sektoru - patří mezi kontrolovatelné faktory jako součást marketingového mixu. Produkt cestovního ruchu může dosahovat různé úrovně komplexnosti, obecně však vyšší než je tomu u většiny ostatních ekonomických odvětví, od poskytnutí či zprostředkování jednotlivé služby (např. dopravy) přes komplex služeb (zájezd) až po destinaci jako ucelenou nabídku atraktivit, služeb a potenciálních zážitků. Z pohledu návštěvníka je produkt cestovního ruchu kompletní zážitek od chvíle, kdy opustil domov, do doby návratu.“ (37).

Produkt destinace se obvykle skládá z několika produktů místní nabídky a je doplněn dopravními službami. Pouze takto celostní produkt má šanci obstát v konkurenci na trhu

cestovního ruchu a být nosným při rozvoji cestovního ruchu v regionu (destinaci). Z definice je zřejmé, že celostní produkt zahrnuje dílčí produkty, které vytvářejí subjekty cestovního ruchu v destinaci: ubytování a stravování (hotely a restaurace), atraktivity (stát, obec, podnikatelské i neziskové organizace), doprava (dopravní společnosti, cestovní kanceláře), turistické informace a značení (podnikatelské subjekty, neziskové organizace, veřejná správa). Během posledních let vznikla řada nových produktů, které úspěšně soutěží s tradičními destinacemi jako např. zábavní parky, kdy např. Eurodisneyland nedaleko Paříže má ročně větší počet návštěvníků než Švýcarsko, vyhlídkové lodě v Řecku se podílejí 12% na celkovém počtu dnů strávených v Řecku.

Úspěšný prodej destinací spočívá v propojení marketingu destinace s rozhodovacím procesem turistů (návštěvníků). Marketing musí působit hned v počáteční fázi představ, kdy může ovlivnit poptávku ze strany potenciálních turistů (návštěvníků). Pozice jednotlivých produktů se na trhu mění. U všech se projevuje působení životního cyklu, i když přesnou délku nelze předpovědět. Při tvorbě produktu existují následující fáze: (14)

1. Fáze zavádění produktu

V této fázi se musí zákazník dozvědět o novém produktu destinace. Jak by měly společnosti destinačního managementu informovat o existující nabídce? Mají ponechat na návštěvníkovi, aby si vše zajistil sám? Tento způsob by mohl být účinný v domácím cestovním ruchu, ale není vhodný pro zahraniční turisty.

Trh cestovního ruchu nemůže pokrýt nabídka jedné destinace. Je nutné definovat část trhu, pro kterou je nabídka produktu destinace určena. Produkt destinace musí najít zrcadlový odraz v tržní segmentaci a umístování. Má být navržen tak, aby uspokojil specifické potřeby a přání určité skupiny zákazníků. Potenciální návštěvníci porovnávají produkty na základě nepřímých informací od cestovních kancelářů a agentur, známých, přátel a masmédií.

2. Fáze růstu

Tuto fázi charakterizuje proniknutí na trh a získání dobrého jména. Stoupá objem prodeje a zákazník musí být přesvědčován.

3. Fáze zrání

Poptávka je nasycena, tzn. že návštěvníci alespoň jednou navštívili destinaci. Roste konkurence a úspěšné produkty jsou napodobovány. Dochází ke zvýrazňování a připomínání značky a image a nasazení marketingových zbraní s cílem udržet tržní podíl. Destinace musí brát v úvahu vnější vlivy, které působí na poptávku v cestovním ruchu a musí na ně reagovat neustálou obměnou produktu destinace. Produkt může být vylepšován a ceny upravovány. Ve fázi vyžívání bude nutná modifikace produktu co do šířky i hloubky. Rozšíření produktu přináší nejvíce rizik, protože využívá nové atraktivity. Některé změny pouze prohlubují existující produkt destinace, což se týká například nabídky různých druhů ubytovacích zařízení od komfortních po turistické ubytovny, jiné pak využívají služby nové. Vždy se musí nejprve zjistit příčiny klesající poptávky, pak na tyto příčiny adekvátně reagovat. Může jít například o změnu preferencí a posunu od hotelového stravování k individuální přípravě jídel z důvodu větší pružnosti a nižších nákladů.

4. Fáze ústupu a nahrazení produktu

Pro to, aby destinace obstála ve velmi tvrdé konkurenci, je nutné využívat důsledně principy marketingu cestovního ruchu. Ze známých proměnných označovaných v marketingové literatuře „čtyři P“ (produkt, cena-price, místo-place, propagace-promotion) a pro cestovní ruch rozšířené o další „čtyři P“ (lidé-people, tvoření balíčků-packaging, programování-programming, partnerství-partnership) největší pozornost zasluhuje posledně jmenované partnerství.

Chování zákazníků je charakterizováno na jedné straně tzv. vlečňákovým způsobem, které se projevuje masovým napodobováním se jak z hlediska výběru míst (destinací), tak z hlediska způsobů trávení dovolené (doprava, služby, programy) pro cestovní ruch, na druhé straně pak bumerangovým způsobem, kdy jsou upřednostňovány netradiční formy cestovního ruchu (venkovský, ekologický).

Rozvoj cestovního ruchu s sebou přináší i negativní sociální a ekologické dopady (nemoci, krádeže, ničení kulturního dědictví, ničení přírody a přírodních zdrojů atd.), jejichž eliminace na co možno nejnížší míru ovlivňuje zcela zásadně úspěch destinace na trhu cestovního ruchu.

Kvalitní uspokojování potřeb účastníků cestovního ruchu v destinaci závisí stejným dílem na rozsahu a kvalitě nabídky služeb poskytovaných podnikatelskými subjekty jak přímo z odvětví cestovního ruchu, tak i z dalších navazujících odvětví, na kvalitě a struktuře regionální infrastruktury, kterou zabezpečují veřejnoprávní instituce a přátelský přístup místních obyvatel. Vzájemná vyváženost uvedených faktorů je nezbytná pro uplatnění destinace na trhu cestovního ruchu.

3.4.3 SATELITNÍ ÚČET CESTOVNÍHO RUCHU – SPECIFICKÝ NÁSTROJ PRO URČENÍ POSTAVENÍ CESTOVNÍHO RUCHU V NÁRODNÍM HOSPODÁŘSTVÍ

Statistické informace o povaze, vývoji a důsledcích cestovního ruchu jsou založené hlavně na statistikách o příjezdech a počtu přenocování a na informaci o platební bilanci, což nezahrnuje celý fenomén cestovního ruchu. V důsledku toho nedostávají vlády, podniky a občané přesné informace potřebné pro efektivní veřejnou politiku a efektivní provoz podniků. Informace o úloze, jakou hraje cestovní ruch v národních ekonomikách, je celosvětově nedostatečná a chybí věrohodné údaje o šíři a významu cestovního ruchu.

V minulosti se popis cestovního ruchu soustředil na charakterizování návštěvníků, na podmínky, za jakých cestovali a pobývali v destinaci, na účel návštěvy, atd. Nyní si stále více uvědomujeme, jaká je role cestovního ruchu v ekonomice, ať už přímá, nepřímá nebo prostřednictvím vyvolaných efektů z hlediska tvorby přidané hodnoty, zaměstnanosti, příjmů jedince, příjmů vlád, atd.

Rostoucí povědomí o ekonomickém vlivu cestovního ruchu můžeme sledovat řadu let. Mnoho zemí a mezinárodních organizací se zapojilo do vývoje technik vhodných pro měření ekonomického dopadu cestovního ruchu.

Zástupci EUROSTATu (Statistická kancelář Evropské unie), OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj) a WTO (Světová turistická organizace) připravili jednotný rámec pro vytváření satelitních účtů pro cestovní ruch (TSA). Výsledkem jejich práce je metodika tvorby TSA. Každá z výše uvedených organizací bude prosazovat uplatňování těchto satelitních účtů ve svých členských zemích. V jednotlivých fázích přípravy satelitních účtů od roku 1995 až do jejich schválení Statistickou komisí Organizace spojených národů v březnu 2000 byla velmi důležitá podpora statistické divize OSN.(2)

Základní struktura satelitních účtů pro cestovní ruch je založena na obecné rovnováze existující v ekonomice, tedy rovnováze mezi poptávkou a nabídkou produktu vytvářeného průmyslem cestovního ruchu. Důvodem vytvoření satelitního účtu je snaha umožnit

podrobnou analýzu poptávky po produktech a službách, které by se mohly vázat k cestovnímu ruchu, ukázat na provozní provázanost mezi poptávkou a nabídkou takových produktů a služeb v ekonomice a popsat, jak taková nabídka funguje ve vztahu k ostatním hospodářským aktivitám. Tato doporučení nabízejí rámec, který mohou země využít při sestavování satelitních účtů pro cestovní ruch. V obecnější rovině by měl satelitní účet umožnit lepší mezinárodní porovnání statistických údajů z cestovního ruchu.

S rostoucím významem cestovního ruchu pro národní ekonomiky se změnil zejména typ údajů o cestovním ruchu požadovaných státním a soukromým sektorem. Vedle kvantitativních informací o pohybu turistů, jako jsou příjezdy, délka pobytu a popisných informací o podmínkách, v jakých jsou turisté přijímáni a obsluhováni, potřebují nyní země širší informace a ukazatele, aby mohly zvýšit důvěryhodnost měření významu cestovního ruchu. Tyto ukazatele by měly mít následující charakteristiku:

- Ve své povaze by měly být statistické a měly by být sbírány pravidelně, tzn. nemělo by se jednat jen o jednorázové odhady, ale o průběžný a trvalý statistický proces kombinující sběr odhadů odrazových můstků a flexibilnějšího vyžívání ukazatelů ke zvýšení užitečnosti výsledků;
- Odhady musí být založeny na spolehlivých statistických údajích, které sledují návštěvníky i poskytovatele služeb, přičemž používané postupy by měly být pokud možno nezávislé;
- Údaje by měly být srovnatelné v určitém časovém období v rámci jedné země, srovnatelné mezi jednotlivými zeměmi a srovnatelné s ostatními ekonomickými činnostmi;
- Údaje by měly být vnitřně konsistentní a měly by být uváděny podle mezinárodně uznávaných makroekonomických měřítek.

Požadované údaje pokrývají následující hlavní oblasti:

- Analýzu poptávky vytvářené různými formami cestovního ruchu (v rámci stejné ekonomiky, přicházejícími z jiných ekonomik nebo směřujícími do jiných ekonomik) a klasifikované podle typů návštěvníků samotných a jejich cest a podle požadovaného zboží a služeb;
- Dopad takové nabídky na základní makroekonomické proměnné příslušné země; funkce výroby a vztahy mezi jednotlivými činnostmi, které poskytují základ pro analýzu dopadu;

- Popis povahy zaměstnanosti a pracovních míst, formování kapitálu a nepeněžních investic;
- Dovozy a vývozy a dopady na platební bilanci;
- Vliv na vládní příjmy, vytváření příjmů jednotlivců a podniků.

V kontextu makroekonomické analýzy lze nejlépe zkoumat vztah mezi nabídkou a poptávkou podle obecného rámce národních účtů a konkrétněji podle tabulek nabídky a užití.

Systém národních účtů přijatý v roce 1993 (dále jen SNA93) nabízí pojmy, definice, klasifikace, účetní pravidla a grafy k vytvoření uceleného integrovaného rámce pro odhad výroby, spotřeby, kapitálových investic, příjmů, kmenového kapitálu a toků peněžního a nepeněžního bohatství a dalších příbuzných ekonomických proměnných. (33)

V tomto rámci je možno prezentovat podrobnou analýzu specifického typu poptávky přizpůsobenou nabídce tohoto zboží a služeb v ekonomice.

Spotřeba návštěvníka se ale neomezuje na soubor předem definovaného zboží a služeb vyráběných předem definovanou skupinou odvětví. To, co činí cestovní ruch specifickým, není ani tak to, co je poptáváno, ale dočasná situace, ve které se spotřebitel nachází: je mimo své obvyklé prostředí a cestuje nebo navštěvuje místa za účelem jiným, než je výkon činnosti, za kterou dostává z navštíveného místa odměnu. Tím se návštěvník liší od ostatních spotřebitelů.

Tuto charakteristiku spotřebitele nenajdeme v centrální struktuře národních účtů, kde jsou subjekty tříděny podle (relativně) trvalých charakteristik, z nichž jednou je země nebo místo trvalého bydliště.

Aby bylo možné pracovat s takovými situacemi, navrhuje SNA93 používat tzv. satelitní účet, který by se připojil k základu Systému národních účtů a který, ve větší či menší míře, má s tímto systémem stejné základní pojmy, definice a třídění.

Cílem TSA je podrobná analýza všech aspektů poptávky po zboží a službách v ekonomice, které by mohly mít návaznost na cestovní ruch. TSA má sledovat provozní provázanost s nabídkou takového zboží a služeb v příslušné sledované ekonomice a popsat, jak tato nabídka zapadá do ostatních ekonomických činností.

Při přípravě TSA bylo rozhodnuto soustředit se, na vytvoření nové klasifikace v rámci hranic výroby SNA93, aby se podařilo vytvořit souhrnné míry pro cestovní ruch, které by byly srovnatelné s ostatními souhrnnými mírami v koncepčním rámci SNA 93.

Úplný TSA poskytne:

- Makroekonomické soubory (agregáty), pomocí kterých bude možné popsat rozsah a ekonomický význam cestovního ruchu, např. přidanou hodnotu v cestovním ruchu a hrubý národní produkt cestovního ruchu, a které budou odpovídat podobným souborům (agregátům) v ekonomice jako celku, stejně jako dalším výrobním aktivitám a funkčním oblastem zájmu;
- Podrobné údaje o spotřebě návštěvníků a o tom, jak této spotřebě odpovídá domácí nabídka a dovoz. Tyto údaje jsou integrovány do tabulek a grafů odvozených od obecných tabulek nabídky a užití používaných v Národních účtech, a to jak při běžných, tak i konstantních cenách;
- Podrobné výrobní účty jednotlivých odvětví cestovního ruchu včetně údajů o zaměstnanosti a jejich propojení s dalšími výrobními ekonomickými aktivitami a tvorbou kapitálu;
- Základní informace požadované pro rozvoj modelů ekonomického dopadu cestovního ruchu (na národní a nadnárodní úrovni) pro přípravu analýzy trhu cestovního ruchu, atd.;
- Vztah mezi ekonomickými údaji a dalšími nepeněžními informacemi o cestovním ruchu, jako např. o počtu výletů, délce pobytu, účelu cesty, dopravních prostředcích, atd.

Předložený TSA je nutno vidět ze dvou rozdílných úhlů:

- Jako nový statistický nástroj zahrnující pojmy, definice, soubory (agregáty), klasifikace a tabulky porovnatelné s mezinárodními a národními směnicemi pro účetnictví, který nabídne přesvědčivé srovnání mezi regiony, jednotlivými zeměmi nebo skupinami zemí. Díky TSA se tyto odhady stanou srovnatelnými s dalšími mezinárodně uznávanými makroekonomickými soubory (agregáty) a sběry informací;
- Jako tvůrčí proces, který má pomoci zemím při tvorbě jejich vlastního systému statistik cestovního ruchu, přičemž hlavním cílem je dokončení TSA, na který by bylo možné nahlížet jako na syntézu takového systému.

Doporučení by měla být chápána jako první krok v procesu metodického vývoje tohoto nového statistického nástroje, který je založen na syntéze běžné pro Národní účty. Jeho rychlá implementace jednotlivými zeměmi závisí na výsledku dosaženém při odpovídající implementaci SNA93.

Doporučení nenutí země tvořit Satelitní účty pro cestovní ruch. Tato doporučení je třeba chápat píše jako důležitý krok ve společném procesu zaměřeném na další rozvoj mezinárodního systému statistiky cestovního ruchu.

3.4.4 HLEDISKO POPTÁVKY: POJMY A DEFINICE

Cestovní ruch se skládá z aktivit osob cestujících do míst a pobývajících v místech mimo svá obvyklá prostředí po dobu ne delší než jeden celý rok (nepřetržitě) za účelem trávení volného času, obchodu a jinými účely nevztahujícími se k výkonu takové činnosti, za kterou by byly tyto osoby z navštíveného místa odměňovány. „Aktivita osob“ je chápána v obecném slova smyslu jako specifická individuální záležitost a ne jako zkrácený výraz pro „výrobní ekonomickou činnost“, jak používá např. ISIC. V cestovním ruchu se „aktivity osob“ vztahují na jednotlivce, kteří jsou označováni jako „návštěvníci“.(19)

Tyto aktivity je možné zkoumat z mnoha různých pohledů, jako např. z pohledu jeho dopadu na životní prostředí, na místní kulturu, na krajinu nebo na infrastrukturu. TSA se v první řadě zajímá o vliv cestovního ruchu na nabídku a poptávku po zboží a službách, na všeobecnou úroveň ekonomické činnosti a na zaměstnanost. Výchozím bodem ekonomické analýzy je to, že aktivita návštěvníků je chápána jako spotřební aktivita v širokém smyslu, která je středem ekonomiky cestovního ruchu. Tento pohled ještě doplní některé další prvky.

Jelikož je cestovní ruch definován jako aktivita „osob“, musí být prvním krokem jasné vymezení těchto osob. Ty jsou ve středu zájmu zkoumání cestovního ruchu. Pak budou muset být předloženy různé složky poptávky v cestovním ruchu.

A. Návštěvníci

„Osoby“, o kterých se hovoří v definici cestovního ruchu, jsou označovány jako „návštěvníci“: „Jakákoliv osoba cestující do jiného místa, než je její obvyklé prostředí na dobu kratší než dvanáct měsíců a jejíž hlavním účelem cesty je jiná aktivita, než za kterou by byla odměňována z navštíveného místa“.(37)

A.1. Obvyklé prostředí

Obvyklé prostředí, jak ho potřebujeme definovat pro odlišení návštěvníka od všech ostatních cestujících v určité lokalitě, se velmi těžko přesně definuje. Obecně řečeno, odpovídá zeměpisným hranicím, v rámci kterých se jedinec vyskytuje ve svém běžném životě. Jak je stanoveno v Doporučeních OSN/WTO ke statistice v cestovním ruchu, skládá se obvyklé prostředí z bezprostředního okolí jedince domova, místa zaměstnání nebo studia a míst často navštěvovaných. Má dvě dimenze:

Je důležité dbát na to, že pokud navštívené místo není součástí obvyklého prostředí jedince („návštěvníka“), pak tento jedinec není v daném místě považován za jednoho z obvyklých „místních spotřebitelů“. Podle definice povede jeho návštěva místa k vytvoření dalších výdajů v daném místě nad rámec výdajů vyvolaných místními spotřebiteli. Tyto další výdaje poskytují základ pro ekonomickou činnost vyvolanou cestovním ruchem a tím vytvářejí základ pro TSA.

A.2. Délka pobytu

Aby byl cestovatel považován za osobu zapojenou do činnosti cestovního ruchu v dané lokalitě, musí být jeho pobyt kratší než jeden nepřerušovaný rok. Jak bylo vysvětleno výše, pobývá-li návštěvník v nějakém místě déle než jeden rok, stává se toto místo součástí jeho nového obvyklého prostředí a on zde přestává být považován za návštěvníka. Na druhé straně ti, kteří navštěvují krátkodobé kurzy, nebo jsou na krátkodobém pobytu (např. letní kurzy, letní tábory, léčebné pobyty krátkého trvání) jsou považováni za návštěvníky dané lokality.

Návštěvníky dělíme do dvou tříd: turisty, kteří zůstávají v navštíveném místě jednu nebo více nocí a jednodenní návštěvníky bez přenocování.

Většinu jednodenních návštěvníků tvoří obvykle domácí návštěvníci, ale existují také případy jednodenních zahraničních návštěvníků. Pro některé země může představovat spotřeba jednodenních návštěvníků důležitý objem spotřeby návštěvníků.

Speciální kategorii návštěvníků tvoří tranzitní návštěvníci, kteří mohou být jak zahraniční, tak domácí, jednodenní, nebo i turisté. Jedná se o návštěvníky, kteří se nevracejí bezprostředně do místa svého původu, ale zastaví se v dané lokalitě, nebo zemi na své cestě do jiné destinace. Obecně platí, že tranzitní návštěvníci jsou jednodenní návštěvníci, ale někdy mohou být důležitější tranzitní návštěvníci, kteří v příslušné zemi zůstanou přes noc.

A.3. Účel návštěvy

V hovorovém jazyce se pod termínem „turista“ rozumí jedinec, který cestuje za účelem trávení volného času, rekreace a dovolené. Nicméně, definice návštěvníků a turistů v pojetí TSA jsou mnohem širší a zahrnují všechny jedince, kteří cestují, nebo navštěvují destinaci za

jiným účelem, než je „výkon činnosti, která je z navštíveného místa odměňována“. Obchodní cestující v tomto pojetí tedy může, nebo nemusí být turista. To záleží na místě, z kterého je placen a jakou činnost vykonává. Turisty a jednodenní návštěvníky můžeme roztřídit podle hlavního účelu jejich návštěvy do následujících kategorií: (2)

- Volný čas, rekreace a dovolená/prázdniny;
- Návštěva příbuzných a přátel;
- Služební a obchodní cesty;
- Léčebná turistika;
- Náboženství, poutě;
- Ostatní.

Avšak v tabulkách navržených v tomto dokumentu se třídění podle účelu nepoužívá.

A.4. Klasifikace návštěvníků

Jednotlivé země by asi rády hlouběji segmentovaly a specifikovaly své trhy podle dalších charakteristik návštěvníků a jejich cest.

- Zahraniční návštěvníci, jejichž země trvalého bydliště je jiná, než je navštívená země; mezi zahraniční návštěvníky také patří občané sledované země trvale žijící v cizině, kteří mohou představovat důležitý segment trhu se specifickými rysy;
- Domácí návštěvníci, jejichž země trvalého bydliště je stejná jako navštívená země; mohou to být občané sledované země i cizí státní příslušníci žijící ve sledované zemi.

B. Návštěvníkova spotřeba

V Doporučeních OSN/WTO ke statistice cestovního ruchu se navrhuje, že „spotřeba v cestovním ruchu s výjimkou případů, kdy odpovídá střední spotřebě podniků, by měla být v souladu s pojetím "konečné spotřeby" v systému národních účtů, bez ohledu na typ spotřebitele.“ Tato Doporučení týkající se TSA většinou nepřekračují obecnou definici, ale poskytují velký počet podrobných údajů o mnohých hraničních otázkách spojených s návštěvníkovou spotřebou. Cílem následujících kapitol je vnést jasno do široce známé definice návštěvníkovy spotřeby jako „celkové spotřebitelské výdaje vynaložené návštěvníkem, nebo jménem návštěvníka na cestu, nebo během jeho cesty a pobytu v dané destinaci“.(37)

Spotřeba návštěvníka se zkoumá z hlediska definic národních účtů, aby se zajistilo úzké propojení mezi TSA a mezinárodními normami pro národní účty, SNA93. V mnoha případech se jedná o otázky vztahující se specificky k cestovnímu ruchu, kde národní účty poskytují jen málo vodítek.

3.4.5 HLEDISKO NABÍDKY: POJMY A DEFINICE

Cestovní ruch se skládá z činností do míst mimo své obvyklé prostředí po dobu nepřesahující jeden nepřerušovaný rok za účelem trávení volného času, služebně nebo za jiným účelem nevztahujícím se k výkonu činnosti, za kterou získává jedinec z navštíveného místa odměnu. V důsledku toho je návštěvník středem cestovního ruchu, jehož existenci sám umožňuje.

Ekonomická analýza cestovního ruchu vyžaduje identifikaci zdrojů používaných návštěvníky na jejich cestách, spotřeby zboží a služeb, které kupují, a proto i identifikaci ekonomických jednotek, které toto zboží a služby nabízejí. Jak hledisko nabídky, tak i hledisko poptávky jsou velmi důležité.

Nejobecnější ekonomické klasifikace činností jsou připraveny z hlediska nabídky výrobců a charakteristiky výrobních procesů, zatímco cestovní ruch je fenomén, který byl původně definován z hlediska poptávky. V důsledku toho je nutné tyto klasifikace trochu pozměnit tak, aby bylo možno přesně a užitečně popsat a změřit ekonomický dopad cestovního ruchu.

K těmto metodologickým problémům se přidává i skutečnost, že až dosud existuje v jednotlivých zemích jen málo zkušeností s kvantifikací cestovního ruchu z hlediska poptávky. Proto je těžké určit přesná univerzálně použitelná statistická kritéria.

V současnosti vyžaduje statistická aproximace potřebná k tomu, aby mohl být produkt nebo činnost definován jako typický pro cestovní ruch, pragmatické použití relevantních kritérií. V budoucnu, kdy vzroste počet zemí vypracovávajících TSA, bude možné nahradit dnes navrhovaná kritéria kritérii rigoróznějšími. Proto bude také nutno rozšířit a pozměnit navrhované klasifikace pro sestavování tabulek TSA.

V současné době tvoří jádro systému TSA tabulky, jejichž základní struktura je dána různými typy a kategoriemi spotřeby podle návštěvníků a jejich odpovídající nabídkou.

Pro vyplnění tabulek týkajících se kolektivní spotřeby v cestovním ruchu a tvorby hrubého fixního kapitálu v cestovním ruchu je navrhovaný výčet produktů jen experimentální a v současnosti neexistuje záměr takový seznam vytvořit.

A. Specifické produkty cestovního ruchu

Návštěvníkova spotřeba pokrývá „celkovou spotřebu návštěvníka nebo realizovanou jménem návštěvníka při přípravě na cestu a během jeho cesty a pobytu v destinaci“(37). Proto zahrnuje návštěvníkova spotřeba všechny kategorie spotřeby zboží a služeb.

Ne všechno zboží a služby mají ale pro odhad návštěvníkovy spotřeby stejný význam, protože úroveň a struktura spotřeby jednotlivce se mění, jestliže je mimo své obvyklé prostředí. To znamená, že struktury a klasifikace, které mají význam pro zkoumání a popis spotřeby domácnosti obecně, nemusí být tak zajímavé, zaměříme-li se samostatně na cestovní ruch.

Tento problém byl odhalen již při vytváření SNA 93, kde se doporučuje začít přípravu funkčně orientovaného satelitního účtu pomocí „analýzy struktury výdajů podle produktů a zkoumání, které činnosti zajišťují toto zboží a služby.“(33)

S ohledem na kombinaci dvou cílů: mezinárodní srovnatelnosti základního zboží a služeb cestovního ruchu na jedné straně a posouzení speciálních potřeb, technických možností, statistické úrovně sběratelů dat na straně druhé, byla přijata následující doporučení:

- Za prvé, z pohledu publikování údajů TSA mezinárodními organizacemi je považováno za samozřejmé, že z celosvětového hlediska bude možné dosáhnout mezinárodní srovnatelnosti jen na základě pevného seznamu produktů. Takový seznam je v tomto dokumentu navržen jako seznam typických produktů cestovního ruchu. Tento seznam bude pravidelně aktualizován. Širší a podrobnější seznam by mohl být vytvořen jednotlivými organizacemi (OECD, EUROSTAT atd.) za účelem přesné porovnatelnosti mezi jejich členskými zeměmi. Předpokladem bude udržení rovnováhy mezi těmito seznamy a základními klasifikacemi.
- Za druhé, jakákoliv země, nebo sběratel dat, který by chtěl sestavit svůj vlastní seznam produktů by měl tyto produkty vybírat z provizorního seznamu specifických produktů cestovního ruchu. To by mohlo vést k rozšíření výše zmíněného seznamu typických produktů cestovního ruchu, který by byl označen jako „ad hoc“ seznam specifických produktů cestovního ruchu, vztahující se ke každému jednotlivému sběru. Takový seznam by sloužil oběma cílům: umožnil by mezinárodní srovnatelnost podsouboru typických produktů cestovního ruchu a pokryl by specifické potřeby všech specifických produktů cestovního ruchu v dané zemi. (2)

Proto je považován seznam specifických produktů cestovního ruchu z hlediska jednotlivé země a obecné analýzy za důležitější. Avšak pro účely odvození úplné přehledu různých kategorií produktů potřebujeme termín, který by definoval produkty, které se zdají být specifické, ale nejsou na výše uvedeném seznamu typických produktů cestovního ruchu. V tomto dokumentu je užíván termín „produkty související s cestovním ruchem“, i když je

nutno poznamenat, že použití termínu „související“ zde, se trochu liší od jeho užití v SNA 93.

Tyto kategorie (vyjmenování produktů považovaných za typické pro cestovní ruch, s cestovním ruchem související a specifické pro cestovní ruch) se rozlišují zhruba podle následujících pragmatických kritérií:

Typické produkty cestovního ruchu: produkty, které by ve většině zemí přestaly při nepřítomnosti návštěvníků být nabízeny ve smysluplném množství, nebo by se jejich spotřeba významně snížila. Jedná se o produkty, o kterých můžeme získat informace.

Produkty související s cestovním ruchem: zbytková kategorie zahrnující produkty, které byly označeny v dané zemi za specifické produkty cestovního ruchu, ale které nejsou považovány za specifické pro cestovní ruch v celosvětovém měřítku.

Specifické produkty cestovního ruchu: součet obou předchozích kategorií. (2)

Na pomoc zemím při sestavování seznamů produktů vytvořila WTO provizorní seznam specifických produktů cestovního ruchu. Tento seznam byl sestaven empiricky za použití dříve existujících národních a institucionálních seznamů, specifických vědomostí pracovníků ve výzkumu a podle, i když velmi volně, následujících kritérií:

- Produkty, které by při nepřítomnosti návštěvníků přestaly být nabízeny ve smysluplném množství;
- Produkty představující významný podíl na spotřebě v cestovním ruchem;
- Produkty, jejichž nepřítomnost na trhu by mohla významně ovlivnit spotřebu.

Současný seznam je provizorní a bude pravidelně aktualizován v okamžiku, kdy se při sestavování TSA a dalších funkčně orientovaných satelitních účtů pro další oblasti jako je zdravotnictví a školství získá více zkušeností.

V současné době se seznam typických produktů cestovního ruchu soustředí na služby, které jsou tradičně považovány za služby cestovního ruchu, protože reagují na obecnější potřeby a přání návštěvníků: např. ubytování, stravovací služby, dálková přeprava a související služby (včetně půjčování aut); služby organizátorů cestování, průvodce, kulturní a rekreační služby.

B. Specifické činnosti cestovního ruchu

B.1. Obecné otázky

SNA 93 klade důraz na analýzu typických výrobců v satelitním účtu:

„ V satelitním účtu je hlavní důraz při sledování výroby/výstupů kladen na analýzu typických aktivit a výrobců. Jak bylo vysvětleno dříve, jsou typické zboží a služby typické pro sledovanou oblast. Činnosti, jejichž výstupem jsou typické produkty a služby, se nazývají typickými činnostmi. Výrobci, kteří typickou činnost vykonávají, jsou typičtí výrobci.“ (33)

Jakmile bude soubor typických produktů cestovního ruchu definován, mohla by se diskuse o typických činnostech cestovního ruchu ukončit s tím, že tyto činnosti mohou být identifikovány jako výrobní činnosti, jejichž základní výstup je typický pro cestovní ruch.

Důležitým rysem typických činností cestovního ruchu je, že musí sloužit samotným návštěvníkům, to znamená, že musí existovat přímý vztah mezi poskytovatelem produktu a spotřebitelem. Pro většinu služeb jsou výrobce a prodávající totožní, takže to nepředstavuje žádné omezení. Ale v případě zboží existuje většinou mezi výrobcem zboží a konečným spotřebitelem jeden nebo více zprostředkovatelů.

Podle kritérií stanovených pro určování typických produktů cestovního ruchu mohou být některé činnosti považovány za typické pro cestovní ruch díky významu této typické komodity pro návštěvníka, i když jejich typický výstup není v zásadě prodáván návštěvníkům. To je případ restaurací. Platí to i pro přepravní služby, kde významný podíl představuje pravidelné dojíždění pracujících do zaměstnání, nebo kdy nákladní dopravu nelze statisticky oddělit od osobní dopravy.

Stejně jako v případě specifických produktů cestovního ruchu a s cílem dosáhnout mezinárodní srovnatelnosti berou tato Doporučení v úvahu dva případy:

- Za účelem mezinárodního srovnání byl na souhrnné rovině sestaven seznam typických činností cestovního ruchu, podobně jako v případě produktů.
- Jakákoliv země, která by si chtěla sestavit svůj seznam specifických činností cestovního ruchu, by měla vycházet ze Standardní mezinárodní klasifikace činností v cestovním ruchu (SICTA93), kterou vypracovala WTO za účelem zajištění mezinárodní srovnatelnosti údajů.

Vzhledem k jedinečné povaze návštěvníkovy spotřeby, která není definována podle konzumovaných produktů, ale podle jedinečného účelu stanoveného spotřebitelem (tj. cestování mimo domov), mohou v zemi existovat důležité rozdíly mezi výstupem typických

činností cestovního ruchu a vnitřní spotřebou v cestovním ruchu. Význam těchto rozdílů závisí na dvou klíčových elementech:

- (i) rozsahu nabídky návštěvníkům od výrobců, kteří nepatří do kategorie typicky turistických činností,
- (ii) rozsahu nabídky ostatním lidem (nikoliv návštěvníkům) od výrobců, kteří patří do této kategorie.

Míra podrobnosti dostupných informací o zboží a službách a činnostech může také významným způsobem ovlivnit tento rozdíl.

C. Odvětví cestovního ruchu

V ideálním případě by byl typický výrobce homogenní výrobní jednotkou, tj. výrobní jednotkou, ve které je vykonávána jen jedna výrobní činnost. Taková jednotka se ale běžně nevyskytuje a jde tedy spíše abstraktní nebo koncepční pojem. Podniky definované jako podniky nebo části podniků, které se nacházejí v jediném místě a ve kterých je vykonávána jen jediná (nedoplňková) výrobní činnost, nebo ve které hlavní výrobní činnost zajišťuje většinu přidané hodnoty, budou statistickými jednotkami v TSA, jak je to obvyklé v případě nabídky a budou používat tabulky národních účtů podle doporučení SNA 93.(33)

Podniky jsou charakterizovány a klasifikovány podle činnosti, tzn. podle výrobní činnosti odpovědné za většinu přidané hodnoty.

Z funkčního pohledu definuje SNA 93 průmysl jako skupinu podniků zapojených do stejného typu výrobních činností. Soubor typických činností cestovního ruchu se neskládá z jediného průmyslu shodného s touto definicí. Tento soubor ale zahrnuje řadu „průmyslových odvětví“ ve smyslu ISIC. Proto TSA definuje typické odvětví průmyslu cestovního ruchu jako skupinu podniků, jejichž hlavní výrobní aktivitou je typická činnost cestovního ruchu. Odvětví cestovního ruchu představuje skupinu všech typických odvětví cestovního ruchu. (19)

C.1. Přidaná hodnota

Co se týče všech ekonomických aktivit zařazených do koncepčního rámce SNA 93, je fungování jednotlivých odvětví cestovního ruchu ve výrobní sféře nejlépe popsáno pomocí tabulek, které ukazují složení výstupů z hlediska produktů, složení vstupů hlediska produktů a odměňování jednotlivých faktorů výroby.

Ekonomický význam výrobní činnosti se většinou měří podle její přidané hodnoty. Díky tomuto měření nebude při porovnávání a seskupování různých výrobních činností docházet

k duplikaci. Toto měření je nezávislé na institucionální organizaci výrobních procesů. SNA 93 definuje:

- hrubou přidanou hodnotu jako hodnotu výstupu sníženou o hodnotu střední spotřeby (mezispotřeby);
- čistou přidanou hodnotu jako hrubou přidanou hodnotu sníženou o spotřebu fixního kapitálu.

Jelikož má přidaná hodnota měřit dodatečnou hodnotu vytvořenou ve výrobním procesu, měla by být měřena jako čistá, protože spotřeba fixního kapitálu patří do výrobních nákladů. Spotřebu fixního kapitálu však může být těžké v praxi změřit. Často nelze uspokojivě odhadnout jeho hodnotu a tudíž ani čistou hodnotu přidanou. Tato Doporučení vycházejí z hrubého měření přidané hodnoty.

Přidaná hodnota je míra vztahující se k výrobnímu procesu jako celku, tzn. ke kombinaci vstupů, kapitálového zboží, práce a technologie s cílem získat kombinaci výstupů.

Rozlišujeme dva pohledy na přidanou hodnotu ve vztahu k cestovnímu ruchu:

- Nejjednodušeji můžeme přidanou hodnotu odvětví cestovního ruchu odhadnout jako součet přidané hodnoty jednotlivých průmyslových odvětví typických pro cestovní ruch.
- Alternativně je možné určit přímý vztah mezi poptávkou po zboží a službách cestovního ruchu a jejich nabídkou a odhadnout přidanou hodnotu pro určitou úroveň návštěvníkovy spotřeby.

C.2. Zaměstnanost

Zaměstnanost je nejdůležitější proměnnou ekonomické analýzy výrobních činností a to platí i pro cestovní ruch. Obecně jsou typické činnosti cestovního ruchu relativně náročné na pracovní sílu, a proto se vkládají velké naděje do vlivu rozvíjejícího se cestovního ruchu na zaměstnanost v jednotlivých zemích a na osobní příjmy pracovníků.

Co se týče zaměstnanosti, musíme vzít v úvahu specifika cestovního ruchu. V mnoha případech není návštěvníkova spotřeba, zejména ta spojená s příjezdovým cestovním ruchem, rovnoměrně rozložena do celého roku. V důsledku toho bude zaměstnanost v typických činnostech cestovního ruchu kolísat podle sezóny, přičemž toto kolísání bude často mnohem intenzivnější, než u jiných činností.

Proto je důležité měřit zaměstnanost pomocí řady vzájemně se doplňujících ukazatelů, které asi nebudou v ekonomice aplikovatelné obecně. Mezi tyto ukazatele patří: zaměstnanost, pracovní místa, ekvivalent zaměstnání na plný úvazek a celkový počet

odpracovaných hodin. Důležitá je komplementarita a konzistence mezi mírou kompenzace zaměstnanců a mírou zaměstnanosti. Aby bylo možné rozšířit analýzu v této důležité oblasti statistik cestovního ruchu, vytvořila OECD pro TSA modul zaměstnanosti.

C. 3. Tvorba hrubého fixního kapitálu jednotlivých odvětví cestovního ruchu

Tvorba hrubého fixního kapitálu je důležitou složkou popisu a analýzy jednotlivých odvětví cestovního ruchu. Je vhodné dodat, že z pohledu průmyslu představuje tvorba hrubého fixního kapitálu nejen významnou proměnnou, ale že i transakce s nevyrobenými nefinančními aktiv (např. s půdou) a nevyrobených nehmotných aktiv jako jsou přistávací práva nebo práva ochranných značek mohou být důležité i pro širší analýzu cestovního ruchu.

3.5 CESTOVNÍ RUCH V ČESKÉ REPUBLICE

3.5.1 SYSTÉM A KOMPETENCE V OBLASTI ŘÍZENÍ CESTOVNÍHO RUCHU V ČR

Míra úspěšnosti využití předpokladů pro faktický růst cestovního ruchu závisí v první řadě na funkčním systému řízení tohoto sektoru na všech úrovních, národní počínaje a místní konče. V současné době v ČR, jak na úrovni zákonodárné, tak na úrovni výkonné, nemá tento sektor jasně rozdělené kompetence a jeho významu odpovídající postavení. Problematika cestovního ruchu spadá jak na úrovni poslanecké sněmovny, tak na úrovni senátu do kompetence více orgánů (výborů, podvýborů). Rovněž na úrovni vlády se prolíná problematika cestovního ruchu více ministerstvy a v každém z nich tvoří pouze více či méně významný úsek činnosti. To se pak odráží v programových i strategických dokumentech a v realizaci jejich opatření (např. Národní rozvojový plán ČR, Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR). Jedním z důsledků je po výrazném nárůstu příjezdového cestovního ruchu z devadesátých let, daném zejména vnějšími faktory a extenzivním růstem, jeho stagnace, resp. pokles řady ukazatelů, charakterizujících jeho úroveň. (2)

Rovněž na úrovni krajů, které se více či méně hlásí k cestovnímu ruchu jako k jedné ze svých priorit, neodpovídá tomuto často organizační, personální či odborné zajištění. Zejména se zrušením okresních úřadů nedošlo k patřičnému posílení cestovního ruchu na krajských, ale ani na municipálních institucích. Úlohy veřejné správy na jednotlivých úrovních územní správy lze krátce charakterizovat takto:

Stát

Stát ze zákona zodpovídá za strategii regionálního rozvoje. Ta by měla řešit celkový pohled státu na regionální rozvoj, včetně cestovního ruchu a jeho podpory. Řízením cestovního

ruchu je podle kompetenčního zákona č. 2/1969 Sb., v platném znění, pověřeno Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (dále jen MMR), které je zřizovatelem státní příspěvkové organizace Česká centrála cestovního ruchu – CzechTourism (dále jen CzechTourism). V oblasti cestovního ruchu v souvislosti s jeho silným multiplikačním charakterem spolupracuje s dalšími ministerstvy a orgány státní správy a jimi zřízenými organizacemi. Pro koordinaci jejich činností byla zřízena Meziresortní komise, která se zabývá problematikou cestovního ruchu s průřezovým charakterem. Státní politika v oblasti cestovního ruchu je zaměřena na podporu rozvoje regionů a s tím souvisejícími oblastmi (legislativa ČR i EU, Koncepce státní politiky ČR, statistika CR, Národní rozvojový plán, Státní program podpory cestovního ruchu, metodika vzdělávání v CR). Hlavní činností agentury CzechTourism je prezentace a propagace České republiky v zahraničí, prezentace regionů na veletrzích, výstavách a workshopech. Dále pak garance jednotné metodiky informačních systémů v cestovním ruchu.

Kraje

V roce 2000 zahájilo svou činnost 14 samosprávných krajů ČR. Vznikla tím dlouho připravovaná regionální úroveň územně-správního členění, která významně zasáhla do organizace cestovního ruchu v ČR. Povinností a zodpovědností krajských úřadů je ze zákona realizace rozvoje kraje. Vypracovává program rozvoje, jehož součástí je program rozvoje cestovního ruchu. Kraj by měl zastřešit marketing cestovního ruchu i statistiku v rámci svého regionu. Garance rozvoje cestovního ruchu na území kraje vyplývá ze zákona a souvisí s odpovědností za územní rozvoj celého kraje, včetně podpory soukromého podnikání. Financování aktivit spojených s rozvojem cestovního ruchu na úrovni kraje probíhá jak z vlastních rozpočtových zdrojů, tak ze strukturálních fondů Evropské unie.

Sdružení obcí

Podle zákona o obcích může nabývat mnoha podob a zákon jim neukládá žádné povinnosti. Může se jednat o svazky obcí, sdružení s právní subjektivitou i bez právní subjektivity, mohou to být i agentury, které působí podnikatelským způsobem. Sdružení mohou podporovat konkrétní produkty cestovního ruchu, které vytváří na jejich území podnikatelské subjekty. Měly by být garantem činnosti a propojenosti informačních center, rozvoje služeb v cestovním ruchu, sběru informací, prezentace mikroregionů, včetně marketingu. Právě na této úrovni by měla být stěžejní spolupráce veřejnoprávních subjektů s podnikatelskými subjekty.

Obec

Jedním ze základních poslání obce je zodpovědnost za celkový rozvoj obce. S tím souvisí příprava území v celé šíři od územních plánů, přes realizační záměry až po různé strategické nebo rozvojové plány obce. V návaznosti na to je dána povinnost obce realizovat na svém území vybudování infrastruktury, včetně turistické, podporovat investice, ať už vlastní nebo dalších subjektů, které řeší konkrétní problémy cestovního ruchu. Může jednat o budování místních i návazných regionálních orientačních a informačních systémů nebo o podpoře produktů vlastních podnikatelů, nástroji finančního charakteru (POV) a také nefinančního (propagace). Obec je garantem provozu turistického informačního centra. V případě, že nemá na svém území informační centrum, měla by usilovat o svoji propagaci v nejbližším existujícím centru a zveřejnit turistické informace pomocí webových stránek.

Z uvedeného vyplývá, že praktická realizace cestovního ruchu by se měla odehrávat na úrovni kraje (regionu). Právě krajské úřady by měly být garantem vytváření kvalitní produktové nabídky pro domácí i zahraniční cestovní ruch. Měly by k tomu využívat všech dostupných řídicích nástrojů, včetně legislativních.

3.5.2 PROGRAMOVÉ DOKUMENTY V ČESKÉ REPUBLICĚ NA ÚROVNI REGIONŮ (KRAJŮ)

Cestovní ruch byl do roku 2000 rozvíjen především na základě koncepčních materiálů připravovaných Ministerstvem pro místní rozvoj ČR. Se změnou územně správního členění dostává prioritu samosprávní řízení prostřednictvím regionů. Zákonné normy při reformě státní správy neukládaly sektoru cestovního ruchu žádné zásadní úkoly. Z tohoto důvodu iniciovala Česká centrála cestovního ruchu – CzechTourism zpracování regionálních a krajských programů rozvoje cestovního ruchu a vycházela z toho, že:

- v souvislosti se vznikem krajů k 1. 1. 2001 se nabízela neopakovatelná příležitost zpracovat programy rozvoje cestovního ruchu v regionech v rámci jednoho časového období a tím způsobem vytvořit v této oblasti podobné výchozí podmínky pro rozvoj ve všech regionech,
- zpracování programů bude plně korespondovat se závěry aktualizovaných programů rozvoje krajů, které se v tomto období zpracovávaly,
- kraje měly zájem tyto strategické dokumenty zpracovat, protože ve většině krajů, příp. turistických regionech, nebyl tento typ dokumentu prozatím připraven,

- absence strategických dokumentů byla jednou z příčin toho, že velká část finančních prostředků z veřejných zdrojů určených na financování projektů v oblasti cestovního ruchu byla do jisté míry vynakládána nekoncepčně.(2)

Cílem těchto dokumentů bylo na bázi jednotné metodiky provést analýzu podmínek jednotlivých regionů z hlediska cestovního ruchu a definování projektů, které budou rozvíjet a aktivizovat cestovní ruch v dané lokalitě. Cílem bylo také sjednotit postupy k rozvoji cestovního ruchu a postupně sladovat lokální zájmy ve prospěch celého regionu, sdružovat finanční prostředky na řešení zvolených priorit, vytvářet podmínky pro rozvoj infrastruktury, definovat profil současného i budoucího turistu, prakticky naplňovat spolupráci mezi veřejným a soukromým sektorem, definovat pozici krajů při rozvoji cestovního ruchu a podobně.

3.5.3 POTENCIÁL CESTOVNÍHO RUCHU A JEHO VYUŽITELNOST PRO POSÍLENÍ REGIONÁLNÍCH EKONOMIK

Analytické části jednotlivých programových dokumentů byly shrnuty do SWOT analýz a byly pro jednotlivé regiony identifikovány rovněž příležitosti a hrozby cestovního ruchu, které při respektování odlišností českých regionů můžeme definovat takto:

Převážná většina programových dokumentů turistických regionů a krajů v ČR obsahuje více či méně přehledně utříděná strategická opatření, ve kterých spatřují regiony cestu k rozvoji cestovního ruchu. Řada těchto opatření je specifická pro jednotlivé regiony či kraje, přesto lze nalézt několik opatření či oblastí, na kterých se převážná většina předkladatelů shoduje. Jedná se zejména o následující opatření:

- podpora rozvoje infrastruktury cestovního ruchu cestou využití zejména prostředků z fondů EU,
- podpora přípravy produktů a produktových balíčků cestovního ruchu,
- rozvoj informačních a orientačních systémů cestovního ruchu,
- podpora růstu kvality poskytovaných služeb,
- podpora rozvoje profesní úrovně pracovníků ve službách cestovního ruchu,
- kvalitní statistika cestovního ruchu,
- řešení problematiky řízení cestovního ruchu v regionech (destinační management).

3.5.4 MANAGEMENT DESTINACÍ V ČESKÉ REPUBLICE

Česká republika stojí dnes zhruba na prahu II. etapy charakteristické vznikem regionálních organizací cestovního ruchu. Je také zřejmé, že management destinací

v tomto úzkém pojetí je aplikovatelný pouze v turisticky exponovaných oblastech, ve kterých patří cestovní ruch k pilířům ekonomické základny a kde počet návštěvníků překračuje „kritickou“ hranici pro budování vyspělých forem destinačního řízení.

Tento fakt má důležité implikace pro pochopení způsobu řízení cestovního ruchu v České republice, který je s určitým zjednodušením ve fázi, kterou si prodělaly vyspělé destinace typu Rakouska nebo Švýcarska před 20-30 lety. Budování důvěry a hledání forem spolupráce mezi konkrétními subjekty v území je dlouhodobou záležitostí a navíc je nepřenositelné. Budování destinačního managementu v ČR tak není možné založit na prosté aplikaci zahraničních modelů, které vznikaly v dlouhodobém procesu a navíc často v rozdílných institucionálních podmínkách. Zahraniční zkušenosti ale mohou být minimálně inspirací při koncipování podpory destinačního řízení v ČR.

Jednou ze slabin turistických destinací v České republice je absence produktově orientovaného přístupu k cestovnímu ruchu, přičemž se vynakládají poměrně velké finanční prostředky na propagaci měst a krajů na nejrůznějších veletrzích. Bez kvalitního systému propagace cestovního ruchu s jasně vymezenými vazbami na kvalitní management a to všech úrovních veřejné správy, jsou tyto prostředky vynakládány neefektivně.

Pro rozvoj cestovního ruchu v regionu – destinaci v ČR je tedy prvotní a neoddiskutovatelnou potřebou vytvoření destinačního managementu s ustavením funkce profesionálního manažera zájmového území. Hlavními aktéry v řízení musejí být manažer - starostové měst a obcí – odbor cestovního ruchu – podnikatelé – vlastníci nejvýznamnějších památek – krajský úřad, kteří společně zajistí financování z veřejných i privátních zdrojů.(32)

3.5.5 SATELITNÍ ÚČET V ČR

3.5.5.1 Státní instituce v ČR zasahující do oblasti statistiky cestovního ruchu

V České republice působí několik státních institucí, které mají ve své odpovědnosti zahrnut i cestovní ruch, ať již jeho rozvoj nebo sběr statistických informací včetně jejich zpracování a interpretaci. Mezi nejzákladnější a nejvýznamnější patří Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Český statistický úřad, Česká národní banka a Česká centrála cestovního ruchu - CzechTourism.

1) Ministerstvo pro místní rozvoj ČR

MMR je spolu s dalšími oblastmi (evropská integrace, regionální politika) odpovědné i za cestovní ruch na centrální úrovni. Mezi nejdůležitějšími úkoly MMR v oblasti cestovního ruchu lze uvést:

- Podpora rozvoje cestovního ruchu v rámci Národního rozvojového programu,
- Státní program podpory rozvoje cestovního ruchu a další programové dokumenty související s odvětvím cestovního ruchu,
- Tvorba Koncepce státní politiky cestovního ruchu (2007 – 2013).

K dalším důležitým úkolům MMR patří příprava a provádění zákona č. 159/99 Sb. o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu (touroperátoři a cestovní agentury). Kromě tohoto zásadního dokumentu participuje MMR rovněž na přípravě dalších legislativních předpisů (např. zákon 295/2001 Sb., o provádění a obsahu prověrek zvláštní způsobilosti turistických průvodců, který vstoupil v platnost od 1.10.2001).

MMR odpovídalo rovněž za přípravu a implementaci Sektorového operačního programu Cestovní ruch a lázeňství (který byl později začleněn do Společného regionálního operačního programu – SROP). Tento dokument vymezuje podmínky pro realizaci a financování projektů v oblasti cestovního ruchu s účastí strukturálních fondů EU. MMR zřizuje a řídí aktivity agentury CzechTourism, jejichž náplní je propagace České republiky jako destinace cestovního ruchu v zahraničí, i podpora cestovního ruchu v krajích a regionech České republiky.

Za účelem zlepšení vnímání odvětví cestovního ruchu na politické úrovni obecně i v rámci vlády na exekutivní úrovni, se MMR aktivně účastní také přípravy satelitního účtu cestovního ruchu jako jednoho z klíčových nástrojů rozvoje cestovního ruchu. Sběr, analýza a interpretace smysluplných ekonomických dat souvisejících s cestovním ruchem jsou jedinou cestou, jak prezentovat význam odvětví pro národní ekonomiku. (26)

2) Český statistický úřad

Český statistický úřad byl zřízen na základě zákona o státní statistické službě č. 89/1995 Sb. a statut ČSÚ byl schválen usnesením vlády ČR 1160 ze dne 7. listopadu 2001.

Prakticky Český statistický úřad v současné době sleduje následující statistiky:

- Hraniční statistika - Příjezdy zahraničních návštěvníků do ČR a výjezdy občanů ČR do zahraničí dle úseku státní hranice a druhů dopravy. Údaje jsou uváděny za běžný měsíc a od počátku roku. Zpracovány jsou z podkladů Policie ČR, Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie.
- Domácí a výjezdový cestovní ruch - čtvrtletní údaje o domácím a výjezdovém cestovním ruchu občanů ČR v členění na cesty za účelem trávení volného času a

rekreace a na služební cesty dle tuzemského či zahraničního cíle cesty, dle délky pobytu, profilu cestující osoby, použitého dopravního prostředku, typu ubytovacího zařízení a výdajů na tyto cesty.

- Kapacita hromadných ubytovacích zařízení cestovního ruchu - roční údaje o počtech a kapacitách hromadných ubytovacích zařízení, počtech osob v nich zaměstnaných, průměrných cenách za ubytování a službách poskytovaných v ubytovacích zařízeních. Přehled kapacit lázeňských ubytovacích zařízení. Členění dle krajů, okresů a kategorií ubytovacích zařízení.
- Návštěvnost v hromadných ubytovacích zařízeních cestovního ruchu - údaje o počtu příjezdů domácích a zahraničních hostů a jejich přenocování v jednotlivých měsících sledovaného čtvrtletí.
- Cestování - vybrané roční údaje o domácím a výjezdovém cestovním ruchu zjištěné v domácnostech. Člení se dle cíle cesty (ČR nebo zahraničí), délky cesty, druhu použitého dopravního prostředku, typu ubytovacího zařízení, výdajů na cesty apod.(4)

3) Česká národní banka

Česká národní banka zahrnuje do své platební bilance ve čtvrtletním výkaznictví i příjmy z cestovního ruchu a výdaje na cestovní ruch v rámci bilance služeb. Příjmy a výdaje se tedy dají sledovat v časové řadě od prvního čtvrtletí roku 1993 až po současnost. Ve druhém čtvrtletí roku 2005 vykazovaly příjmy z cestovního ruchu hodnotu 27 263 mil. Kč. a výdaje na cestovní ruch v tomto období byly 14 937,3 mil. Kč, což ukazuje na kladné saldo v bilanci cestovního ruchu.(25)

4) CzechTourism

Česká centrála cestovního ruchu – CzechTourism (dále jen CzT) je státní příspěvkovou organizací, zřízenou rozhodnutím ministra hospodářství č. 29 z 18.3.1993 podle zákona č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla republiky), ve znění pozdějších předpisů (zákon č. 218/2000 Sb.) k plnění úkolů v oboru cestovního ruchu. Zřizovatelem CzT je v souladu s ustanovením zákona 219/2000 Sb., o majetku České republiky, ve znění pozdějších předpisů, Ministerstvo pro místní rozvoj (dále jen MMR), jakožto ústřední orgán státní správy ČR ve věcech cestovního ruchu. Sídlem CzT je Praha 2, Vinohradská 46.

CzT v rámci svého poslání koordinuje státní propagaci cestovního ruchu s aktivitami prováděnými podnikatelskými subjekty a rozvíjí střednědobou a aktuální strategii pro marketing produktů cestovního ruchu na domácím i zahraničním trhu.

CzT je členem Evropské komise cestovního ruchu (ETC) a podílí se tak společně s ostatními evropskými zeměmi na marketingových aktivitách na zámořských trzích. Zvláštní důraz klade CzT na společnou prezentaci středoevropských zemí na vzdálených trzích. CzT na svých webových stránkách prezentuje statistiky o domácím a výjezdovém cestovním ruchu, o skladbě a počtu zahraničních turistů přijíždějících do ČR, ubytovací kapacity atd. (10)

3.5.5.2 TSA z pohledu České republiky

I. Historie

Problematika TSA se v České republice dostala do popředí v roce 1999, kdy bylo vládou uloženo Českému statistickému úřadu (ČSÚ), aby se zabýval sestavováním satelitního účtu cestovního ruchu. Vzhledem k tomu, že pro sestavení TSA je potřeba znát řadu poměrně detailních údajů, které v té době v ČSÚ nebyly k dispozici, trvalo několik let, než bylo možné přistoupit k pokusu o naplnění alespoň některých tabulek.

Nejprve bylo potřeba zpracovat analýzu proveditelnosti TSA, zmapovat dostupné zdroje a chybějící údaje. Poté bylo v rámci kapacitních možností ČSÚ rozhodnuto o zavedení dalších šetření, ze kterých by bylo možné čerpat potřebné informace. Současně probíhaly práce metodického charakteru jako například vymezení charakteristických, souvisejících a nesespecifických činností a produktů, studium zahraniční literatury, konzultace s pracovníky dalších organizací a institucí, které k otázce cestovního ruchu mají co sdělit. Také bylo potřeba rozhodnout, jakým způsobem budou odhadovány údaje, pro které neexistují přímé metody zjišťování. Postupně byla vytvářena česká verze metodiky satelitního účtu cestovního ruchu, která vychází z aktuální situace ve zdrojích dat.

Potřeba dat pro TSA vedla k přebudování statistického systému v oblasti cestovního ruchu v ČSÚ. Při formulování nové koncepce bylo však nutné brát v úvahu kapacitní možnosti, což znamenalo, že nebyla plně pokryta statistika příjezdového cestovního ruchu. V rámci spolupráce s Ministerstvem pro místní rozvoj (MMR) v oblasti TSA bylo dohodnuto, že šetření na hranicích zajistí MMR. ČSÚ zavedl šetření domácího a výjezdového cestovního ruchu, které probíhá formou interview při návštěvách náhodně vybraných domácností.

II. Postup ČSÚ při sestavování TSA

V současné době ČSÚ připravuje manuál pro vyplňování celé soustavy tabulek TSA. Jeho součástí bude i popis způsobů odhadu nezjištěných údajů. Především tato oblast bude podrobena široké diskusi v odborných kruzích, protože výsledky různých metod odhadů vykazují poměrně značné rozdíly. V této analýze budou k dispozici první výsledky v oblasti poptávky po cestovním ruchu, zatím nebyly ukončeny práce na odhadech souvisejících s nabídkovou stranou. Vzhledem k tomu, že poptávka a nabídka by měly být v rovnováze, je možné, že s ukončením prací v oblasti nabídky bude nutné přistoupit ke změnám i v oblasti odhadovaných částí na poptávkové straně.(2)

Poptávková strana - V oblasti příjezdového cestovního ruchu jsou v současné době k dispozici údaje o počtu zahraničních turistů a jejich počtu přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních. Ke zjištění celkového počtu turistů je tedy nutné odhadovat turisty ubytované v individuálních ubytovacích zařízeních. Používají se k tomu studie Czech Tourism, ve kterých je mimo jiné publikována struktura zahraničních turistů podle způsobu ubytování. Ze studií z let 2001-2003 vyplývá, že asi tři čtvrtiny turistů se ubytovávají v hromadných a zbylá čtvrtina v individuálních ubytovacích zařízeních. Byl přijat předpoklad, že průměrný počet přenocování v hromadných a individuálních zařízeních se neliší, takže lze vypočítat i celkový počet přenocování.

Složitější situace je v získávání údajů o počtu jednodenních zahraničních návštěvníků. Počet jednodenních návštěvníků je zjišťován jako rozdíl počtu překročení hranic (údaje Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie ČR) a počtu turistů (odhadovaný včetně individuálního ubytování). Celou situaci komplikují ještě tranzitující cestující, které nezjišťuje žádné šetření, a proto jsou zahrnováni do jednodenních návštěvníků. Metodické postupy šetření na hranicích neodpovídají plně potřebám TSA, výsledky jsou proto korigovány s využitím informací z roku 1998, kdy společnost GfK uskutečnila šetření "Monitoring pohybu osob" i výsledků dalších šetření.

Údaje o výdajích zahraničních návštěvníků jsou k dispozici za několik posledních let ze studií zadávaných CzechTourism. Z těchto studií ČSÚ přebírá informace o průměrných výdajích na jednoho návštěvníka (turistu) a také strukturu výdajů (členění na ubytování, stravování, dopravu, zboží a ostatní). Oblast výdajů příjíždějících turistů je komplikována platbami předem v zemi trvalého pobytu návštěvníka. Ačkoli tyto platby jsou realizovány v

zahraničí, jejich část nakonec směřuje do České republiky (např. za část peněz z ceny za zájezd je zahraniční cestovní kancelář placeno v České republice ubytování, stravování, doprava apod.). Podíl této části je odhadován.

O domácím a výjezdovém cestovním ruchu jsou k dispozici data ze šetření v domácnostech, které probíhá od roku 2003 se čtvrtletní periodicitou číselných výstupů. Způsob výběru je náhodný. Toto šetření zjišťuje údaje o počtech kratších (1-3 přenocování), delších (4 a více přenocování) a služebních cest (podle mezinárodních doporučení s alespoň jedním přenocováním) a o počtech jednodenních výletů. Zjišťovány jsou i výdaje osob starších 15 let na těchto cestách a výletech. Výdaje jsou dále členěny podle cíle cesty (ČR a zahraničí) a podle struktury (doprava, ubytování, stravování, zboží a ostatní), přičemž pro zahraniční cesty jsou zjišťovány i výdaje vynaložené před odjezdem z ČR. Přestože příprava nového šetření probíhala již s ohledem na potřeby TSA, nebylo možno se vyhnout několika problémům, které bylo potřeba při naplňování tabulek TSA řešit kvalifikovanými odhady.

- Výdaje za zájezd na zahraniční cestu - tyto výdaje jsou udávány jako výdaje v České republice, je ale nutné přerozdělit část výdajů do zahraničí (platby cestovní kanceláře za dopravu, ubytování, stravování apod.). Jedná se o stejný problém jako u příjezdového cestovního ruchu, který je také řešen odhady.
- Chybějící údaj o cestování dětí do 15 let je odhadován na základě šetření, které probíhalo v letech 1999 až 2002 jako součást šetření rodinných účtů. (38)

Nabídková strana - Ze statistiky národních účtů jsou přebírána data z matic produkce a mezispotřeby. Obě tyto matice jsou k dispozici v třímístném členění (OKEČ i SKP).

Podíly cestovního ruchu na celkové produkci (TR) byly určeny po diskusi jak uvnitř ČSÚ, tak s externími odborníky na problematiku cestovního ruchu. Tyto odhady jsou přesto jedním z nejslabších článků v sestavování nabídkové strany TSA, neboť pro ně neexistovaly téměř žádné podklady. Vyhledávání nových zdrojů informací pro stanovení TR je proto trvalým úkolem tvůrců TSA. Stejným způsobem, tzn. stanovením podílů cestovního ruchu se postupuje u určení mezispotřeby cestovního ruchu, zatím byl stanoven předpoklad, že TR produkce a mezispotřeby jsou shodné, ale při znalosti specifik mezispotřeby u jednotlivých odvětví se může později přistoupit k odhadům samostatných TR pro mezispotřebu.

Výjimkou je 5 produktů s velmi vysokým TR (pracovní název vysoce charakteristické produkty), pro které byl přijat předpoklad, že mají turistický charakter i v případech, kdy

byly vyprodukovány v odvětvích nespecifických. V těchto případech se TR pro tyto produkty liší od TR stanoveného pro jednotlivá odvětví. Obdobně je postupováno v případě naopak velmi nízkého TR u nespecifických produktů cestovního ruchu, který jim je vždy ponechán. Také daně, dotace a dovoz jsou upravovány TR, jež jsou prozatím z důvodu zjednodušení shodné s TR produkce odvětví. Přestože určitý vztah mezi daněmi, dotacemi, dovozem a produkcí existuje, neexistuje zde úplná závislost. V budoucnu proto bude nutné odhadovat samostatně TR na daních, dotacích i dovozu.

Zaměstnanost, tvorba hrubého fixního kapitálu

Data o zaměstnanosti jsou pro TSA přebírána z VŠPS (výběrové šetření pracovních sil). Kromě odhadu zaměstnanosti v charakteristických odvětvích byl v ČSÚ učiněn pokus o odhad souhrnného ukazatele, a to podobným způsobem jako u produkce, mezispotřeby apod., tzn. odhadem TR na zaměstnanosti jednotlivých odvětví (stejně k tomuto problému přistupuje při sestavování TSA např. Švýcarsko). Při stanovení TR pro zaměstnanost cestovního ruchu byl přijat již výše zmíněný předpoklad, že cestovní ruch je poměrně náročný na pracovní sílu. TR jsou tedy o něco vyšší, než u produkce či mezispotřeby.

3.6 VYHODNOCENÍ CELKOVÉ ANALÝZY CESTOVNÍHO RUCHU V ČR (SWOT)

Silné stránky

- výhodná geografická poloha ČR (v centrální části Evropy, morfologie, nadmořská výška, klimatické podmínky),
- bohatství kulturních, historických a technických památek a dalších kulturních a folklórních atraktivit, tradice lázeňství, přírodní atraktivita (zejména chráněné krajinné oblasti a národní parky), sportovní areály,
- Praha jako turistický fenomén světového významu,
- hustá a dokonale značená síť turistických stezek a tras po celé republice,
- kvantitativně dostatečná ubytovací kapacita,
- adaptabilní pracovní síla.

Slabé stránky

- nedostatečná infrastruktura cestovního ruchu (zejména ubytovací kapacita v nevyhovující kvalitě a struktuře, nedokonalý informační systém, doprava a spoje ap.),
- nízká kvalita základních a doplňkových služeb cestovního ruchu,
- nízký podíl produktů šetrných forem turistiky (agroturistika, cykloturistika, pěší turistika, lázeňská turistika) na trhu cestovního ruchu v ČR,
- absence marketingových studií rozvoje potenciálních regionů cestovního ruchu,
- absence koncepčního řízení cestovního ruchu ve velkoplošných chráněných územích (národních parcích a chráněných krajinných oblastech),
- nerovnováha mezi poptávkou a nabídkou kvalitních pracovníků,
- nedostatečná údržba a obnova historických objektů a kulturně historického dědictví, zejména památek zapsaných do seznamu UNESCO,
- nedostatečná možnost propagace republiky a regionů v zahraničí a regionů i v rámci republiky,
- vysoká koncentrace návštěvníků a turistů do hlavního města Prahy,
- nedostatečné statistické informace o cestovním ruchu.

Příležitosti

- zvýšený zájem o rekreační a poznávací pobyty v ČR, a to jak na světovém, tak zejména na evropském trhu cestovního ruchu,
- zvýšená poptávka po nových moderních produktech cestovního ruchu (venkovská turistika a obecně ekologická turistika, cykloturistika, městský, kongresový a incentivní cestovní ruch, kulturní cestovní ruch, využití technických památek pro cestovní ruch apod.) včetně doprovodných programů,
- rozšiřování spolupráce příhraničních regionů (Šumava, jižní Morava, Nisa, Labe, Krušné hory) a ostatních regionů a obcí s jejichmi příslušnými zahraničními partnery v oblasti cestovního ruchu,
- rozvoj tradičního lázeňství,
- Česká republika - bezpečná destinace.

Hrozby

- ztráta konkurenceschopnosti, nezlepší-li se výrazně kvalita a struktura infrastruktury cestovního ruchu, včetně doprovodné infrastruktury a způsob podávání informací,
- podcenění lidského faktoru a profesionální přípravy odborníků v oblasti cestovního ruchu, včetně poradenské a vzdělávací činnosti pro začínající podnikatele (oblast vzdělávání dospělých),
- podcenění údržby kulturních a technických památek využitelných pro cestovní ruch,
- nedocení významu legislativního rámce podnikání a kontroly kvality služeb včetně ochrany spotřebitele,
- špatná dostupnost kapitálu pro stabilizaci a další rozvoj podnikání v cestovním ruchu,
- podcenění významu koordinace společného postupu státních orgánů, orgánů samosprávy, regionálních rozvojových agentur, regionálních sdružení cestovního ruchu a zájmových profesních sdružení cestovního ruchu,
- podcenění významu aktivit cestovního ruchu pro rozvoj malého a středního podnikání a tvorbu nových pracovních příležitostí v regionech,
- podcenění péče o přírodní bohatství a krajinný ráz jako podmínky atraktivity území pro CR,
- podcenění významu zajištění dopravní obslužnosti v oblastech atraktivních pro CR,
- zhoršování kvality ŽP v sídlech (zejména ovzduší),
- snížená hodnoty krajinného rázu.

4. METODOLOGICKÁ ČÁST

Efektivní marketingový výzkum si můžeme přiblížit jako proces sestávající se z následujících pěti kroků (7):

1. definování problému a cílů výzkumu,
2. sestavení plánu výzkumu,
3. shromáždění informací,
4. analýza informací,
5. prezentace výsledků.

4.1 ZDROJE DAT

V projektech marketingového i jiného výzkumu můžeme pracovat se dvěma zdroji dat – sekundárními a primárními. Základní rozdíl mezi těmito zdroji dat vychází z účelu, ke kterému byla data shromážděna. Sekundární data byla sebrána k jinému účelu, než je řešený projekt. Jsou přístupná veřejně buď zdarma nebo za úplaty. Primární data jsou shromažďována nově, na míru řešenému projektu. Patří zadavateli výzkumu, který je sám pořídil nebo nechal poříditi.(28)

4.2 TECHNIKY SBĚRU DAT

Mezi základní techniky sběru dat patří:

- pozorování,
- dotazování osobní,
- dotazování telefonické,
- dotazování písemné,
- dotazování elektronické,
- laboratorní experiment,
- experiment v přirozených podmínkách. (28)

Ve své práci jsem použil hned několik technik sběru dat. Bylo to pozorování, osobní dotazování a elektronické dotazování. Těmto několika technikám se budu dále podrobněji věnovat.

4.2.1 POZOROVÁNÍ

Pozorování je založeno na záměrném, cílevědomém a plánovitém sledování vnímatelných skutečností (jevů nebo procesů), aniž by pozorovatel do pozorovaných skutečností nějak zasahoval. Lze použít různé technické pomůcky a přístroje jako například kamery, magnetofony. Pozorování lze rozdělit na nestandardizované, při kterém je určen cíl pozorování a pozorovatel má volnost v dalším průběhu, a standardizované, kdy je přesně určeno plámem, co a jak má pozorovatel sledovat. (28)

Dále rozdělujeme pozorování na:

- zjevné,
- skryté a zúčastněné,
- nezúčastněné.

Díky pozorování můžeme snadno shromažďovat informace a soustředit se na daný problém.

4.2.2 DOTAZOVÁNÍ

Dotazování patří mezi základní techniky pořizování údajů. Existuje a v praxi se využívá několik způsobů dotazování. Ve své práci jsem použil osobní dotazování a elektronické dotazování. Vedle těchto dvou existuje ještě telefonické a písemné dotazování.

a.) Osobní dotazování

Osobní dotazování je založeno na přímé komunikaci s respondentem, tváří v tvář. Mezi jeho přednosti patří, že existuje zpětná vazba mezi tazatelem a respondentem, takže je možné motivovat respondenta k odpovědím. (28)

Nevýhodou rozhovoru je, že zachovává méně anonymity. Na druhé straně ale přesně víme, kdo nám na naše otázky odpovídal. Další výhodou je jeho adaptabilita. Při rozhovoru je možné navázat kontakt s dotazovaným, zmírnit jeho ostych, vysvětlit čemu nerozumí, apod. (7)

b.) Elektronické dotazování

Jedná se o poměrně novou techniku sběru dat založenou na využití počítačové sítě. Elektronické dotazování má podobné výhody jako písemné dotazování (tzn. čas na rozmyšlenou a nízké náklady) a zpracování dat z této formy urychluje jejich elektronická podoba.

4.2.3 POPISNÁ ANALÝZA

Pro určité části této práce jsem použil popisnou analýzu. Popisná analýza má několik kroků. Prvním krokem je vytyčení cíle, dále následuje vyhledávání obsahových jednotek, stanovení sledovaného problému. V dalším kroku se určí soubor materiálů, následuje čtení, systematické sledování, vyjádření výsledků, názorů, tvorba přehledů, tabulek a grafů. Na závěr je proveden rozbor a zhodnocení.(28)

Všechny uvedené metody a zdroje dat jsem ve větší či menší míře využil k dosažení cílů této práce.

obr.1: Písečná skalina

„...příkrá písečná skalina. Mnohý déšť ji rozemlel v rozličné podoby zvířat podivných i zpotvořilých postav lidských, které hustě a v nesčíslném množství po skalnaté stěně buď lézt, buď z ní vyhlížeti se zdají...“ (6)

obr.2: Kokořín

*„Na bílé zdě stříbrnou zář,
rozlila bledá lůny tvář,
však hluboko u věži je temno pouhé.“ (6)*

5. ANALYTICKÁ ČÁST

5.1 ÚVOD

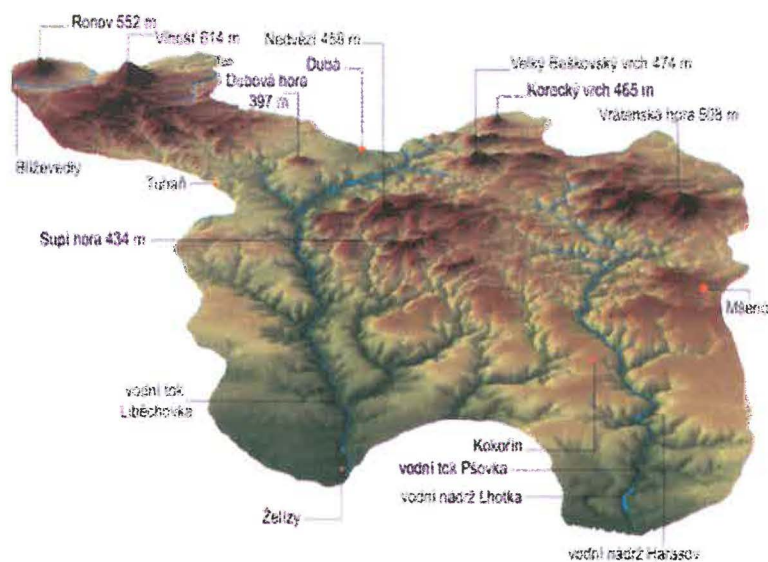
Pohádková krajina v okolí Kokořína uchvátila spoustu umělců, mezi kterými nechybí jeden z našich největších básníků Karel Hynek Mácha. Kokořínské údolí ho inspirovalo k napsání mnoha krásných veršů. Můžeme se o tom přesvědčit nejen v nejslavnějším díle Máj, ale například také v Cikánech a jiných sbírkách.

Dalšími umělci, které Kokořínsko uchvátilo byli například Antonín Mánes, František Kubka, Viktor Dyk, Jiří Mahen, Václav Bolemír Nebeský, Eduard Štorch, Max Švabinský, Josef Navrátil, František Ženíšek, Antonín Lhota ale i Liebscher, Kalvoda, Nejedlý a mnoho jiných.

5.2 KOKOŘÍNSKO

5.2.1 VYMEZENÍ OBLASTI, POLOHA A ROZLOHA

Chráněná krajinná oblast (CHKO) Kokořínsko patří svou velikostí 272 km² mezi středně velké CHKO. Vyhlášena byla 19. 3. 1976 spolu s CHKO České středohoří, Lužické hory a Pálava. Vzhledem ke své poloze mezi Mělníkem a Českou Lípou se nachází na území tří krajů. Pouze velmi malou částí zasahuje do kraje Ústeckého, zatímco kraj Liberecký a Středočeský se téměř stejnou částí dělí o většinu plochy CHKO. Nejvyšším místem je Vlhošť (614 m n. m.) ležící v Libereckém kraji, nejnižším niva potoka Liběchovka v Želízích (175 m n. m.) situovaná naopak v kraji Středočeském (obrázek č.3).

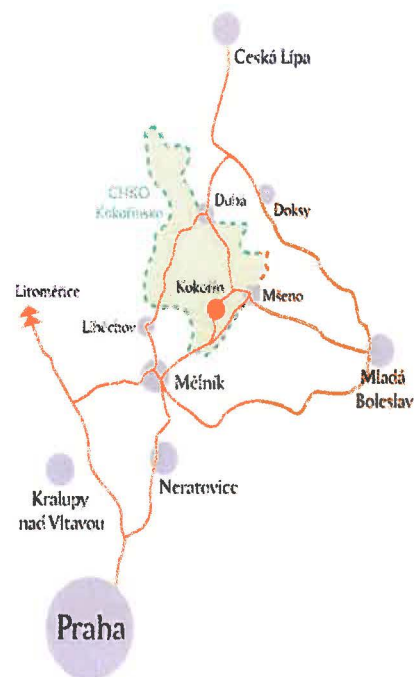
obr.3: Reliéf CHKO Kokořínsko

Pokud budeme hovořit řečí čísel, tak Kokořínsko leží mezi 14°06' - 14°36' východní délky a 50°38' - 50°23' severní šířky. Kokořínsko lze charakterizovat jako oblast pahorkatinného typu, která je jedinečná přítomností následujících jevů: (30)

- specifickou geomorfologií (utváření zemského povrchu), podmíněné převahou kyselých kvádrových pískovců, vytvářejících síť plošin a údolí, na jejichž hranách se vytvořila skalní města, pokličky, skalní brány či okna a další útvary takové formy a rozsahu, jaké nelze nalézt v žádné jiné pískovcové oblasti v České republice;
- vysokou biologickou rozmanitostí způsobenou především podkladem, polohou a reliéfem oblasti, která se projevuje zejména značnou variabilitou ekosystémů na poměrně malé ploše;
- unikátním kulturním krajinným rázem s vyrovnaným zastoupením lesní a nelesní půdy, podmíněného historicky absencí průmyslu a rozumným zemědělským využíváním v závislosti na reliéfu krajiny;
- značným zastoupením lidové architektury a hmotné kultury jak roubené, tak i zděné, která je jedinečná nikoli sama o sobě, ale především svým harmonickým propojením s okolní krajinou v rámci historické sítě osídlení;
- existencí rozsáhlých mokřadů mezinárodního významu v nivách Liběchovky a Pšovky s unikátní faunou a flórou;
- přítomností rozsáhlých kyselých reliktních borů pralesního charakteru, jejichž výskyt je koncentrován především v severní části oblasti;
- rozsáhlými zásobami kvalitní podzemní vody.

5.2.2 HRANICE CHKO

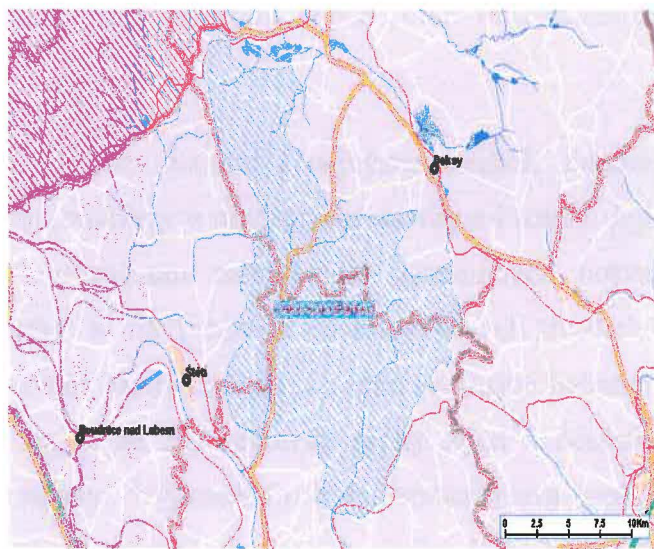
Hranice chráněné krajinné oblasti (dále jen CHKO) začíná u nádraží Lhotka u Mělníka na křižovatce silnice Mělník - Mšeno a Kokořínský důl - Lhotka. Odtud jde po okresní silnici severním směrem v délce cca 500 m k bývalé železnici ze Lhotky ke Střednici. Přechází na bývalou trať, kterou sleduje severozápadním směrem až ke křižovatce s místní komunikací

obr. 4: Praha - Kokořín

vedoucí přes Bundol do Vysoké. Hranice CHKO přechází na tuto komunikaci a po průchodu obcí Vysoká přechází na místní komunikaci přes kótu Humenský vrch do obce Chodeč. Zde hranice navazuje opět na okresní silnici do Horní Zimoře a dále do obce Želízy. Zde se lomí k jihu a po silnici po cca 500 m přechází směrem západním přes údolí Liběchovky cestou kolem koupaliště. Hranice navazuje na místní komunikaci vedoucí jižně od Malého Hubenova směrem jihozápadním a dále severozápadním na jižní okraj lesního komplexu ješovických lesů. Pokračuje po polní cestě sledující okraj lesa severozápadním směrem a stáčí se přes výběžek lesa do obce Ješovice.

Z obce jde směrem severozápadním polní cestou vedoucí k Hraběcí kapli a dále k Mariánské kapli v lesním komplexu. Zde opouští území středočeského kraje a přechází do kraje severočeského po lesní a dále po polní cestě do obce Brocno. Dále sleduje okresní silnici do obce Chcebuz, kde se otáčí k severovýchodu po místních komunikacích přes osady Veselí, Újezd a dále polní cestou směrem severním ke kótě 339 m na silnici Bylochov - Strachaly. Po této silnici jde směrem východním v délce cca 700 m, pak přechází na polní cestu přes kótu 321 do obce Mošnice. Hranice odtud sleduje proti proudu toku Obrockého potoka až k okresní silnici Zakšín - Tuhaň. Odtud probíhá po okresní silnici přes obec Tuhaň, Obrok, Domašice, Blíževedly. Za obcí Blíževedly přechází na těleso železniční dráhy, které sleduje směrem severním, později východním, kolem kopce Ronov, až k polní cestě vedoucí kolem křížku a ústící východně od obce Litice na okresní silnici. Dále hranice pokračuje směrem východním na Holany a dále na Loubí. Ve vzdálenosti cca 1 km před touto obcí uhýbá do osady Sušice a pokračuje jižním směrem do obce Dřevčice. Okresní silnicí vede dále do Dubé, kterou prochází, u mlýna Nedamov odbočuje po silnici na východ do obce Korce a dále směrem k obci Tachov, u kóty 302 cca 700 m před obcí přechází na polní cestu odbočující směrem jihovýchodním a pak po silnici jižním a jihozápadním kolem kóty 348 k silnici Dubá - Ždírec. Tuto silnici sleduje

obr.5:Hranice CHKO Kokořín

směrem východním přes obec Ždírec, Luka až ke kótě 281 na silnici Okna - Žďár. Zde se hranice ostře lomí k jihu po okresní silnici do obce Žďár a vstupuje na území středočeského kraje silnicí směrem na Nosálov. Z Nosálova sleduje okresní silnici přes Lobeč, Mšeno, Nebužely, Střemy a končí opět u nádraží Lhotka u Mělníka. (30)

5.2.3 PŘÍRODNÍ POMĚRY

CHKO je ve srovnání s okolní krajinou charakteristická především větším zastoupením lesů. Na pískovcích převládají bory, které mají v některých málo přístupných místech charakter reliktních borů, vyvíjejících se již dlouho bez přímého vlivu člověka. Taková místa může zvědavý turista objevit především v přírodní rezervaci Kostelecké bory, ve které jsou lesy ponechány přírodním procesům. V menší míře se reliktní bory, umocněné výraznými skalními útvary, nacházejí v přírodních památkách Stříbrný vrch a Martinské stěny. Skalní hrany v těchto památkách, porostlé vřesem a lišejníky hostí unikátní faunu bezobratlých živočichů a setkat se zde můžeme například s pavouky sklípkánky, kteří jsou příbuznými severoamerických sklípkanů. Asi nejzajímavější "lesní" rezervací Kokořinska je Vlhošť. Bory porůstají nejenom Malý Vlhošť, ale také jižní a jihozápadní svahy Vlhoště, tvořené výraznými patry pískovcových skal. Rozeklané skály jsou hnízdištěm řady ptáků, z nichž nejvzácnějším je sokol stěhovavý. Opakem jsou výrazně vlhčí severní a severovýchodní svahy. Na jejich tvorbě se podílely vyvělé horniny a proto jsou porostlé květnatými bučinami. Tento porost má místy pralesní charakter a patří v liberecké části Kokořinska k těm nejzajímavějším a nejhodnotnějším. Listnatý suťový les s menšími kamennými poli můžeme obdivovat i při výstupu na zříceninu hradu na vrcholu kopce Ronov ve stejnojmenné přírodní památce.

Kokořinsko však nejsou jen skály a lesy. Jedním z nejvýznamnějších fenoménů tohoto území jsou mokřady, a to především mokřady v nivách Liběchovky a Pšovky. Jejich přírodovědný význam vedl až k zapsání do seznamu mezinárodně významných mokřadů chráněných tzv. Ramsarskou úmluvou. Setkat se zde můžeme s řadou vzácných živočichů a rostlin od raka říčního či drobného plže vrkoče bažinného až po orchideje krušík bahenní či běžnější prstnatec májový. Zajímavostí je, že se zde setkávají druhy žijící v horách či severských zemích s druhy vázanými na nížiny. Výjimečná přírodní společenstva doplňuje na Kokořinsku harmonická krajina formovaná hospodařením našich předků. Bohužel ne vždy se k ní chováme s úctou a snahou o její zlepšení, tak jak by si to jistě zasloužila. (35)

5.2.4 HISTORIE

Chráněná krajinná oblast není přísně chráněným národním parkem a řada jejích fenoménů se vyvinula právě spolupůsobením člověka a přírody. Není tedy v žádném případě žádoucí vyloučit lidskou činnost z tohoto území, ale naopak snahou ochrany přírody je, aby se CHKO stalo modelovým územím kde je možná trvale udržitelná existence člověka i přírody. (30)

Pobyt člověka na území dnešní CHKO je doložen již v paleolitu (kamenná industrie stáří 250.000 let z okolí Liběchova). V období mladší a pozdní doby kamenné (5.000 - 2.000 let př.n.l.) jsou doložena stálá sídliště s pevnými dřevěnými obydlími v okolí Mšena, Lobče a Liběchova, ale i uvnitř dnešní CHKO, byť v podstatně menším rozsahu, než v moderní době. V době bronzové osídlení postupně narůstá do doby železné, kdy dochází k poklesu četnosti sídlišť. Od počátku letopočtu do doby příchodu Slovanů (6. století) je výskyt zemědělských germánských kmenů, osídlujících území dnešních Čech, poměrně řídký.

Příchod slovanských kmenů na Kokořínsko není archeologicky příliš dobře doložen. Domněnky některých vědců o tom, že rozlehlé hradiště Hradsko u Kaniny je ve skutečnosti slovanským Canburgem, roku 805 neúspěšně obléhaným Karlem Velikým, nelze ani potvrdit, ani vyvrátit. Více poznatků existuje z období tzv. knížecí kolonizace, která na území dnešní CHKO pronikla v 11. - 12. století. Vznikala trvalá sídliště na místě dodnes existujících vesnic v povodí Liběchovky i Pšovky, v centrální části CHKO i na severu oblasti, který se stal střediskem vlády rodu Ronovců. Dnešní skrovné zbytky hradu Ronova dávají stěží tušit, že jde o sídlo jednoho z nejmocnějších českých rodů, ovládajícího kdysi území severních i středních Čech. Kolonizace vyvrcholila ve 13. a 14. století, kdy již osídlování nebylo bezprostředně závislé na geografických podmínkách díky výrazné změně klimatu a následnému zlepšení ekonomické a společenské situace v Čechách. Půda byla novým osadníkům dávána do dědičného držení. K pasení dobytka bylo kromě lučin a pasek nadále využíváno i převážně listnatých lesů, jejichž mýcení bylo obtížné. Bylo založeno několik nových osad s pevným katastrem, někdy tak rozsáhlým, že k jeho obhospodařování vznikaly dceřinné osady a samoty (např. Osinalice - Osinaličky). Dotvořila se také síť farností s kostelíčky, z nichž se ovšem v původní podobě žádný nezachoval. Pokud v následujícím období nezanikly, byly často i opakovaně přestavěny (většinou do konečné barokní podoby). Již ve 13. století vznikají na nezamrzající Pšovce mlýny, z nichž některé přetrvaly dodnes. Přes pokroky obilnářství (pokročilejší způsoby obdělávání půdy, trojpolní pěstební systém) si velký význam v oblasti zachovalo dobytkařství.(35)

Rozvoj zemědělství podnítil další společenskou dělbu práce - osamostatňování řemesla a obchodu. Osady Dubá a Mšeno začaly nabývat charakteru městeček s pravidelnými trhy a dalšími výsadami.

Kolonizací ve 12. - 14. století se území dnešní CHKO stalo součástí české kulturní krajiny. Noví osídlenci byli převážně slovanské národnosti a nepočetná německá menšina byla do počátku 15. století v českém prostředí národnostně zcela asimilována. 15. století, charakterizované husitskými válkami, je prvním z velkých společenských přelomů zdejšího kraje. Během těchto válek se rozpadlo panství nejsilnějšího rodu Berků z Dubé, ovládajícího téměř celé území dnešní CHKO, došlo k majetkovým změnám a všeobecnému úpadku oblasti, kde zaniklo ke dvěma desítkám sídel. Církevní majetek byl sekularizován, životní podmínky obyvatel kraje, dříve konsolidované a víceméně jednotné, se často drasticky změnily ves od vsi v závislosti na způsobech panování nových majitelů, často husitských hejtmanů, i na tehdejší dobu značně pochybné morálky. Z původní místní drobné šlechty se až do konce 16. století udrželi Hrzánové z Harasova a zchudlí Berkovci, kteří však na krátké období před třicetiletou válkou získali zpět část původních držav i bývalé moci.

Třicetiletá válka byla dalším a pro národnostní vývoj oblasti zásadním přelomem. Majetek nekatolických vrchností převzala převážně cizí šlechta, kterou jen z nepatrné části možno považovat za osvícenou. Stejně závažným důsledkem válek byla decimace obyvatelstva během tažení různých armád a zejména při morových epidemiích, které doslova vylidnily nejen Kokořínsko, ale celé území Čech. Řada vsí zanikla navždy, některé ve svých původních půdorysech, aby při následné vnitřní kolonizaci německé byly obnoveny v jiných částech katastru (Medonosy). Z hlediska kulturního třicetiletá válka a zejména průchody švédských armád přinesly cenné památky v podobě útočišť prchajících místních obyvatel (přizpůsobené skalní převisy a jeskyně, skalní byty s hospodářským zázemím) i výtvorů dokládajících vojenský dril (tzv. Švédský val, podobně tesané skalní soutěsky na Vlhošťsku). Období třicetileté války je i zlomem ve zdejším tradičním odvětví zemědělství - vinohradnictví. Válka způsobila devastaci vinohradů v Čechách plošně rozšířených na více než desetinásobku dnešní rozlohy a na území CHKO zánik historických viničných poloh, z nichž dodnes víme jen o některých (např. okolí Vysoké).

Absence zdroje lidového alkoholického nápoje vedla k zavádění do té doby nepřilíživě rozšířeného chmele, vzniku tyčkových chmelnic a nebyvalému rozvoji várečného práva. Rozsah chmelnic, v jižní části CHKO většinou maloplošných, byl ve srovnání s dnešními

poměry nebývalý s kulminací v 1. polovině 19. století, avšak zdejší německou komunitou udržovaný ve značné míře ještě do r. 1945. Na severu dnešní CHKO dosahovaly chmelnice podstatně větších ploch a udržely se - byť při zcela odlišném způsobu pěstování - dodnes. Po celé oblasti vedl rozvoj chmelnic i ke vzniku specifické architektury (roubené i zděné chalupy a posléze statky s typickými sušárnami chmele na půdách) a dal typický urbanistický výraz řadě sídel. V případě oblasti velkoplošných chmelnic je tamní architektura mj. dokladem vysoké rentability pěstování této plodiny v období 18. - 19. století.

Po třicetileté válce nastává na Kokořínsku, podobně jako v jiných částech tzv. vnitřních Sudet, období tzv. vnitřní kolonizace. Ze dvou vln osadníků - bavorské a saské - se Kokořínska dotkla druhá z nich, často ovšem zprostředkovaně (např. osada Malý Hubenov mezi Liběchovem a Želízou byla kolonizována libereckými tkalci, kteří původně pocházeli ze Saska). Kolonizace probíhala od severu a zastavila se na budoucí jazykové hranici, jdoucí od Nosálova jižně přibližně po rozvodí Liběchovky a Pšovky, přičemž severozápadní část dnešní CHKO byla germanizována až po Liběchov (smíšené osídlení), jihovýchodní zůstala česká. Rekatolizace celé oblasti neprobíhala jednoduše a narážela na odpor protestantů, kteří zde ve značném rozsahu persistovali až do vydání tolerančního patentu r. 1781, aby poté založili silné toleranční sbory (Nebužely, Vysoká). Zřejmě i proto mohly některé katolické farnosti být obnoveny teprve dlouho po třicetileté válce (Medonosy 1800!), zatímco v jiných obcích zůstaly již jen filiální kostely.

Období rekatolizace s sebou tedy spíše než změnu přesvědčení obyvatelstva přineslo okázalou formu architektonického výrazu - barokní sloh, který poté znamenal převážnou část dodnes dochovaných církevních i šlechtických kulturních památek. Projevy klasicistního slohu již nacházíme na větším počtu světských staveb, mj. i v městské řadové zástavbě (Dubá). Významný a do jisté míry alespoň pro severočeskou část dnešní CHKO charakteristický je vznik tzv. vesnického či selského klasicismu, jehož šíření má úzkou souvislost s rozvojem chmelařství. Tento sloh nacházíme v nejtypičtější formě u severočeských statků v povodí Obrtky a horní Liběchovky, v poněkud skromnějším výrazu u kamenných domů v jihozápadní a centrální části dnešní CHKO.

Pro následující dějiny oblasti je významné, že vývoj českého a německého etnika probíhal od vnitřní kolonizace již odděleně. Nejlépe je to dokumentováno ve smíšených sídlech, kde paralelně existovaly německé a české školy, spolky a další instituce, které sice koexistovaly až do 30. let našeho století bez větších problémů, k větším asimilačním

projevům ani z jedné strany však již nedocházelo. Tento jev úzce souvisí s českým národním obrozením, které i teoretické sblížení obou etnik předem vylučovalo. Přesto, zejména díky zemědělskému charakteru území, který podmiňoval stejné existenční podmínky pro veškeré obyvatelstvo, nedocházelo k větším národnostním konfliktům a ani smíšená manželství nebyla zcela výjimečná.

Historický přelom ve vývoji českých zemí, kterým bylo zahájení budování železniční sítě a následný prudký rozvoj průmyslové výroby, Kokořínsko nezaznamenalo. Oblast je sice lemována krátkými úseky tří železničních tratí, budovaných v 70. - 90. letech 19. století, avšak žádný z nich neumožňoval změnu dopravních poměrů v oblasti. Tím zůstal zachován její zemědělský charakter, který sice vylučoval akumulaci kapitálu a materiální rozvoj, z dnešního pohledu však umožnil konzervaci krajiny, architektury a typu osídlení nejen do r. 1945, ale v podstatě do dnešní doby. Právě absenci železnice můžeme děkovat za to, že v tomto území mohla být vyhlášena chráněná krajinná oblast; je pravděpodobné, že pokud by přírodní podmínky území výstavbu železnice byly umožnily, nebylo by zde dnes již co chránit.

V první polovině 20. století lze pozorovat některé drobné materiální změny v sídlech na území dnešní CHKO. Byla upravena zemská silnice Mělník - Liběchov - Dubá kopírující starou zemskou stezku, pro automobilovou a autobusovou dopravu, vybudována silnice Mělník - Ráj, poprvé v historii umožňující průjezd údolím Pšovky (historicky byla cestní síť v tomto povodí pouze příčná - mezi mlýny na potoce a sousedícími vesnicemi po obou stranách údolí) i další komunikace. V některých vesnicích se objevují zárodky komunální infrastruktury (Liběchov - kanalizace), budují se technické komunikační objekty (např. mostky a propustky), některá sídla se přizpůsobují rekreační funkci a nastává v nich přestavba či nová výstavba domů městského typu (např. Želízy). Vznikají první vodovody a charakteristické vodojemy, někdy originálně dotvářející architektonický výraz sídel. Celkově však tyto změny nejsou natolik podstatné, aby změnily charakter Kokořínska.

Po převratu r. 1918 se zásadním způsobem mění i půdní držba. V oblasti vzniká několik velkostatků, patřících bývalé šlechtě, civilním osobám a církvi. Záhumenky a menší lesní i polní parcely se dostávají do držení fyzických osob, místy (zejména v obcích poblíž měst) kovozemědělců, pro něž rolnictví již není jediným či hlavním způsobem obživy. Především v bezprostředním okolí vesnic hospodaří drobní a střední statkáři obou

zastoupených národností. Až do konce 30. let hraje zejména na Dubsku významnou roli ve výrobě a prodeji zemědělských produktů tamní židovská komunita.

Nástup fašismu v Německu je počátkem dalšího historického období vývoje oblasti. Henleinovské hnutí i zde nachází četné přívržence, zejména po r. 1935, a další vývoj oblasti se nijak neliší od ostatních sudetských území Československé republiky. Po mnichovském diktátu je většina českého obyvatelstva smíšených vesnic donucena k vystěhování za hranice sudetské župy (přestože malá část po následujících 6 let zůstává), opuštěné majetky zabírají říšští Němci (v tomto smyslu lze s nadsázkou hovořit o další kolonizaci), v průběhu války se v německém území snižuje počet práce schopného obyvatelstva, avšak celkově lze říci, že charakter oblasti se nijak zásadně nemění. V posledních měsících války je bombardována Dubá, což je začátkem urbanistické degradace tohoto městečka. Po obsazení území oblasti polskými a sovětskými vojsky nastává okamžitě příliv nejrůznějších "zlatokopů", takže během několika málo měsíců je vyrabována a poničena většina opuštěných usedlostí, zároveň dochází k hromadnému ničení dokladů nehmotné kultury v obcích (obecní kroniky a archívy). Nastává živelný odsun Němců, o jehož průběhu nebyly dosud zveřejněny žádné údaje, v r. 1946 dokončený tzv. odsunem řádným. Německé obyvatelstvo je až na výjimky vystěhováváno a nastává v pořadí dosud poslední "kolonizace" občany české a slovenské národnosti a repatrianty českého původu z Podkarpatska a Balkánu. Osídlování vnitřních Sudet ovšem probíhá daleko pomaleji, nežli v pohraničí, a toto tvrzení platí plnou měrou i pro Kokořínsko. Tento stav se mj. projevuje i absencí větších stavebních aktivit do poloviny 60. let, a to i v zemědělství. Kolektivizace zemědělství má poněkud odlišný průběh v původně česky a německy mluvících částech oblasti: i v dosídlených oblastech sice dochází k pokusům o založení JZD (Liběchov), ta však během krátké doby krachují a na zbytcích poničeného majetku vznikají státní statky, často obhospodařující značné rozlohy (SS Dubá). V tomto směru je situace analogická, jako v pohraničí. Několik málo JZD, často slušně prosperujících do 80. let, je vázáno na oblast historicky českou. Posun vlastnických vztahů se děje ve dvou rovinách: od konce 40. let probíhá v poměrně krátkém období konfiskace větších zemědělských majetků, ale záhumenky zůstávají v soukromém vlastnictví obyvatel (většinou dosídlenců po r. 1945), i když je jim často bráněno v jejich obhospodařování. Ve druhé polovině 60. a počátkem 70. let potom probíhá vyvlastnění většiny zbývajících soukromé zemědělské půdy, takže před počátkem restitucí (1991) je prakticky veškerá zemědělská i lesní půda v státním vlastnictví.

Již od 60. let je území CHKO objevováno obyvateli měst, kteří výhodně skupují opuštěná konfiskovaná stavení a obnovují je, takže v 70. letech dochází k oživení života některých vesnic a často k jejich občanské rehabilitaci, byť při převaze obyvatelstva dojíždějícího vzhledem k trvale bydlícímu. Tento trend je usměrňován územně plánovací a koncepční činností státu, kdy v souvislosti se zaváděním jednotné evidence půdy a slučováním zejména rolí do velkých honů je provedena i kategorizace sídel a jejich rozdělení na tzv. spádové, střediskové a ostatní obce. V obcích spádových a střediskových je budována infrastruktura, zejména obchod a služby, byť většinou nedostatečně, naopak v ostatních obcích je potlačována, přičemž některé z nich jsou výslovně určeny "na dožití", k postupné likvidaci.

Budování infrastruktury s sebou nese téměř stoprocentní rušení nebytových prostor v soukromých i komunálních domech a jejich přeměnu na bytový fond a výstavbu typizovaných, urbanisticky i architektonicky naprosto nesmyslných objektů tzv. občanské vybavenosti, často v historických centrech.

5.2.5 KLIMATICKÉ POMĚRY

Z hlediska klimatického se CHKO Kokořínsko nachází v oblasti teplé (Brocno, Chcebuz, Újezd, Veselí, Střemy, Kanina, Nebužely) až mírně teplé (Holany, Litice, Nedamov, Dubá). Zahrnuje klimatický okrsek teplý suchý s mírnou zimou, s kratším svitem slunce (odpovídá klimatické oblasti teplé) až mírně teplý, mírně vlhký s mírnou zimou, pahorkatinový (odpovídá oblasti mírně teplé). Vláhová oblast je mírně výsušná (Chcebuz, Brocno, Střemy, Kanina, Nebužely) až optimálně zavlažená (Holany, Litice, Ronov, Nedamov, Dubá, Zakšín).

Roční úhrn srážek činí 499 - 655 mm, průměrná roční teplota 7,7 - 8,1 °C. Větry severozápadní (15,2 %) mírně převažují nad větry jihovýchodními (14 %) a jihozápadními (10 %). Velmi časté je bezvětří (30,1 %). Průměrná rychlost větru je 3 m/s, maximální 11,7 m/s. Roční sluneční svit činí 1.476 hodin. (30)

6. PROJEKTOVÁ ČÁST

6.1 SPORTOVNÍ MOŽNOSTI

Zdejší oblast skýtá pestrou paletu možností k provozování téměř všech druhů sportu. Nejdůležitějším a nejmasovějším odvětvím je především pěší turistika. Je třeba mít na paměti, že se pohybujeme v chráněném území, a proto je nutno dbát všech zdejších omezení a zákazů. Při poznávání oblasti se doporučuje pohybovat se především po značených turistických cestách, které návštěvníky provedou prakticky všemi přitažlivými místy. Naopak se nedoporučuje pohybovat se v oblasti nahodile, jelikož je možné zabloudit v členitém terénu a dostat se tak do nepříjemné situace.

6.1.1 PĚŠÍ TURISTIKA

Možnosti pěší turistiky jsou v okolí Kokořína v podstatě neomezené, protože je tu bezpočet cest a stezek, jak značených tak neznačených. Stačí se jen rozhodnout jak náročnou trasu zvolíte. V okolí Kokořína lze kombinovat zdravotní vycházky s náročnými celodenními výlety.

Obr.6: Pokličky

Základem pro zdejší výlety je hustá síť dobře značených turistických stezek, o kterou se stará Klub českých turistů. Tyto stezky především spojují nejhezčí místa Kokořínska, mezi které rozhodně patří skalní útvar Pokličky což jsou pískovcové sloupy s poklicemi. Tyto skalní útvary jsou po Kokořínském hradu druhou nejnavštěvovanější atrakcí.

Dále nelze opomenout jeskyně Nedamy, zbytky původní tvrze Staráky, loupežnické hnízdo Klemperku, rybník Harasov a mnoho dalších přírodních i historických památek. Tyto turistické stezky však nespojují jen místní zajímavosti, ale i poměrně vzdálená místa. Nejčastějším delších výletů bývá Máchovo jezero, hrad Bezděz, zámek Houska, Mšeno a jiné. V podstatě každý zde najde své místo, které si zamiluje a bude se na něj rád vracet.

Značených tras je na Kokořínsku téměř 40, v příloze č.4 uvádím jejich přehled. Na internetu je možnost prohlédnout si celou řadu tras, já bych zde chtěl představit aspoň jednu z nich.

Jmenuje se Přečhod Kokořínského ledovce a začíná ve Mšeně. Ze Mšena do Kokořínského dolu vede spoustu cest, po žluté značce se dříve chodilo přes Sedlec na Hlučovský plácek, tohle značení už sice zmizelo, ale cesta zůstala a tak je možné si ji někdy

projít. Lokálkou z Mělníka do Mšena, pak po modré značce od nádraží na náměstí, k uzlu značených cest, kde se zvolí zelená do Sedlce. Humny z města ven, kousek po silnici a přes ves, slepá silnička pokračuje do Hradska, značka odbočuje vpravo na polní cestu, kterou časem opouští pro změnu vlevo, po kraji pole. Právě tady se kdysi oddělovala žlutá, držela se dál cesty, které se říkalo Hlučovská. Za polem mizí v lese a začíná klesat, úvozem vytesaným ve skále, pak chvíli kličkuje lesem na hřebenu, než se definitivně vrhne do Dolu. Zde je možnost si vybrat ze dvou způsobů sestupu. Buď rovný sešup do závěrečné partie Močidel, nebo o něco mírnější serpentiny, které vedou na Cikánský plácek přímo pod Pokličkami.

Výlet se dá zpestřit nově vzniklým, čtyřkilometrovým, červeně značeným vyhlídkovým okruhem. Stačí zůstat na zelené jen o chvíli déle, hned za polem, na kraji lesa, jsou trojúhelníkové značky, po kterých se může jít oběma směry. Sestup vede nejdřív po železném žebříku, pak úzkou průrvou mezi pískovcovými věžemi, po dřevěných schůdcích a kozí stezkou úbočím, se závěrečným seskokem ze skály do rokle, kde za jarního tání bývá vodopád. V závěru postupně se rozšiřující skalní soutěsky může na jaře čekat překvapení v podobě kaskádového ledopádu. Cesta vede napříč, přímo přes ledovec, jen o málo menší než jsou jeho alpští kolegové. Hned za ledovcem klesá cesta do údolí, ale u kempu se zase škrábe do skal, aby se vyhnula privátní civilizaci. Na opačné straně silničky znovu šplhá do protější straně. To už je závěr okruhu, který nahoře nabízí asi nejhezčí vyhlídky na hrad Kokořín na protější straně Dolu. Za chvíli se zleva přidá Podhradská cesta, kterou se sem šplhá zelená značka, spolu s ní se s červenými trojúhelníky cesta vrací do výchozího bodu a může pokračovat na Hlučov. Z Cikánského plácku je nejbližší po modré na Jestřebici, dvakrát tak daleko je to Močidly či přes Pokličky zpátky do Mšena na vlak (27).

6.1.2 HOROLEZECTVÍ

Skalnatý pískovcový reliéf CHKO poskytuje poměrně rozsáhlé horolezecké možnosti. Malá skalní města se vyskytují na Rači u Bukovce a v polesí Bročky u Blíževedel. Na skalní věže je nejbohatší Planý důl (boční údolí Kokořinského dolu) a údolí Dolského potoka (těsně za hranicí CHKO, pod Dřevčicemi). Počátky horolezeckého objevování sahají – zvláště v severních částech – do doby před první světovou válkou. Pravděpodobně vrcholy prvních věží byly dosaženy v údolí Dolského potoka v roce 1909. Po světové válce se sféra zájmů drážďanských i jiných horolezců rozšířila až do Planého dolu a jeho okolí, o čemž svědčí vrcholové knížky a německé názvy většiny věží. Po druhé světové válce nastal teprve rozvoj lezení českých horolezců na pískovcových skalách. Byli jimi objevovány desítky věží a

uskutečněny první výstupy, zvláště v 60. a 70. letech. Objevitelské práce pokračují ovšem i v současné době.

6.1.3 CYKLOTURISTIKA

Kokořínsko lze poznat nejpodrobněji pěšky, je však možno projet je také na kole. Opět existuje celá řada tras, jejichž výčet je uveden v příloze č.5. Cyklistické trasy vedou převážně po silnicích II. a III. třídy, s menším provozem motorových vozidel, ale také po lesních cestách, kde je třeba dbát zvýšené opatrnosti.

Opět bych chtěl představit jednu z tras. Je celkem nenáročná a provede nás postupně

obr.7:Rybník Štampach

celým údolím po silnici s rovinatým profilem. Od lhoteckého nádraží silnice vede kolem turistické základny, dále se podél lhoteckého rybníka dostaneme ke mlýnu Štampach, kde je další nádherný rybník.

Tentokrát se bohužel jedná o rybník soukromý, ale nemusíme zoufat protože již po pár kilometrech se nám objeví tůň Harasov sice stejných majitelů, ale tato je k dispozici již všem.

obr.8:Tůň Harasov

Po pár kilometrech mineme restaurace U Grobiána a U Slavíků a dostaneme se k dnes již bývalému koupališti pod hradem. Pokračujeme kolem tábořiště U splávku a kolem osady Hlučov k Pokličkám. Projedeme Vojtěchovem a jsme v Ráji. Máme ujeto asi 13 kilometrů a

můžeme dále pokračovat údolím směrem na Dubou.

Necháme za sebou osady Konrádov, Tubož a Blatečky, kde nás čeká jediné vážnější stoupání celé trasy. Na vrcholu stoupání je křižovatka a potom následuje sjezd několika zatáčkami mezi skalami. A to nám již zbývá jen několik málo kilometrů do Dubé. Z Ráje do Dubé je to zhruba stejně daleko jako z Ráje do Lhotky.

6.1.4 ZIMNÍ TURISTIKA A LYŽOVÁNÍ

Za příznivých sněhových podmínek lze v oblasti provozovat i lyžařskou turistiku na běžkách. Jsou k tomu vhodné mírně zvlněné polní nebo luční plochy. V lesních úsecích je možno případně využívat širší svážné cesty. Dále jsou vhodná některá širší údolí, například

Planý, Vidimský, Sitenský, Zimořský, Truskavenský a Šemanický důl. Pěkné terény jsou i v okolí Housky a některé okrajové úseky kolem Dubé.

6.1.5 RYBAŘENÍ

V oblasti Kokořínského údolí se rybaří na rybnících říčky Pšovky. V současné době lze chytat na rybnících Velká Lhotka a Stříbrník (Vojtěchov) na povolenky Českých lesů, které lze zakoupit na Mělníku (Lesní správa, ul. Kokořínská). Největší kokořínský rybník je nyní po změně majitele vypuštěn a rekonstruován. Na rybnících Kačírek a Hlučovská tůň je možno rybařit s povolenkou majitelů. Pro ubytované na penzionech Milča a Malba se poskytuje za poplatek povolenka na rybník Hlučovská tůň u správce objektů.

Rybníky Kokořínského údolí jsou nehluboké a neudržované. Vyskytují se zde převážně kapři, amuři, tolstolobyci, sumci, štiky candáti a bílé ryby. Rybářská sezóna zde začíná 1. dubna a lov dravců je od 1. července a končí 1. prosince.

6.1.6 JEZDECTVÍ

Projížďka na koni krásnou krajinou v člověku zanechá nezapomenutelný zážitek, vždyť nejkrásnější pohled na svět je z koňského hřbetu. V Kokořínském údolí je možné si tuto příjemnou zábavu dopřát v Hucul klubu na farmě Laka v Ráji u Mšena. Jejich huculští koně uspokojí jak úplného začátečníka, tak i zkušeného jezdce. Pro čerstvé novice v sedle zde mají hipodrom, kde se naučí základům jezdeckví, zalíbí-li se vám v sedle můžete si zaplatit další výcvik, pro zdatnější pak nabízejí vyjížděky po okolí anebo pak několika denní putování na koních. Velice romantické jsou i kočárové vyjížděky.

6.1.7 MOTORISMUS

Ještě v letech nedávno minulých vás při příjezdu do Mšena vítala tabule „Mšeno, středisková obec motorismu.“ A bylo tomu skutečně tak. Ve Mšeně a jeho blízkém okolí se konaly motocyklové enduro soutěže, na stadionu se konaly významné podniky mistrovství republiky i světa na ploché dráze, v okolí se jela tehdy ještě „Škoda Rallye“. V osmdesátých a začátkem devadesátých let se vše postupně vytratilo. Důvodů bylo pravděpodobně více - nezáměr pořadatelský, nedostatek peněz, ochránci životního prostředí. Obrat nastal s příchodem pana Opočenského a jeho kapitálu do Mšena. Za několik let dokázal zchátralý stadion zmodernizovat tak, že zde bylo opět možno pořádat podniky mistrovství světa. Tomáši Topinkovi poskytl velmi kvalitní zázemí a dopomohl mu k následnému titulu mistra

obr.9: Plochá dráha

republiky a vítězství v prestižní Zlaté přilbě. Po jeho odchodu to po nějakou dobu vypadalo, že motory plochodrážních strojů již ve Mšeně nezaburácí. Opak byl pravdou. Plochodrážní nadšenci pod vedením pana Vladimíra Wasyliva založili v dubnu 1999 Plochodrážní klub a po velmi velkém úsilí vrátili město na mapu jak republikového, tak světového mistrovství.

6.1.8 PLAVÁNÍ

Okolí Kokořinska nabízí širokou paletu příležitostí ke koupání a k plavání. Na jedné straně to jsou přírodou vytvořené tůně, rybníky a jezera (Kačírek, Stříbrník, Štampach, Harasov, Máchovo jezero, atd.) a na straně druhé člověkem vytvořené koupaliště a bazény (Kokořinský Důl, Mšeno, Mělník).

obr.10:Koupaliště Mšeno

6.1.9 BRUSLENÍ

Využití přírodou vytvořených vodních ploch je v zimních měsících nasnadě. Sám jsem vyzkoušel pevnost ledu na Máchově jezeře, když jsem po něm pobíhal v kopačkách s bandou teplejších fotbalových žáčků. Na ploše jsme samozřejmě nebyli sami. Prohánělo se zde spoustu bruslařů a běžkařů, ale také milovníci windsurfingu, kteří prkno vyměnili za desku na bruslích a proháněli se po jezeře za pomoci plachet téměř stokilometrovou rychlostí.

6.1.10 ŠIPKY

V poslední době se na Kokoříně rozmohl šipkařský sport. Šipky si lze zaházet v těchto obcích: Kokořín, Vysoká, Ráj, Lobeč, Nosálov. V obci Kokořín taktéž působí šipkařské družstvo Lojza Team, které zatím hraje 1.oblastní divizi.

6.1.11 WINDSURFING A KITESURFING

Pro tyto sporty jsou velké vodní plochy jako stvořené. Na Máchově jezeře je samozřejmě možnost je provozovat a také si vybavení pro tyto sporty zapůjčit.

6.1.12 VESLOVÁNÍ

Tam, kde je rozlehlejší vodní plocha většinou bývají k dispozici i půjčovny lodiček a šlapadel. Nejinak tomu je i například na Máchově jezeře, kde je za mírný poplatek možnost si toto vybavení půjčit a pokochat se krásou Máchova kraje nejen ze břehu.

6.1.13 MÍČOVÉ SPORTY

Míčové sporty na rekreační úrovni se dají provozovat v podstatě kdekoliv. Když najdeme vhodný plácek, potřebujeme již jen sportovní náčiní, jako jsou míče, rakety, pátky, sítě, apod. Samozřejmě také existuje spousta míst ke sportu určených (fotbalová hřiště, hřiště na volejbal, plážový volejbal, basketbal, tenis, nohejbal).

6.1.14 SNOW GLIDER

Při hledání informací o městečku Dubá, jsem narazil na tento zajímavý stroj. Jde o sněžný kluzák pana Václava Zahrádky z Pavliček. Má motor z trabanta, kokpit ze špičky větroně, vrtuli a lyže. Prohánět se na něm dá téměř všude, stačí jen troška sněhu. Dokonce ani překážka v podobě silnice mu nedělá problémy. Spatřit ho je možné zatím jen v okolí Dubé, ale doufejme, že pan Zahrádka nebude zahálet a brzy o snowglideru ještě uslyšíme. Projíždět se po zasněžených polích a loukách musí být jistě krásné.

obr.11 Snowglider I.

obr.12: Snowglider II.

6.2 REKREAČNÍ MOŽNOSTI

Kokořínsko nabízí nespočet rekreačních možností, jako jsou různé kempy, ubytovny, penziony a hotely. V následující části se zaměřím na jejich výčet. Obrázky byly pořízeny na jednotlivých webových stránkách objektů nebo na portálech www.kempy.cz a www.ubytovny.net.

Penzion Myslivna

Adresa: čp. 12, 277 23 Kokořín

Kontakt: tel./fax: 315 695 036, 315 672 107,

e-mail: info@pension-myslivna.cz,

<http://www.pension-myslivna.cz>

Ubytovací kapacita : 25 míst

Penzion Zámek Kokořín

Adresa: čp. 1, 277 23 Kokořín

Kontakt: tel./fax: 315 695 016, 315 695 021,

<http://penzionzamekkokorin.webpark.cz/>

Ubytovací kapacita: 28 míst

Autocamp Kokořín

Adresa: Kokořínský důl, 277 23 Kokořín

Kontakt: tel./fax: 315 693 069,

<http://www.infocesko.cz/Czechia>

Ubytovací kapacita: 60 míst

Penzion Milča

Adresa: Kokořínský důl 54, 277 23 Kokořín

Kontakt: mobil : 603 461 723,

e-mail: milca@kokorin.cz,

<http://www.kokorin.cz/milca/>

Ubytovací kapacita: 15 míst

Penzion Malba

Adresa: Kokořínský důl 42, 277 23 Kokořín

Kontakt: tel.: 315 693 119, mob.: 603 461 723,

e-mail: malba@kokorin.cz,

<http://www.kokorin.cz/malba>

Ubytovací kapacita: 28 míst

Turistická ubytovna Zámek Lobeč

Adresa: Lobeč 1, 277 36, okr. Mělník

Kontakt: tel.: 315 693 321, fax: 315 693 585, 606 406 308,

e-mail: dvur.lobec@mnet.cz,

<http://www.dvur-lobec.cz>

Ubytovací kapacita: 35 míst

Penzion V Údolí

Adresa: Vojtěchov, 277 35 Mšeno

Kontakt: mob.: 605 775 612,

e-mail: pension.v.udoli@seznam.cz,

<http://www.kokorin.cz/vudoli/>

Ubytovací kapacita: 9 míst

Penzion V Ráji

Adresa: Ráj 7, 277 35 Mšeno

Kontakt: tel./fax: 315 693 866, mob.: 605 833 003,

e-mail: hanauer@volny.cz,

<http://www.hanauer.cz>

Ubytovací kapacita: 20 míst

Hotel u Zlatého Lva

Adresa: náměstí Míru 19, 277 35 Mšeno

Kontakt: tel.: 315 693 118,

Ubytovací kapacita: 20 míst

Rekreační středisko Sever

Adresa: 277 35 Mšeno

Kontakt: tel.: 315 693 165, mob.: 603 152 356,

e-mail: rs.sever@iol.cz,

<http://web.telecom.cz/rs.sever>

Ubytovací kapacita: 150 míst

Ubytovna Stadion

Adresa: Boleslavská 398, 277 35 Mšeno

Kontakt: tel.: 315 693 214, 315 693 613, 606 109 671,

Ubytovací kapacita: 33 míst

Ubytovna TJ Sokol Mšeno

Adresa: Na Skaličkách 22, 277 35 Mšeno

Kontakt: tel.: 777 862 331,

email: sokol@mestomseno.cz

Ubytovací kapacita: 60 míst

Penzion Hospůdka U nás

Adresa: Nosálov 10, 277 36 Lobeč

Kontakt: tel.: 315 693 318, fax: 315 693 583,

e-mail: unas@atlas.cz,

<http://www.nosalov.cz>

Ubytovací kapacita: 15 míst

Turistická ubytovna Lobeč

Adresa: Lobeč 1, 277 36 Lobeč

Kontakt: tel.: 315 693 321, 315 693 585,

email: dvur.lobec@mnet.cz

<http://www.dvur-lobec.cz>

Ubytovací kapacita: 35 míst

Penzion Roubenka

Adresa: Truskavna 3, 277 23 Kokořín

Kontakt: tel./fax: 315 695 028, 731 011 767,

e-mail: penzion@kokorin.info

<http://www.kokorin.info>

Ubytovací kapacita : 24 míst

Penzion Aveco

Adresa: Pod Kostelíčkem 120, Liběchov

Kontakt: tel: 315 697 063, 284 815 118,

email: aveco_libechov@volny.cz

http://www.volny.cz/aveco_libechov/hotel_aveco.htm

Ubytovací kapacita: 15 míst

Penzion U Přemysla

Adresa: Rumunská 72, Liběchov

Kontakt: tel: 315 697 190, 606 126 356,

email: upremysla@post.cz

<http://www.upremysla.wz.cz>

Ubytovací kapacita: 8 míst

Hotel Tupadly

Adresa: Tupadly 88, Liběchov

Kontakt: tel: 315 697 139, 315 697 403,

email: hoteltupadly@quick.cz

<http://web.telecom.cz/hotel.tupadly/>

Ubytovací kapacita: 31 míst

Motel Svatý Kryštof

Adresa: Tupadly 78, Liběchov

Kontakt: tel: 315 697 183, 315 697 824,

email: krystof@dakura.cz

<http://www.dakura.cz>

Ubytovací kapacita: 48 míst

Ubytovna Domov mládeže OUZ

Adresa: Liběchov 230, Liběchov

Kontakt: tel: 315 697 022, 315 697 020,

Ubytovací kapacita: 38 míst

Autokemp a ubytovna SK Mšeno

Adresa: Boleslavská 38, 277 35 Mšeno

Kontakt: tel.: 315 693 214 315 693 088,

email : nechyba@email.cz

<http://www.mestomseno.cz/index.php>

Ubytovací kapacita: 35 míst

Autokemp Želízy

Adresa: Želízy, pošta Liběchov

Kontakt: tel.: 315 697 224, 777 208 975,

email : kempzelizy@quick.cz

<http://web.quick.cz/kempzelizy>

Ubytovací kapacita: 61 míst

Autokemp Liběchov

Adresa: Liběchov

Kontakt: tel.: 607 863 206, 721 253 907,

Ubytovací kapacita: 91 míst

Penzion Zakšín

Adresa: Zakšín, Dubá

Kontakt: tel: 487 870 521,

Ubytovací kapacita: 30 míst

Pension Mšeno

Adresa: Cinibulkova 186, 277 35 Mšeno

Kontakt: tel: 775 152 056,

e-mail: e-jitka@seznam.cz

Ubytovací kapacita: 28 míst

6.3 VÍKENDOVÝ PROGRAM PRO 3 SKUPINY

- A. Rodina (mladá rodina, dvě děti)
- B. Studenti (6 studentů VŠ)
- C. Manažeři (10 manažerů)

Program pro každou skupinu bude koncipován rozdílně, budou brány v potaz rozličné zájmy i důvody návštěvy oblasti a samozřejmě také finanční situace jednotlivých skupin. Program bude třídní, s příjezdem ve čtvrtek večer a odjezdem v neděli odpoledne.

A. Mladá rodina, dvě děti

Rodina by jela autobusem z Prahy do obce Kokořín, kde by se ubytovala v Penzionu Milča. Autobus jede v 15.00, 16.30 a 18.50 hodin z Nádraží Holešovice do Mělníka, odkud jede navazující spoj až do Kokořína. Cesta trvá přesně hodinu a stojí celkem 60,- Kč.

Penzion Milča je plně vybavená chaloupka pro 4 osoby s venkovní verandou, poblíž rybníka vytvořeného na řece (v této oblasti spíše potoce) Pšovce, v samém centru Kokořínského údolí.

V objektu je plynové ústřední topení, takže je možný celoroční provoz. V bezprostřední blízkosti penzionu je ohniště a hřiště. Několik metrů za penzionem začíná hustý les a vysoké pískovcové skály.

Tento penzion mi přišel jako nejvhodnější pro mladou rodinku nejen vybavením, ale také dostupností okolních zajímavostí (hrad Kokořín – 800 metrů, skalní útvar Pokličky – necelé 2 kilometry, jezdecký Hucul klub – 4 kilometry, koupání v blízkém rybníce). Cena ubytování se pohybuje kolem 400,- Kč za osobu na noc s možnou slevou pro rodiny.

Program : čtvrtek – příjezd ve večerních hodinách, ubytování, společenské hry,
pátek – pěší výlet po trase Kokořín – Pokličky – Harasov (koupání),
sobota – výlet na Bezděz a Máchovo jezero (koupání),
neděle – prohlídka archeologického naleziště v Kanině – projížďka na koních (Hucul klub v obci Ráj) – odjezd do Mšena (prohlídka města a koupání),
ve večerních hodinách přesun zpět do Prahy.

Cenová kalkulace: ubytování, stravování, prohlídky a vstupy, projížďka na koních, cestovné
→ cena celkem : 5.750,- Kč za celou rodinu.

Ubytování.....	3100,-
Stravování.....	1600,-
Prohlídky a vstupy.....	300,-
Projížďka na koních.....	400,-
Cestovné.....	350,-
Celkem.....	5.750,- Kč

B. Studenti VŠ (6 studentů FTVS UK)

Ubytování pro studenty jsem vybral ve městě Mšeno a to v rekreačním středisku Sever. Dopravním prostředkem bude především kolo. Z Prahy do Mšena je to přibližně 50 kilometrů, což by pro studenta FTVS neměl být problém.

Areál se nachází v údolí na okraji obce, přibližně 1 km od náměstí. Zde jsou obchody, cukrárna, restaurace, pošta a autobusová zastávka. Stanice ČD je vzdálená 2 km. Ubytování je v čtyřlůžkových chatkách, vybavení tvoří palandy (spací pytle, deky, polštářky), police na ukládání oděvů, stůl a židle. V chatkách nejsou zásuvky, je však možno použít místnost, ve které je k dispozici zásuvka, PB vařič a lednice. Umývárny a sprchy jsou společné, po celkové rekonstrukci.

V areálu jsou dvě volejbalová hřiště s pískovým povrchem. Je zde možnost bezplatného zapůjčení běžného sportovního náčiní (míče volejbalové, fotbalové, petanque, stolní tenis), společenské hry. Po dohodě je možné využívat sportoviště v obci. K dispozici je klubovna s barevnou televizí, kulečnickem a možností zakoupit občerstvení. Přibližně 500 m od tábora je městské koupaliště a výchozí bod značených turistických cest i cyklotras. Cena za ubytování je velmi příznivá, za osobu se platí 95,- Kč na den.

Program: čtvrtek – příjezd ve večerních hodinách, ubytování, posezení u táboráku,
pátek – výlet na kole za krásami Kokořinska (cesta za prameny, Pokličky, Barcalína),
sobota – výlet na kole za krásami Kokořinska II. (Harakoko, Harasov, Kokořín),
neděle – výlet na Máchovo jezero (aquapark a plážový volejbal) a odjezd do Prahy.

Cenová kalkulace: ubytování, stravování a občerstvení, prohlídky a vstupy, cestovné
→ cena celkem : 1.635,- Kč na studenta (téměř 70% občerstvení)

Ubytování.....285,-
Stravování a občerstvení....1100,-
Prohlídky a vstupy.....200,-
Cestovné.....50,-
Celkem.....1.635,- Kč

C. Manažeri (skupina 10 manažerů)

Tato skupina bude jistě nejnáročnější nejen co se týče kvality ubytování, ale také celkové přípravy. Jako ubytování navrhuji penzion Roubenka v Truskavně. Penzion nabízí ubytování ve dvou- až čtyřlůžkových pokojích s příjemnými interiéry staré roubené chalupy, jejich moderní vybavení však zajišťuje plný komfort. V areálu penzionu se nachází rovněž stylová restaurace, fitroom, vířivka, venkovní bazén a sauna. Penzion je vhodný též pro pořádání různých seminářů či dalších skupinových akcí, kapacita je cca 20 - 24 osob. Všechny pokoje jsou vybaveny telefonem, televizí a připojením na Internet. Pokoje jsou velmi zajímavě rozděleny. Každému splní jeho přání. Už jen jejich názvy, jako Sýpka, Pokoj hospodáře, Mazlík, Modrý pokoj, Špýchar a VIP 1930 lákají nejen k nahlédnutí. Ceny jsou různé a pohybují se v rozmezí od 450,- Kč do 820,- Kč za noc. Jsou zde samozřejmě možné slevy jak za vícedenní pobyt, tak skupinové. Vše záleží na dohodě s majiteli.

Manažeri přijedou automobilem (parkování je možné v areálu penzionu) ve čtvrtek ve večerních hodinách. Následovat bude seznámení s programem a společná večeře.

Program: čtvrtek – příjezd ve večerních hodinách, ubytování, společná večeře,
pátek – výlet na Máchovo jezero (windsurfing, kitesurfing, outdoor, koupání),
sobota – výlet na kole (hrad Kokořín, Hucul klub v obci Ráj- projížďka na koních),
neděle – výlet do Mšena (prohlídka města, plochá dráha) a odjezd do Prahy.

Cenová kalkulace: ubytování, stravování, cestovné, průvodce, projížďka na koních, vstupy
→ cena celkem : 6.050,- Kč na osobu

Ubytování.....	1950,-
Stravování.....	1300,-
Prohlídky a vstupy.....	150,-
Projížďka na koních.....	200,-
Plochá dráha.....	250,-
Sportovní aktivity.....	850,-
Cestovné.....	350,-
Průvodce.....	1000,-
Celkem.....	6.050,- Kč

Při rozpočtu na osobu vychází nejlevněji pobyt pro člena rodiny (1.438,- Kč). Jen o něco dražší bude pobyt studenta (1.635,- Kč) a samozřejmě nejvíce bude stát pobyt manažera (6.050,- Kč). Tato vysoká suma je způsobena jednak luxusním ubytováním, ale také velmi pestrým programem, který v sobě zahrnuje projížďku na koních, outdoorové a jiné sportovní aktivity (např. windsurfing) a také svezení na plochodrážním motocyklu.

7. ZHODNOCENÍ, DOPORUČENÍ A ZÁVĚR

7.1 CO TURISTU PŘILÁKÁ

- příroda – houby, maliny, borůvky, vzduch
- sport a koupání
- kulturní památky
- osobnosti – Mácha, Mánes, Kubka, Dyk, Mahen, Štorch, Švabinský, Ženíšek...
- ubytování – kempy, pensiony, malé hotely, ubytovny
- stravování – restaurace, cukrárny, vinárny
- přátelskost obyvatel regionu
- dobré ceny
- možnost parkování
- dobře fungující maloobchod
- ostatní služby – bankomaty, lékařská pohotovost, lékárna, platba kartou

7.2 CO TURISTU ODRADÍ

- nekvalitní služby ubytovací a stravovací
- nefunkční veřejná doprava
- špatné značení turistických cílů
- nefungující infocentra
- jazyková bariéra
- uzavřené kulturní objekty
- nedostatek informací v médiích
- nedostatek kvalitního ubytování a stravování
- chybějící služby pro cyklisty
- sportoviště nepřístupná turistům
- neochotní pracovníci
- špatné silnice

Tento výčet atraktivit cestovního ruchu a nedostatků si nedělá nárok na komplexnost. Odráží snahu vyjádřit poznání, že tento region má opravdu co nabízet a ve srovnání s řadou stejně velkých regionů v zahraničí, které z cestovního ruchu žijí, má potenciál obsahem a kvalitou nesrovnatelně větší. Tento potenciál však zůstává téměř nevyužit pro socioekonomický rozvoj regionu. Důvodem jsou zmíněné nedostatky, které turistu od

návštěvy odrazují. Ani jejich výčet není úplný, jmenované překážky rozvoje cestovního ruchu jsou však zásadního významu a jejich postupné odstraňování by podtrhlo o zúročilo potenciál tohoto regionu.

7.3 MARKETINGOVÝ PŘÍSTUP A JEHO VYUŽITÍ PRO ROZVOJ REGIONU

Využití marketingových nástrojů pro cestovní ruch vyžaduje dobrou orientaci ve složité struktuře vztahů mezi subjekty, které ovlivňují rozvoj cestovního ruchu. V první řadě se jedná o přístup, schopnosti a kvalitu veřejné správy v místě, kde se cestovní ruch odehrává (destinace cestovního ruchu). Zkušenosti ze zahraničí jasně prokazují, že regiony, kde veřejná správa umožnila a důsledně aplikovala marketingový přístup na platformě partnerství všech aktérů cestovního ruchu, vykázaly dobré, jasně měřitelné socioekonomické efekty.

Problematika využití marketingových nástrojů v cestovním ruchu je ovlivněna poměrně složitou strukturou vztahů, které vyplývají z toho, že cestovní ruch je vždy vázán na určité dané místo – obec, město, region či stát (atraktivita cestovního ruchu) a tudíž souvisí s kvalitou a schopnostmi veřejné správy. Dalším úskalím je vysoká potřeba a nezastupitelnost živé, pro oblast služeb kvalifikované pracovní síly. Nekoncepčnost státní politiky podpory cestovního ruchu, absence dotačních titulů a nevyhovující, neucelené legislativní prostředí, jsou významnou překážkou uplatňování marketingových strategií.

Soubor účelně vybraných nástrojů marketingu zajišťuje konkurenceschopnost produktu cestovního ruchu a jeho prosazení na trhu.

7.3.1 PARTNERSTVÍ

Protože vytvoření destinačního managementu v oblasti je neoddiskutovatelnou potřebou a přímo determinuje kvalitu a rychlost rozvoje regionu, pokládám za nutné doporučit především ustavení funkce profesionálního manažera zájmového území.

Řízení a koordinace práce v destinaci bude probíhat na rovnostranném mnohoúhelníku s jasným integrujícím činitelem v osobě profesionálního manažera.

Hlavními aktéry v řízení musejí být manažer - starostové měst a obcí – odbor kultury a cestovního ruchu Mšeno – podnikatelé – vlastníci nejvýznamnějších památek – KÚ SK.

7.3.2 FINANCOVÁNÍ

Na vytvoření prostředků, potřebných ke krytí mzdových a dalších nákladů práce manažera a destinačního managementu se budou přímo podílet mikroregiony, dále je třeba získávat prostředky z POV, z managementem podaných projektů, resp. grantů.

7.3.3 ÚKOLY

Hlavními úkoly pro destinační management bude samozřejmě:

- koordinace aktivit cestovního ruchu v rámci zájmového území,
- zajišťování kvalitního a aktivního marketingu (propagace),
- vytvoření trvalého informačního servisu, tj. sledování grantové politiky kraje, státu, EU atd., vytváření návrhů a následně žádostí o jednotlivé granty,
- návrhy, zadávání a následná koordinace zpracování strategických rozvojových a ostatních dokumentů pro zájmové území,
- projednávání kofinancování jednotlivých projektů,
- neustálé monitorování realizace projektů a měření účinnosti projektů již realizovaných,
- stálý tlak na udržování tvořivého a korektního partnerství všech členů destinačního managementu i partnerů s destinačním managementem spolupracujících stran.

7.3.4 PROPAGACE

K dobré a účinné propagaci zájmového území je nutná koordinace všech informačních center; doporučuji vytvoření projektu, počítajícího s jedním regionálním IC s celoroční působností v Mělníce a dvou center sezónních (Mšeno a Kokořín), 2-3 Infotabule (Kokořínský důl, Vysoká, Lhotka).

Bezpodmínečně je třeba profesionální, nestranné a nezaujaté vyhodnocení stávajících propagačních materiálů (např. odborníky z České centrály cestovního ruchu, kteří budou region propagovat na veletrzích cestovního ruchu).

V co nejkratší možné době navrhnout a realizovat jednotný systém propagace regionu, při využití nabídek kraje, ČCCR, místních podnikatelů, „spřátelených“ podniků i mimo oblast cestovního ruchu a mimo oblast regionu.

Zadat vytvoření jednotné tváře PR aktivit profesionální firmě (logo, logotyp, způsob a styl prezentace aktivit v regionu, společný design IC, piktogramů, suvenýrů apod.)

7.3.5 VZDĚLÁVÁNÍ

S vedením gymnázia v Mělníce vypracovat systém výuky základních informací o cestovním ruchu na základních školách a širšího spektra těchto informací na střední škole, spolupracovat s VŠ (studentské i lektorské výzkumy, konzultace témat pro bakalářské práce apod.).

7.3.6 VENKOVSKÁ TURISTIKA

Co nejrychleji je třeba realizovat zapojení do přípravy projektů pro rozvoj venkovské turistiky; KÚ SK je zapojen do pilotního programu venkovské turistiky ČCCR a má tak řadu možností, jak pomoci obcím i jednotlivcům, kteří se o aktivní účast v programu budou ucházet, ale je třeba neprodleně informovat starosty všech obcí zájmového území; současně je třeba okamžitě kontaktovat reprezentanta ECEAT v ČR (Evropská organizace venkovské turistiky cestovního ruchu).

7.3.7 VYUŽITÍ TRADIČNÍCH AKCÍ V REGIONU K PROPAGACI

V regionu jsou třeba 1-2 zcela nové a jedinečné akce. Navrhuji v Evropě dobře osvědčený model komponovaného programu, např. Koncert po hradem, Ples na zámku – hra pro turisty.

7.3.8 OZNAČENÍ REGIONU - DESTINACE

Je třeba co nejrychlejší vytvoření dobrého loga regionu (Hvězdy Máchových cest) a okamžitě s ním začít pracovat tak, aby vešel do povědomí co nejširší veřejnosti.

Za nutné mám vytvoření webové stránky regionu v tříjazyčné podobě, stránka musí být aktivní, se samozřejmým napojením na informační a rezervační systém.

7.3.9 NABÍDKA ZA REGION

Za jedinou možnou cestu k získání turistického zájmu považuji produkty cestovního ruchu pro cílové skupiny (balíčky s nabídkou kvalitní náplně pobytu rodin s dětmi, seniorů, sportovců, studentů atd.) Produkty musí obsahovat co nejreprezentativnější výběr atraktivit cestovního ruchu (rekreačně sportovní, kulturní), širokou nabídku možností ubytování a stravování (včetně specialit a cukráren) vše sestaveno do nabídky s lákavým popisem spíše formou pohádky, báje – výběr dle subjektů, které se chtějí zapojit, kupony na slevy.

7.3.10 DOPORUČENÍ PRO STRATEGII ROZVOJE REGIONU

- Vybudování kvalitního zámeckého ubytování – Kokořín – 3-4 hvězdy
- Ubytování tři hvězdy – větší kapacita: Mšeno
- Venkovská turistika: standardizace a certifikace stávajících ubytovacích zařízení, vybudování nových – např. Kanina

- Příprava projektů na čerpání fondů EU, projednat návaznost projektů, ekonomické zhodnocení, vytipování jednotlivých možných žadatelů, navrhnout možný systém kofinancování

7.4 HVĚZDY MÁCHOVÝCH CEST

Cestovní ruch, to je především zážitek, jejich souvislá řada. Turista musí být neustále překvapován a nestresovým způsobem udržován v napětí. Pro dovolenou, ale i jakoukoliv cestu do neznáma a za poznáním, musí být navozena atmosféra snění, ale jednu podmínku musí destinační management zcela určitě dodržet: turista si musí velmi dobře pamatovat, kde byl, protože zájem manažerů musí být jeho návraty do destinace. Pro důsledné využití dobrého plánu aktivního marketingu a všech jeho možností je velmi důležitá marketingová značka území. Důležitým základem musí být sjednocující význam názvu, výjimečnost v porovnání s již užívanými názvy okolních destinací, poutavost názvu a v neposlední řadě jeho snadná přeložitelnost a zároveň jednoduché a poutavé znění v cizích jazycích. Označení Mělnicko nebo Kokořínsko jsou názvy marketingově naprosto nepoužitelnými. Hvězdy Máchových cest splňují dobře i potřebu kontrastu k marketingově jinak uchopené sousedící oblasti Máchova jezera, která má mít především rekreační charakter; Hvězdy Máchových cest symbolizují výrazné body architektonické, zároveň ale i duchovní a kulturní centra regionu. Kontrast s turistickou filozofií oblasti Máchova jezera je pro oba sousedy, při dobré spolupráci, marketingově a rozvojově velmi příznivý.

Každé místo v tomto kraji je něčím „hvězdné“, výjimečné. Rychlost a úspěšnost zavedení této marketingové značky jsou závislé na tom, jak rychle vezmou logo za své představitelé a obyvatelé regionu, jak se s ním ztotožní a jak je ve svém marketingu dokáží využít podnikatelé. Bez nadsázky lze říci, že tyto hvězdy jsou z rozličných důvodů i hvězdami „evropskými“.

7.5 ZÁVĚR

Hlavní cíle této diplomové práce (představit sportovní a rekreační možnosti Kokořínska a navrhnout možná budoucí řešení pro vývoj cestovního ruchu v této oblasti) byly splněny. O cestovním ruchu by bylo možné popsat mnoho stránek, vždyť je hnací silou národních ekonomik, ale důležité je teoretická východiska aplikovat také v praxi. Stavět by se mělo především na moderním přístupu destinačního managementu a souvislé zavádění jeho principů do každodenního života subjektů působících v oblasti cestovního ruchu.

8. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- (1) *Blueprint for New Tourism* [online]. [cit 2006-04-03].
URL: <<http://www.wttc.org/blueprint/WTTTCBlueprintFinal.pdf>>.
- (2) *Cestovní ruch* [online]. [cit 2006-05-03].
URL: <<http://www.mmr.cz/index.php?show=001027>>.
- (3) *Community action plan to assist tourism* [online]. [cit 2006-04-03].
URL: <<http://www.world-tourism.org/sustainable/wssd/final-report.pdf>>.
- (4) *Český statistický úřad – Činnost úřadu* [online]. [cit 2006-16-03].
URL: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cinnost_uradu>.
- (5) DAVID, Petr. *Kokořínsko a Mělnicko*. 1.vydání. Praha: Soukup&David, 2003. ISBN 80-86050-73-4.
- (6) DAVID, Petr. *Velká cestovní kniha: hrady, zámky a kláštery: Česká republika*. 1.vydání. Praha: Soukup&David, 2003. ISBN 80-86050-75-0.
- (7) FORET, Miroslav – STÁVKOVÁ, Jana. *Marketingový výzkum: Jak poznávat své zákazníky*. 1.vydání. Praha: Grada Publishing, 2003. ISBN 80-247-0385-8.
- (8) HESKOVÁ, Marie. *Základní problémy cestovního ruchu*. 1.vydání. Praha: VŠE, 1999. ISBN 80-7079-047-4.
- (9) HORÁKOVÁ, Helena. *Strategický marketing*. 2.vydání. Praha: Grada Publishing, 2003, ISBN 80-2470-447-1.
- (10) *Informace o CzechTourism* [online]. [cit 2006-15-03].
URL: <<http://www.czechtourism.cz/?menu=3&mitem=000&show=007&nofirst=yes>>.
- (11) JAKUŠ, Miroslav. *Snowglider aneb sněžný kluzák v Dubé* [online]. [cit 2006-14-03].
URL: <<http://netdubacek.euweb.cz/view.php?cisloclanku=2005020501>>.
- (12) *Kokořín – hrad (NKP)* [online]. [cit. 2006-02-04].
URL: <http://www.npu.cz/zprist/zobrazeni_pamatky/&pamatka=68&co=uvod>.
- (13) *Kokořínské cyklostránky* [online]. [cit 2006-25-02].
URL: <<http://sweb.cz/velokokorin/stezka.html>>.
- (14) KOTLER, Philips. *Marketing Management*. 9.přepracované vydání. Praha: Grada Publishing, 1998. ISBN 80-7169-600-5.
- (15) KURZWEIL, Libor. *Mělnické stránky* [online]. Verze 2.5. [cit. 2006-18-03].
URL: <<http://skoda.melnik2000.cz/kokorinsko/>>.
- (16) MÁCHA, Karel Hynek. *Ozvěna Máchova kraje*. 1.vydání. Karlovy Vary: Paret 2, 1996.

- (17) MALÁ, Vlasta. *Cestovní ruch: vybrané kapitoly*. 1.vydání. Praha: VŠE, 1999. ISBN 80-7079-443-7.
- (18) MENCLOVÁ, Dobroslava. *České hrady. Díl první*. 1.vydání. Praha: Odeon, 1972.
- (19) *Mezinárodní standardní klasifikace všech ekonomických činností* [online]. [cit. 2006-08-03]. URL: <<http://www.ecn.cz/rtk/PRTR/RUPZL8.HTML>>.
- (20) *Národní rozvojový plán* [online]. [cit. 2006-25-02]. URL: <<http://www.dhv.cz/regstrat/default.html>>.
- (21) NEUMAN, Jan – aj. *Turistika a sporty v přírodě*. 1.vydání. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-391-9.
- (22) NOVÁKOVÁ, Marcela. *Hrady a zámky v Čechách, na Moravě, ve Slezsku*. 1.vydání. Praha: Olympia. 2005. ISBN 80-7033-874-1.
- (23) NOVOTNÁ, Daniela. *Kokořínsko*. 1.vydání. Praha: Olympia, 2004. ISBN 80-7033-843-1.
- (24) PAVEL, Josef. *Pověsti českých hradů a zámků*. 4.vydání. Praha: XYZ, 2004. ISBN 80-86864-00-6.
- (25) *Poslání a funkce ČNB* [online]. [cit. 2006-15-03]. URL: <http://www.cnb.cz/cz/o_cnb/poslani_a_funkce/>.
- (26) *Profil ministerstva* [online]. [cit. 2006-16-03]. URL: <<http://www.mmr.cz/index.php?show=001029>>.
- (27) *Přehled turistických tras Kokořínska* [online]. [cit 2006-24-02]. URL: <<http://www.mestomseno.cz/index.php?cmd=page&id=13>>.
- (28) PŘÍBOVÁ, Marie. *Marketingový výzkum v praxi*. 1.vydání. Praha: Grada Publishing, 1996. ISBN 80-7169-299-9.
- (29) *Sborník – Konference Podpora domácího cestovního ruchu 2006* [online]. [cit 2006-05-03]. URL: <<http://www.mmr.cz/index.php?show=010008003>>.
- (30) *Správa CHKO Kokořínsko* [online]. [cit. 2006-18-03]. URL: <<http://www.kokorinsko.ochranaprirody.cz/>>.
- (31) STANĚK, Josef. *Český ráj a Máchův kraj*. 1.vydání. Praha: Olympia, 1974.
- (32) *Státní program podpory cestovního ruchu* [online]. [cit 2006-05-03]. URL: <<http://www.mmr.cz/index.php?show=001027009000>>.
- (33) *Systém národních účtů* [online]. [cit 2006-05-03]. URL: <<http://www.czso.cz/cz/cisla/1/10/2001/05m.htm>>.
- (34) ŠPECINGER, Otakar. *Mělnicko*. 1.vydání. Praha: Středočeské nakladatelství, 1985.

(35) UZEL, Karel. *Kokořínsko*. 1.vydání. Praha: Středočeské nakladatelství, 1985.

(36) VÍZDAL, Miroslav. *Údolí bílých skal*. 1.vydání. Praha: Siréna, 1968.

(37) *Výkladový slovník cestovního ruchu* [online]. [cit 2006-07-03].

URL: <<http://www.mmr.cz/index.php?show=001027002002000>>.

(38) Výroční zprávy CzechTourism [online]. [cit 2006-15-03].

URL: <<http://www.czechtourism.cz/?mitem=006&show=035>>.

9. SEZNAM ZKRATEK

- CR – Cestovní ruch
CZECHTOURISM (CzT) – Česká centrála cestovního ruchu
ČD – České dráhy
ČR – Česká republika
ČSÚ – Český statistický úřad
DMC – Společnost destinačního managementu
EK – Evropská komise
ETC – Evropská komise cestovního ruchu
EU – Evropská Unie
EUROSTAT – Statistická kancelář Evropské unie
FTVS UK – Fakulta tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy
HDP – Hrubý domácí produkt
CHKO – Chráněná krajinná oblast
ISIC – Mezinárodní standardní klasifikace všech ekonomických činností
JZD – Jednotné zemědělské družstvo
KÚ SK – Krajský úřad Středočeského kraje
MMR ČR – Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky
OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OKEČ – Odvětvová klasifikace ekonomických činností
OSN – Organizace spojených národů
POV – Program obnovy venkova
SICTA – Standardní mezinárodní klasifikace činností v cestovním ruchu
SK – Sportovní klub
SKP – Standardní klasifikace produkce
SNA – Systém národních účtů
SROP – Společný regionální operační program
SS – Státní statek
SWOT – Analýza silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb
TJ – Tělovýchovná jednota
TR – Celková produkce
TSA – Satelitní účet cestovního ruchu
UNESCO – Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu

USA – Spojené státy americké

USD – Americký dolar

VŠ – Vysoká škola

VŠPS – Výběrové šetření pracovních sil

WTCC – Světová rada cestovního ruchu

WTO – Světová turistická organizace

ŽP – Životní prostředí

10. SEZNAM OBRÁZKŮ

- obr.1: Písečná skalina (zdroj: archiv autora)
- obr.2: Kokořín (zdroj: archiv autora)
- obr.3: Reliéf CHKO Kokořínsko (zdroj: www.kokorinsko.ochranaprirody.cz)
- obr.4: Praha-Kokořín (zdroj: <http://sweb.cz/velokokorin>)
- obr.5: Hranice CHKO Kokořín (zdroj: www.env.cz)
- obr.6: Pokličky (zdroj: archiv autora)
- obr.7: Rybník Štampach (zdroj: archiv autora)
- obr.8: Tůň Harasov (zdroj: archiv autora)
- obr.9: Plochá dráha (zdroj: www.zlataprilba.cz)
- obr.10: Koupaliště Mšeno (zdroj: www.mestomseno.cz)
- obr.11: Snowglider I. (zdroj: www.snowglider.vyrobce.cz)
- obr.12: Snowglider II. (zdroj: www.snowglider.vyrobce.cz)

11. SEZNAM PŘÍLOH

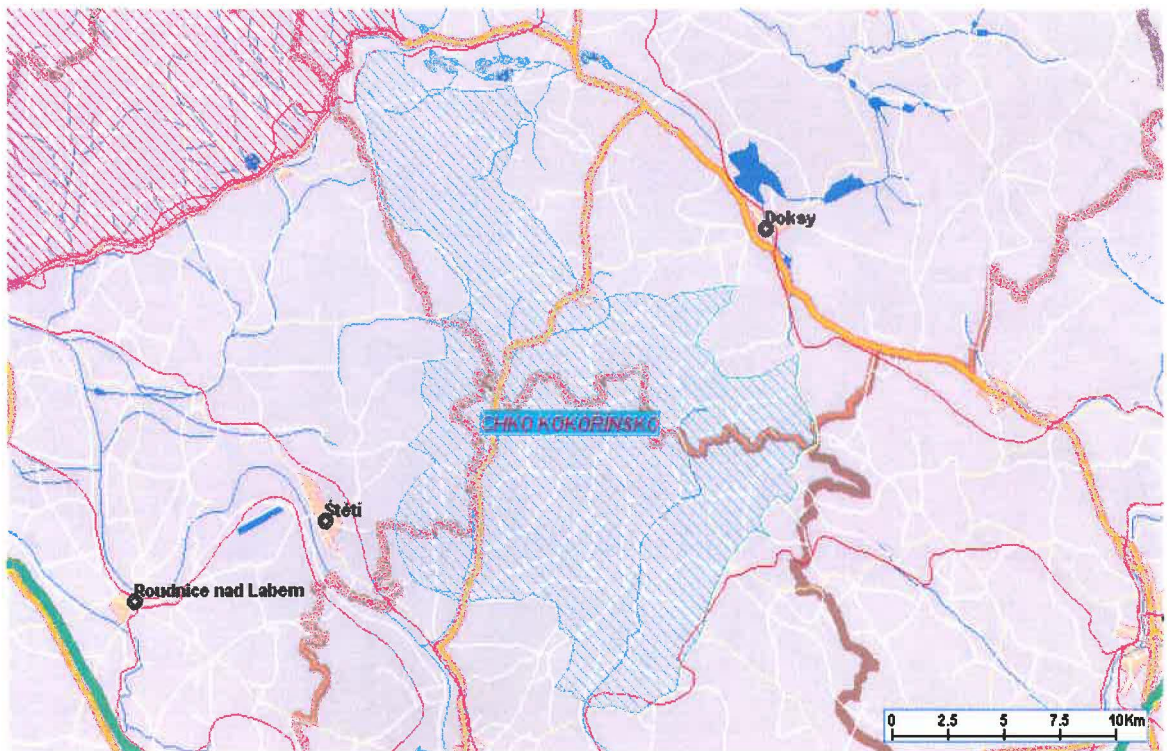
1. Mapa České republiky
2. Mapa CHKO Kokořínsko
3. Turistická mapa Kokořínska
4. Turistické trasy Kokořínska
5. Cyklistická mapa a trasy Kokořínska
6. Podrobná mapa Kokořínska
7. CHKO Kokořínsko
8. Mapa Sdružení obcí Kokořínska
9. Koupaliště Kokořínský důl - kdysi
10. Koupaliště Kokořínský důl - nyní
11. Interiér Kokořína - jídelna
12. Interiér Kokořína - socha
13. Automapa Kokořínska
14. Kokořín z letadla
15. Půdorys Kokořína
16. Ukázka použitého dotazníku
17. Výsledek marketingového průzkumu
18. Graf návštěvnosti Kokořína v letech 1996 - 2004
19. Údaje ze Statistické ročenky Středočeského kraje 2005 (porovnání ukazatelů)
20. Údaje ze Statistické ročenky Středočeského kraje 2005 (vybrané ukazatele Mělník)
21. Údaje ze Statistické ročenky Středočeského kraje 2005 (věkové složení obyvatelstva)
22. Údaje ze Statistické ročenky Středočeského kraje 2005 (hromadná ubytovací zařízení)
23. Údaje ze Statistické ročenky Středočeského kraje 2005 (hosté v hrom. ubyt. zařízeních)
24. Údaje ze Statistické ročenky Středočeského kraje 2005 (kulturní a sportovní zařízení)
25. Údaje ze Statistické ročenky Středočeského kraje 2005 (správní obvody obcí – Mělník)
26. Údaje ze Statistické ročenky Středočeského kraje 2005 (mapy hostů)

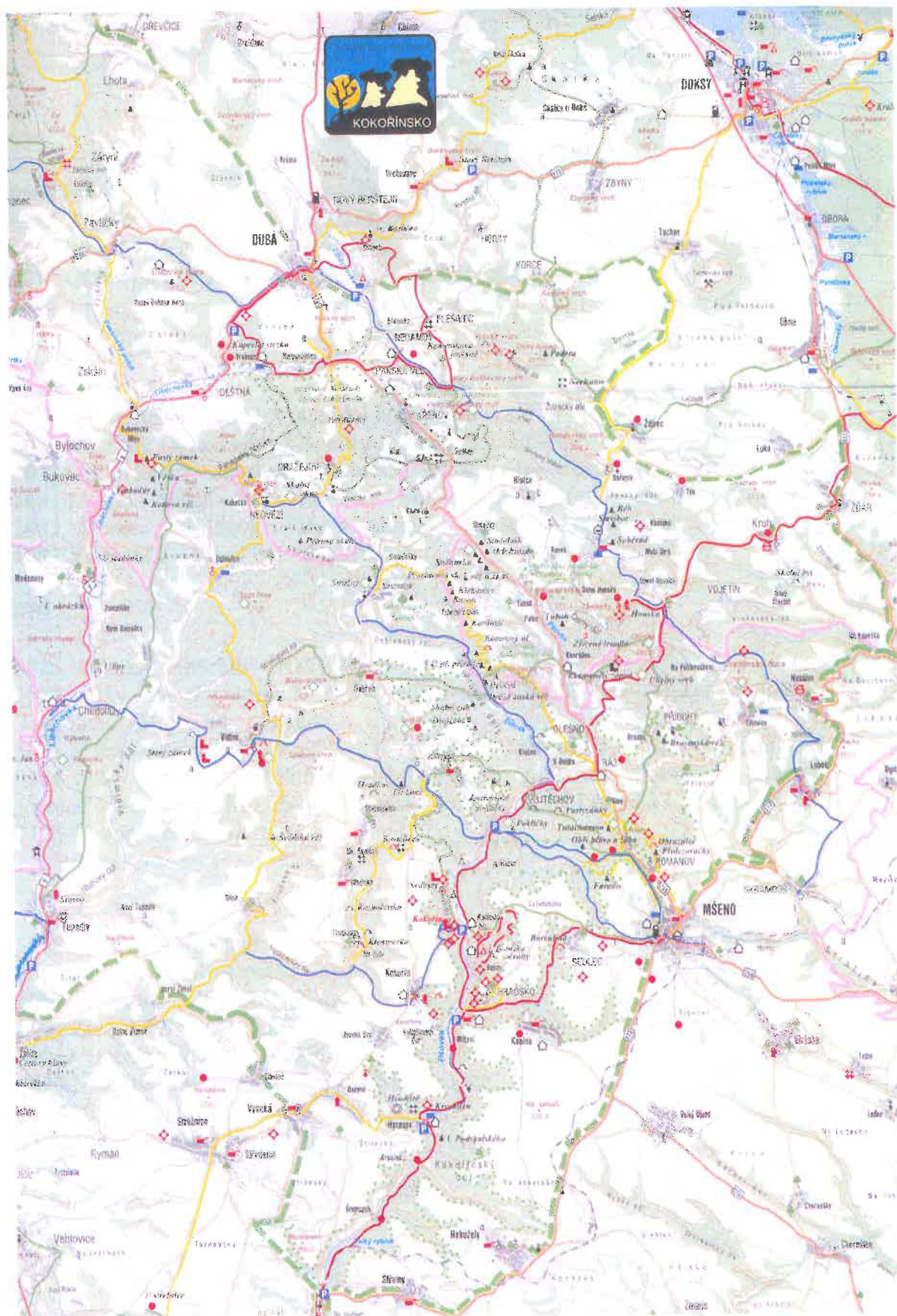
12. PŘÍLOHY

Příloha č.1 – Mapa České republiky

Příloha č. 2 – CHKO Kokořínsko

Příloha č. 3 – Turistická mapa Kokořínska

- 0004 Mělník – Lhotka – Harasov – Ráj – Houska (Máchova cesta)
0345 Houska – Žďár – Bezděz (Máchova cesta)
0053 Mšeno – Sedlec – Kokořínský důl
0095 Okruh nad autokempem Kokořín (místní značka – „psaníčko“)

- 1005 Mělnická Vrutice – Řepínský důl – Zahájí
1069 Skramouš – Lobeč – Vrátecká hora – Houska
1070 Kokořín, Dolina – hrad Kokořín – Zimořský důl
1077 Okruh kolem Liběchova: Liběchov – Boží Voda – Želízy – Liběchov
1081 Mšeno – Bílka – Náckova rokle – Močidla – Apatyka – Pokličky
1082 Mšeno – Obří hlava a Žába – Pokličky – Jestřebice – Chudolazy
1083 Vojtěchov – Planý důl – Nedvězí

- 3025 Mělník – Liběchov – Rač – Dubá
3027 Velký mšenský okruh: Mšeno – Sedlec – Kokořín, Dolina – jeskyně Nedamy – Jestřebice – Vojtěchov – Mšeno
3091 Mšeno – hájovna Na Rovinách – Vyhlídky – Brusné – Konrádov – Horní Vidim
3114 Velký okruh kolem Mělníka: Mělník, zámek – Mlazice – Chloumek – Mělnická Vrutice – Vavříneč – Kly, Záboří – Kelské Vinice – hotel Ludmila – Mělník, zámek
3122 Faraon – Náckova rokle

- 6019 Nosálov – Na Fučíkovském
6085 Jestřebice – Klemperka - Truskavenský důl
6090 Chloumek – Vysoká - Harasov
6091 Želízy – Dolní Vidim – Nedvězí
6093 Cinibulkova stezka (místní značka – „psaníčko“)
6095 Nad Studáneckou roklí – Ráj – Střezivojice
6110 Okruh kolem Hradska
6145 Kolo – Hostín – U zemljanek, rozc.
6149 Pšovka, autokemp – Lhotka
6958 Zakšín, bus – Nedvězí, vrchol – Dubá

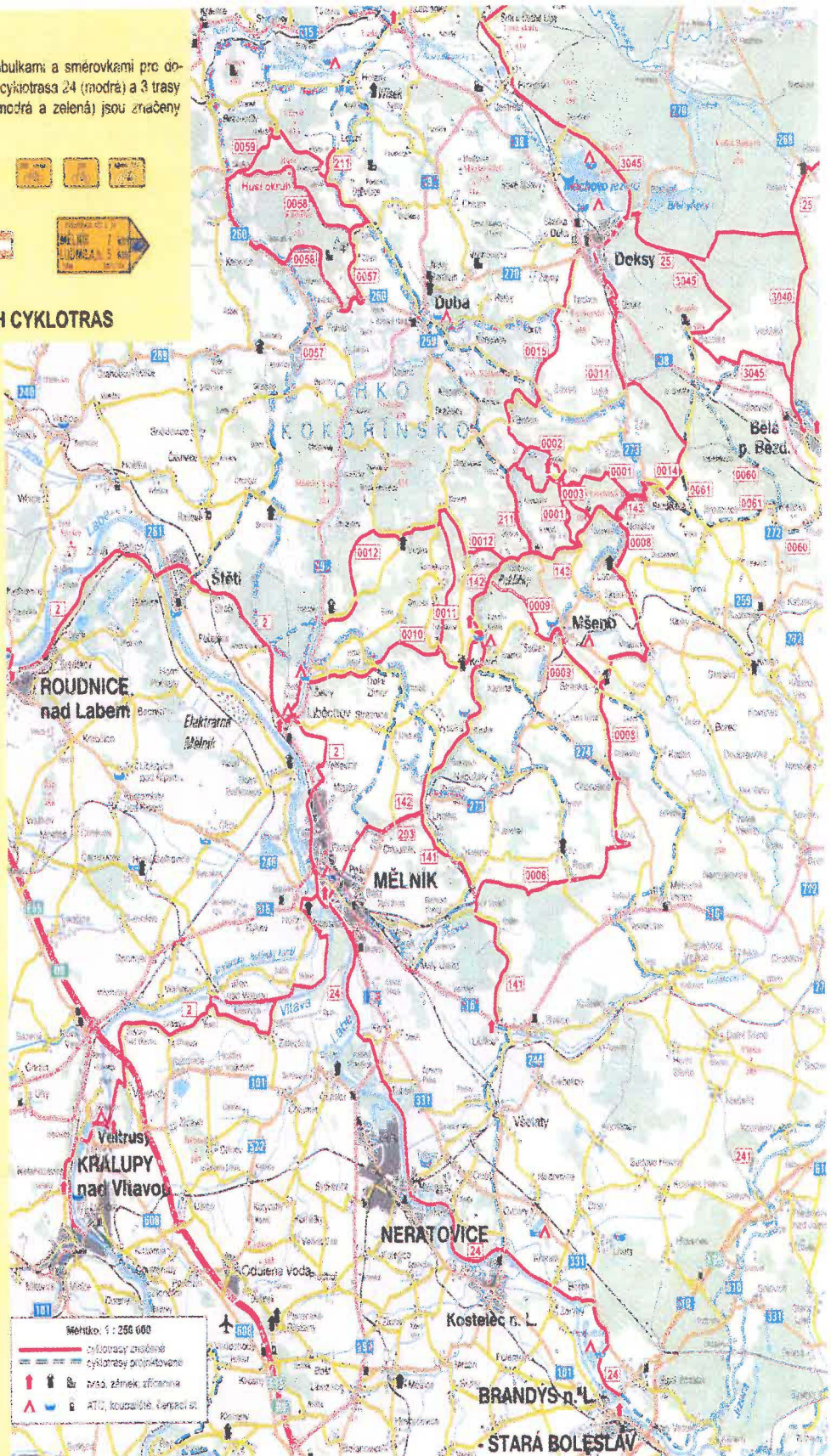
ZPŮSOB ZNAČENÍ

Trasy jsou značeny žlutými tabulkami a směrkami pro dopravní značení. Jen Polabská cyklotrasa 24 (modrá) a 3 trasy u Vratanské hory (červená, modrá a zelená) jsou značeny pásově.

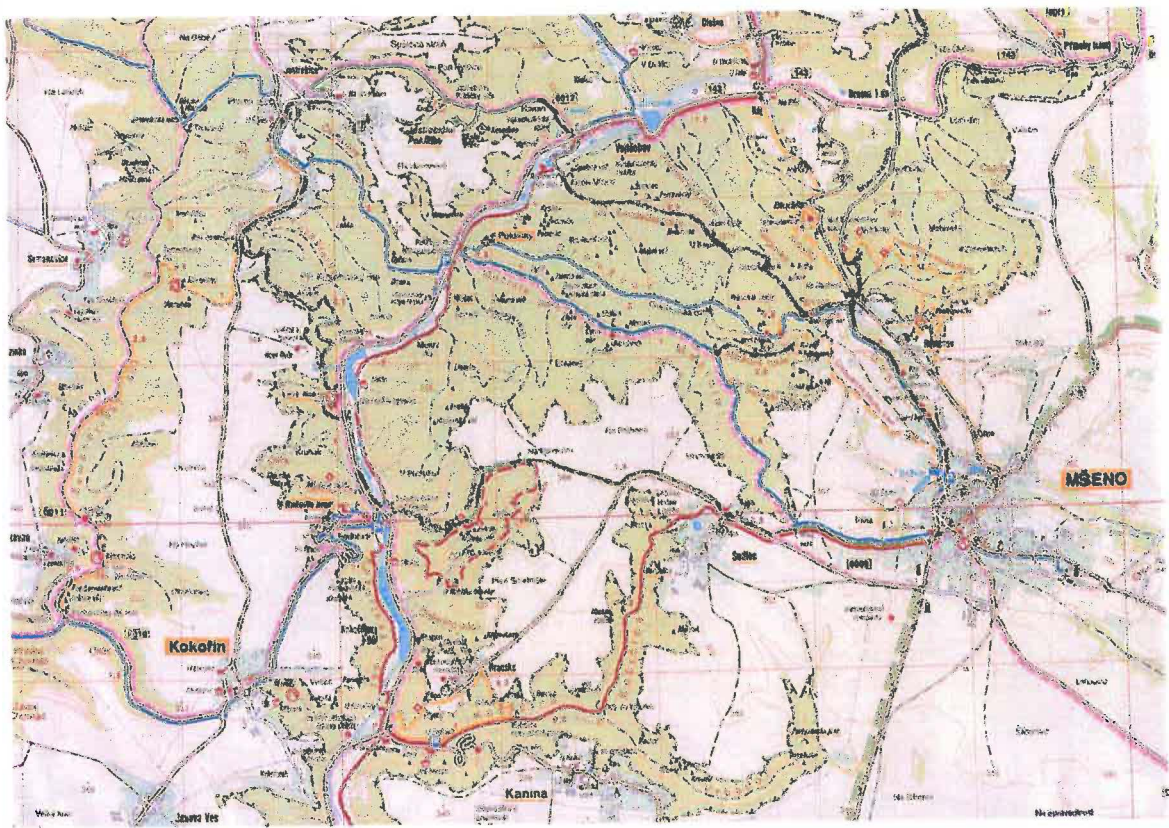

SEZNAM ZNAČENÝCH CYKLOTRAS

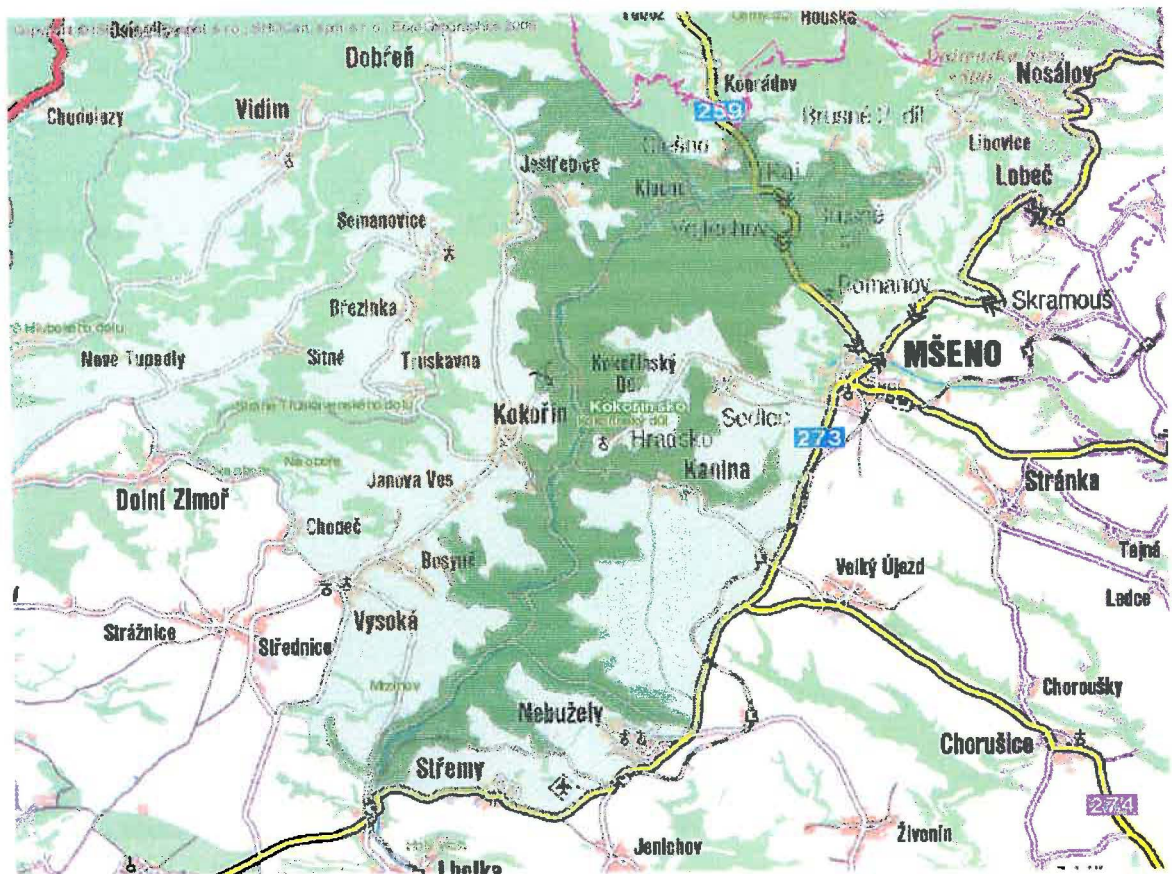
- 2 Křakupy nad Vltavou – Mělník 26,5 km
Mělník – Račovice n. Labem 26 km
(Pozor! V úseku Mělník – Hrávčice může dojít ke změnám.)
- 24 Stará Boleslav – Mělník 30 km
- 26 Račsko – Deksy 13 km
- 141 Lhota – Lhotka 10,5 km
- 142 Lhotka – Ráj 13,5 km
- 143 Ráj – Březovice 14,5 km
- 203 Mělník – Lhotka 7 km
- 211 Ráj – Tůžov 3,5 km
Lhota – Dolní Heřmanky 3,5 km
- 0001 Okružní Nosalov – Houska – Nosalov 14,5 km
- 0002 Okružní Houska – Tůžov – Houska 7 km
- 0003 Lbavice – Vojtěch 3 km
- 0008 V Lukách – Nosalov 24,7 km
- 0009 Stránka – Město – Paskovický 9 km
- 0010 Kerkolín Dolní – Želízky 11,2 km
- 0011 Dobruša – Truskavenský nář. 6,5 km
- 0012 Vojtěchov – Tápady 14,5 km
- 0014 Bezdědice – Deksy 11,5 km
- 0015 Deksy – Dolní Houska 12,1 km
- 0057 Pavůvky – Lhota 5 km
- 0058 Hrávčice okružní Pavůvky – Skalka – Lhota 19 km
- 0059 Skalka – Dolní Heřmanky 7 km
- 3040 Bělá pod Bezdězem – Račsko 8 km
- 3046 Bělá pod Bezdězem – Bezděz – Břihyně 13,5 km – Smlí u České Lípy 24 km

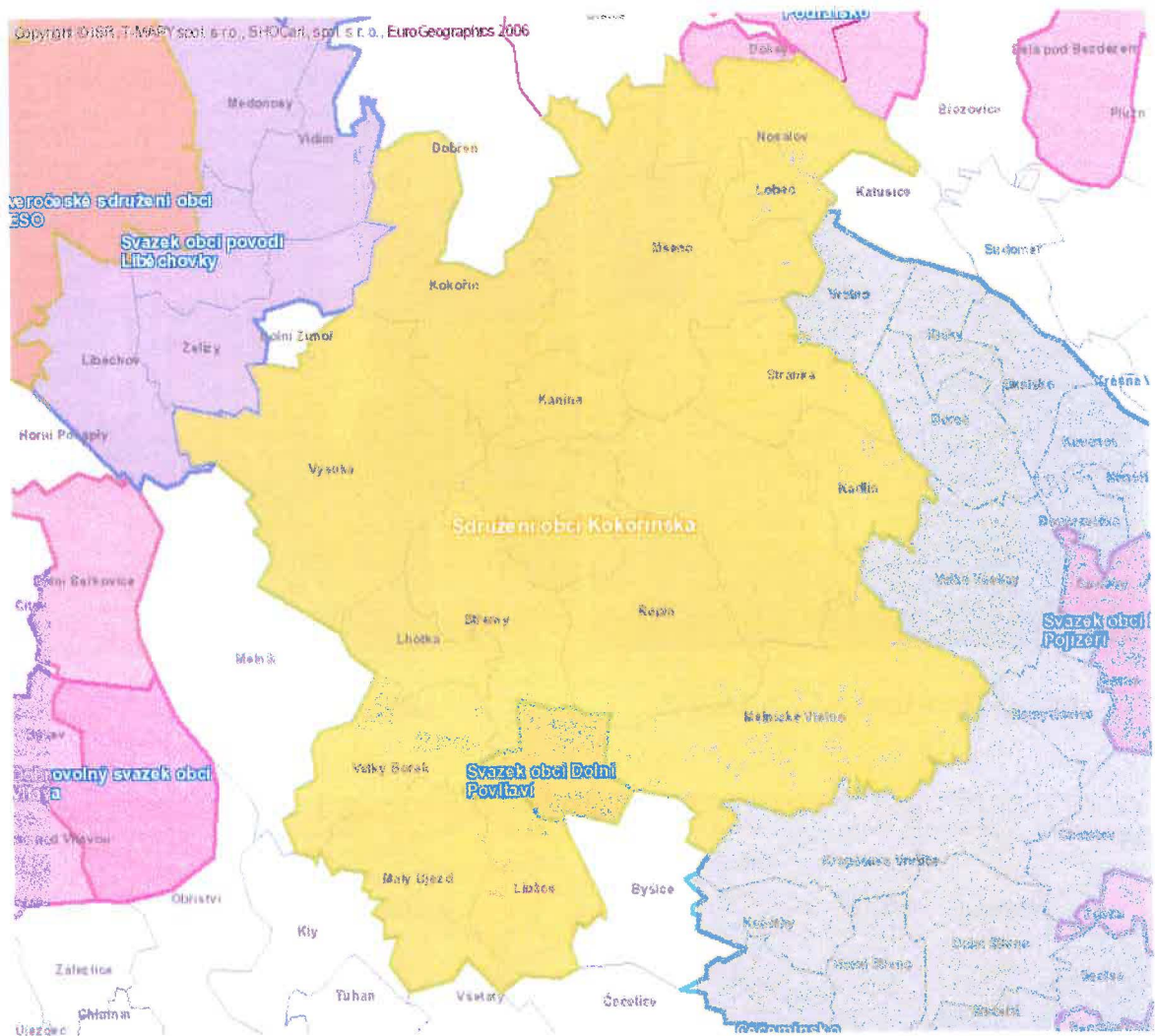
Příloha č. 5 – Cyklistická mapa a trasy Kokořínska

Příloha č. 6 – Podrobná mapa Kokořínska

Příloha č. 7 – CHKO Kokořínsko

Příloha č. 8 – Mapa Sdružení obcí Kokořínska

Příloha č. 9 – Koupaliště Kokořínský náhon kdysi Příloha č. 10 – Koupaliště nyní

Příloha č. 11 – Interiér Kokořina

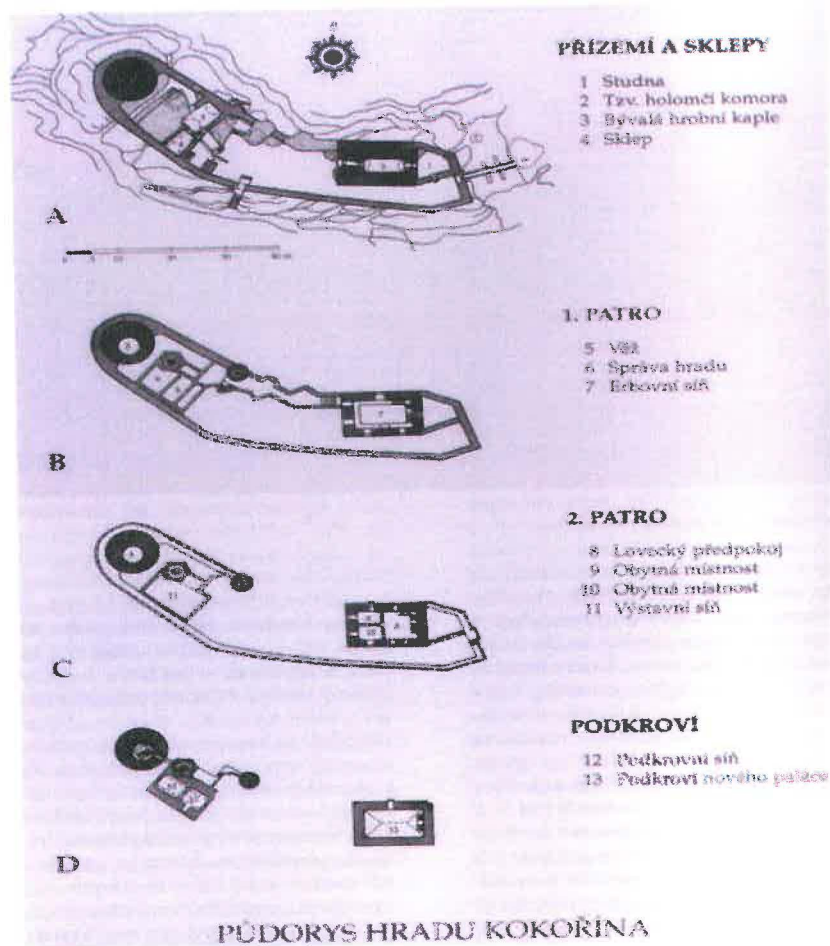
Příloha č. 12 – Interiér Kokořina

Příloha č. 13 – Automapa okolí Kokořina

Příloha č. 14 – Kokořín z letadla

Příloha č. 15 – Půdorys Kokořína

Marketingový průzkum
(Hrad Kokořín)

*V rámci zpracování mé diplomové práce Vás prosím o vyplnění tohoto stručného dotazníku.
(odpověď označte křížkem)*

Vysoká škola :

Pohlaví :   muž
                               žena

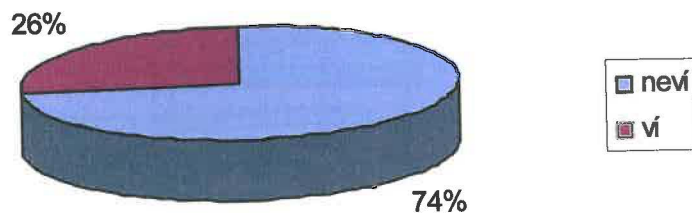
Kde se nachází hrad Kokořín?

- nevím
- vím   (nejbližší město .....

Děkuji za Váš čas.

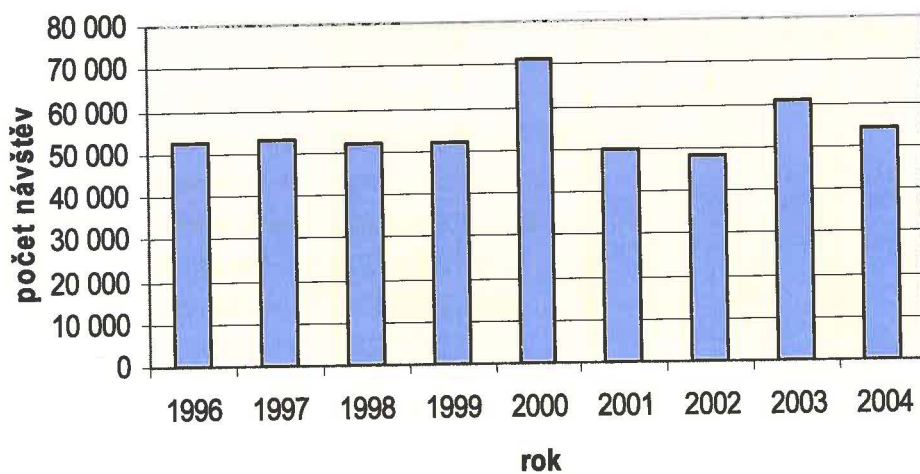
Příloha č. 16 – Ukázka použitého dotazníku

Výsledek marketingového průzkumu

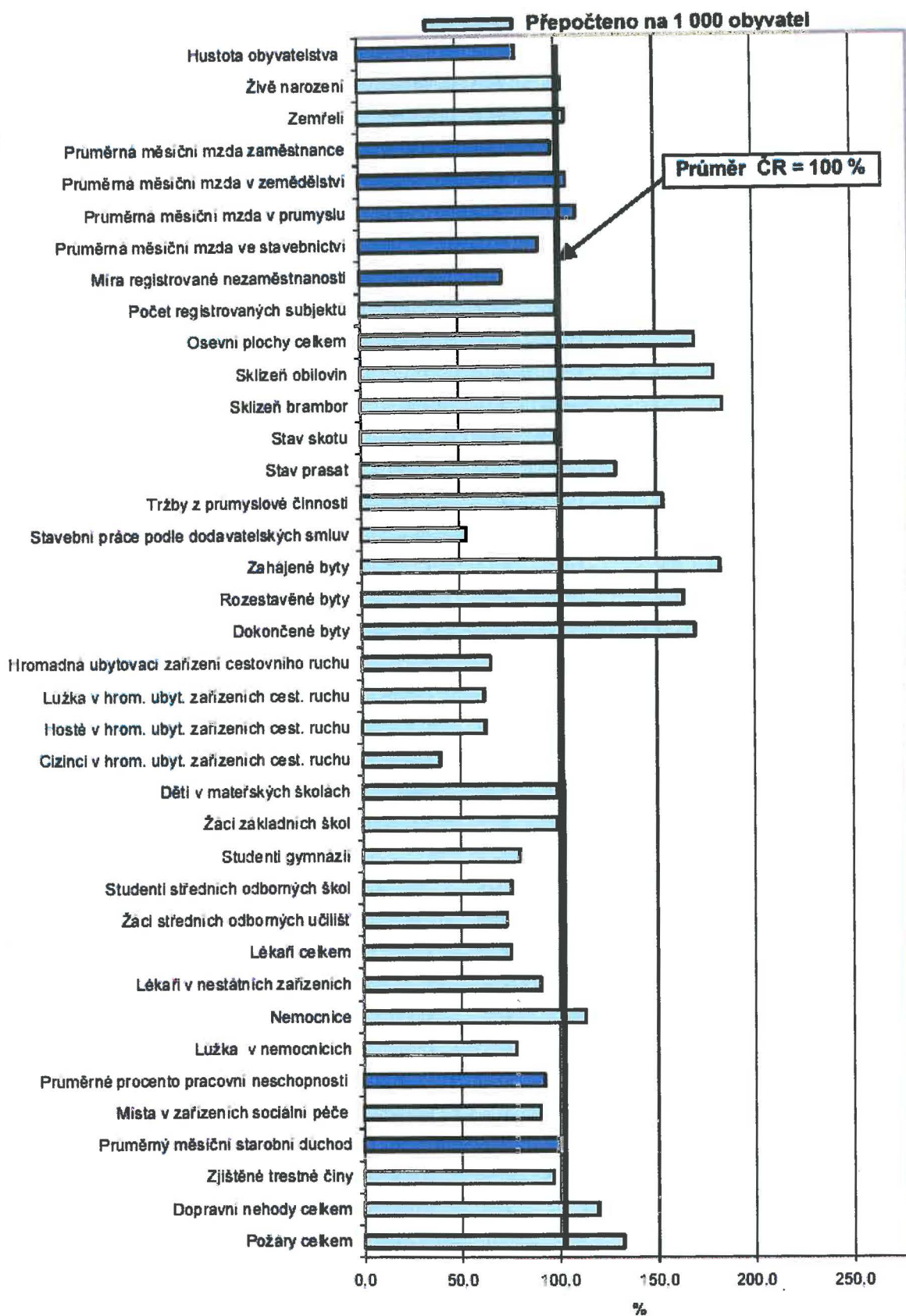
Příloha č.17 – Výsledek marketingového průzkumu

Návštěvnost hradu Kokořín v letech 1996 - 2004

Příloha č.18 – Návštěvnost hradu Kokořín v letech 1996-2004

1. Porovnání vybraných ukazatelů ve Středočeském kraji v roce 2004 s celorepublikovým průměrem

Příloha č.20 – Údaje ze Statistické ročenky Středočeského kraje 2005 (ukazatele Mělník)

1-13. Vybrané ukazatele za okres Mělník¹⁾

Selected indicators: District of Mělník²⁾

	Měřicí jednotka	2002	2003	2004	Unit	
Rozloha ¹⁾	km ²	712	712	712	km ²	Area ¹⁾
Počet obcí ¹⁾		70	70	70		Number of municipalities ¹⁾
z toho měst		6	6	6		Towns
Počet částí obcí ¹⁾		165	165	165		Number of municipality parts ¹⁾
Počet obyvatel ¹⁾	osoby	94 868	95 315	95 470	persons	Population ¹⁾
ženy		48 550	48 673	48 838		Females
Obyvatelé ve věku ¹⁾						Population, by age ¹⁾
0 - 14	%	16,1	15,7	15,6	%	0 - 14
15 - 64	%	70,4	70,8	70,8	%	15 - 64
65 a více	%	13,4	13,5	13,5	%	65+
Průměrný věk obyvatel ¹⁾	roky	39,0	39,2	39,4	years	Average age, total ¹⁾
muži		37,5	37,7	37,9		Males
ženy		40,5	40,7	40,9		Females
Živé narození	osoby	984	915	1 036	persons	Live births
Zemřeli	osoby	965	1 019	1 054	persons	Deaths
Přistěhovali	osoby	1 905	2 396	2 121	persons	Immigrants
Vystěhovali	osoby	1 778	1 845	1 948	persons	Emigrants
Sňatky		489	455	497		Marriages
Rozvody		320	355	356		Divorces
Na 1 000 obyvatel						Per 1 000 population
přirozený přírůstek	‰	0,2	-1,1	-0,2	‰	Natural increase
přírůstek stěhováním	‰	1,3	5,8	1,8	‰	Net migration
celkový přírůstek	‰	1,5	4,7	1,6	‰	Total increase
Průměrný evidenční počet zaměstnanců celkem	fyz. osoby	16 237	16 239	15 917	actual persons	Average registered number of employees
Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnance	Kč	15 908	16 375	17 375	CZK	Average monthly gross wage
Uchazeči o zaměstnání ¹⁾	osoby	4 054	4 400	4 444	persons	Registered job applicants ¹⁾
Volná pracovní místa ¹⁾	mista	440	393	419	vacanc.	Vacancies ¹⁾
Míra registr. nezaměstnanosti ¹⁾	%	7,81	8,66	8,17	%	Registered unemployment rate ¹⁾
Počet registrovaných subjektů ¹⁾		20 142	21 326	21 799		Registered entities, total ¹⁾
z toho fyzické osoby		17 002	17 878	18 110		Natural persons
Zahájené byty		348	515	428		Dwellings started
Rozestavěné byty ¹⁾		1 287	1 608	1 739		Dwellings under construction ¹⁾
Dokončené byty		135	213	297		Dwellings completed
Děti v mateřských školách	osoby	2 552	2 535	2 593	persons	Pupils at nursery schools
Žáci základních škol	osoby	9 573	9 242	9 013	persons	Pupils at basic schools
Lékaři na 1 000 obyvatel	osoby	2,9	3,0	3,0	persons	Physicians per 1 000 population
Průměrná pracovní neschopnost	%	5,212	5,443	4,698	%	Average incapacity for work
Příjemci důchodu celkem	osoby	23 127	23 281	23 741	persons	Pension recipients, total
z toho starobních		12 234	12 300	12 537		Old-age pensions
Průměrný měsíční důchod starobní	Kč	6 655	6 902	7 092	CZK	Average monthly level of pensions
starobní		6 750	6 988	7 191		Old-age pensions
Zjištěné trestné činy		3 105	2 839	2 915		Ascertained offences
Dopravní nehody celkem		1 804	1 877	1 817		Traffic accidents, total
Požáry celkem		281	449	338		Fires, total

¹⁾ podrobné vysvětlivky uvádíme v příslušných kapitolách

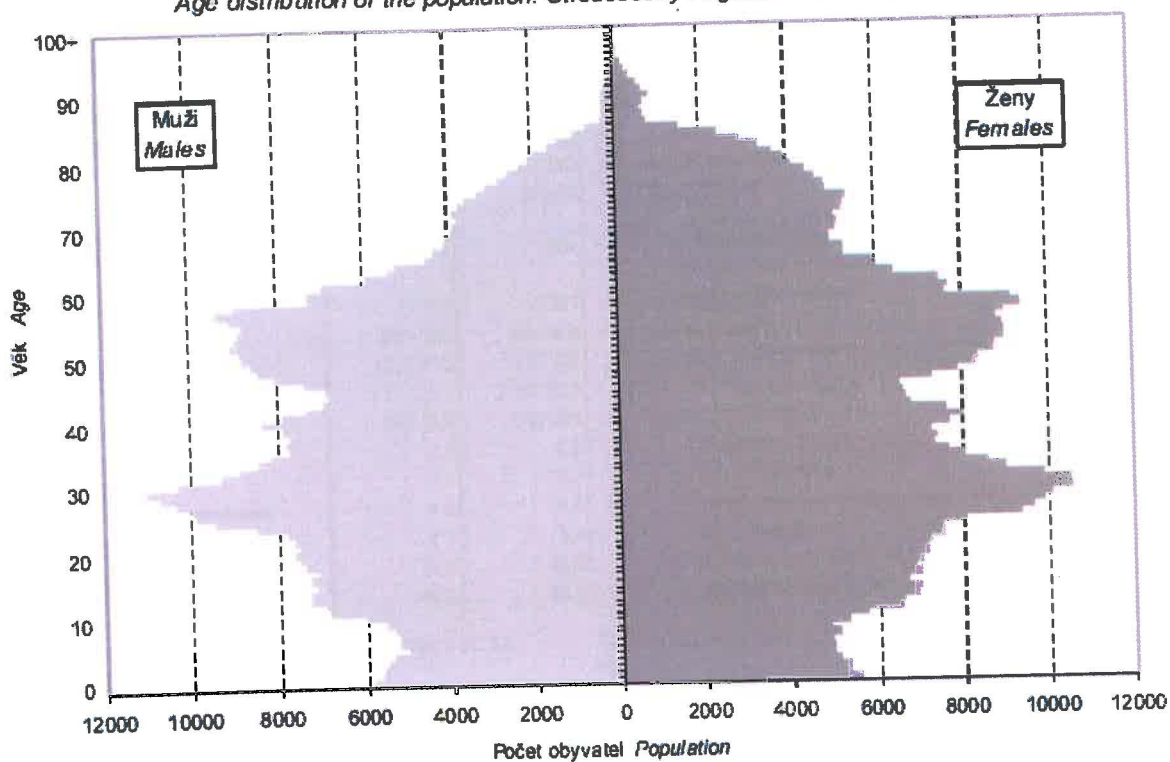
¹⁾ See relevant chapters for detailed explanatory notes

¹⁾ stav k 31. 12.

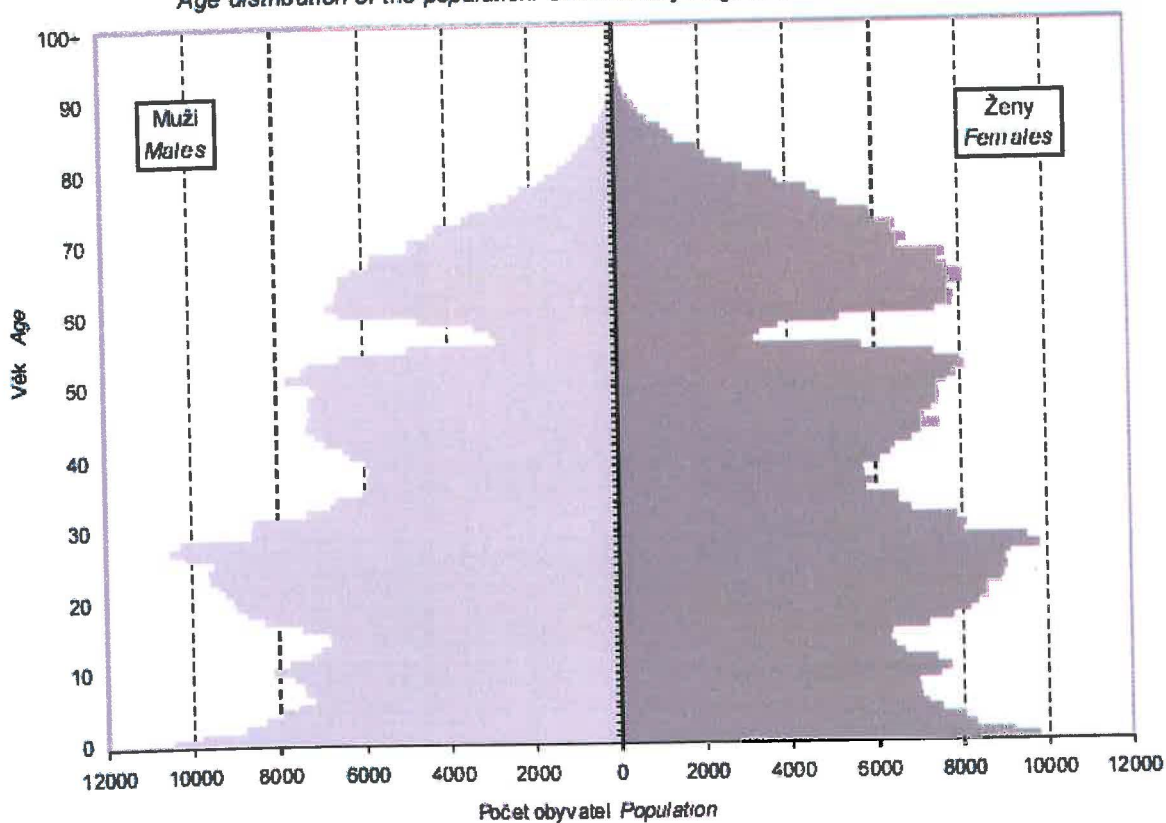
¹⁾ 31 December

Příloha č.21 – Údaje ze Statistické ročenky Středočeského kraje 2005 (věkové složení)

5. Věkové složení obyvatelstva Středočeského kraje k 31. 12. 2004
Age distribution of the population: Středočeský Region. 31 December 2004

6. Věkové složení obyvatelstva Středočeského kraje k 31. 12. 1974
Age distribution of the population: Středočeský Region. 31 December 1974

Příloha č.22 – Údaje ze Statistické ročenky Středočeského kraje 2005 (ubytovací zařízení)

8-1. Hromadná ubytovací zařízení cestovního ruchu
Collective tourist accommodation establishments

	2002	2003	2004	
Ubytovací zařízení celkem ¹⁾	602	596	560	Accommodation establishments, total ¹⁾
Pokoje ¹⁾	11 363	11 322	10 974	Rooms ¹⁾
Lužka ²⁾	30 683	30 699	30 112	Beds ²⁾
Průměrná cena za ubytování (Kč)	336	354	340	Average price of accommodation (CZK)
Pracovníci v ubytovacích zařízeních ¹⁾	4 359	4 361	4 245	Workers in accommodation establishments ¹⁾
Hosté	674 396	834 559	854 987	Guests
z toho cizinci	217 810	238 132	268 155	Foreigners
Plnocování	2 251 301	2 532 992	2 606 761	Overnight stays
z toho cizinci	676 068	642 261	709 062	Foreigners
Průměrný počet plnocování z toho cizinci	3,3	3,0	3,0	Average number of overnight stays Foreigners
Průměrná doba pobytu ve dnech z toho cizinci	3,1	2,7	2,6	Average time of stay, days Foreigners
Čistě využití lužek ²⁾ (%)	37,1	33,9	33,4	Net use of beds ²⁾ (%)
Využití pokojů ²⁾ (%)	42,3	40,3	39,6	Use of rooms ²⁾ (%)

¹⁾ v roce 2002 stav k 31. 7., v letech 2003-2004 stav k 31. 12.

¹⁾ In 2002 as at 31 July, in 2003-2004 as at 31 December

²⁾ u hotelů a penzionů

²⁾ For hotels and boarding houses

8-3. Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních cestovního ruchu podle kategorie ubytovacího zařízení v roce 2004

Guests in collective tourist accommodation establishments, by category of establishment, 2004

	Hosté Guests		Přenocování Overnight stays		
	celkem Total	z toho cizinci incl. Foreigners	celkem Total	z toho cizinci incl. Foreigners	
Hromadná ubytovací zařízení celkem	854 987	268 165	2 606 761	709 062	Collective accommodation establishments, total
Hotely a podobná ubytovací zařízení celkem	539 502	227 470	1 403 421	589 336	Hotels and similar accommodation establishments, total
v tom:					
hotely ***** a hotely ****	71 901	49 354	155 513	122 735	Hotels ***** and hotels ****
ostatní hotely a penziony	467 601	178 116	1 247 908	466 601	Other hotels and boarding houses
Ostatní hromadná ubytovací zařízení celkem	315 485	40 685	1 203 340	119 726	Other collective accommodation establishments, total
v tom:					
kempy	159 076	23 440	635 721	65 814	Tourist campsites
chatové osady a turistické ubytovny	46 896	3 303	187 332	12 184	Holiday dwellings and hostels for tourists
ostatní hromadná zařízení jinde nespecifikovaná	109 513	13 942	380 287	41 728	Other collective accommodation establishments n.e.s.

dokončení

End of table

	Průměrný počet přenocování Average number of overnight stays		Průměrná doba pobytu (dny): Average time of stay (days)		
	celkem Total	z toho cizinci incl. Foreigners	celkem Total	z toho cizinci incl. Foreigners	
Hromadná ubytovací zařízení celkem	3,0	2,6	4,0	3,6	Collective accommodation establishments, total
Hotely a podobná ubytovací zařízení celkem	2,6	2,6	3,6	3,6	Hotels and similar accommodation establishments, total
v tom:					
hotely ***** a hotely ****	1,9	2,2	2,9	3,2	Hotels ***** and hotels ****
ostatní hotely a penziony	2,7	2,6	3,7	3,6	Other hotels and boarding houses
Ostatní hromadná ubytovací zařízení celkem	3,8	2,9	4,8	3,9	Other collective accommodation establishments, total
v tom:					
kempy	4,0	2,8	5,0	3,8	Tourist campsites
chatové osady a turistické ubytovny	4,0	3,7	5,0	4,7	Holiday dwellings and hostels for tourists
ostatní hromadná zařízení jinde nespecifikovaná	3,5	3,0	4,5	4,0	Other collective accommodation establishments n.e.s.

Příloha č.24 – Údaje ze Statistické ročenky Středočeského kraje 2005 (sportovní zařízení)

9-14. Kulturní a sportovní zařízení podle okresů v roce 2004

Cultural and sports facilities. by district. 2004

Kraj, okresy Region, districts	Kultura			Culture		
	stála kina a multikina	veřejné knihovny vč. poboček	muzea	galerie	divadla	přírodní amfiteatry
	Permanent and multiplex cinemas	Libraries incl. branches	Museums	Galleries	Theatres	Amphitheatres
Středočeský kraj	57	904	117	64	25	51
Benešov	7	82	15	7	1	5
Beroun	10	73	11	3	-	4
Kladno	5	83	13	10	4	6
Kolín	2	69	8	6	2	1
Kutná Hora	4	64	8	11	3	6
Mělník	6	64	9	5	3	4
Mladá Boleslav	3	99	7	2	2	5
Nymburk	5	87	11	3	3	5
Praha - východ	1	78	10	2	-	2
Praha - západ	6	55	6	1	-	2
Příbram	6	91	10	8	4	5
Rakovník	2	69	9	6	3	3

dokončení

End of table

Kraj, okresy Region, districts	Sport			Sports		
	koupaliště a bazény	z toho kryté bazény	hřiště	tělocvičny	stadiony včetně krytých	zimní stadiony včetně krytých
	Swimming pools	incl. indoor swimming pools	Sports grounds	Gymnasiums	Stadiums incl. indoor ones	Winter sports stadiums incl. indoor ones
Středočeský kraj	81	21	1 078	529	163	25
Benešov	8	3	90	42	12	2
Beroun	8	1	90	47	11	3
Kladno	9	4	99	56	16	2
Kolín	5	1	106	38	14	1
Kutná Hora	5	1	79	38	10	2
Mělník	10	3	70	45	12	3
Mladá Boleslav	14	1	112	49	16	3
Nymburk	6	2	96	44	13	2
Praha - východ	5	2	75	40	17	2
Praha - západ	1	-	76	45	16	1
Příbram	8	2	117	51	20	3
Rakovník	2	1	66	34	6	1

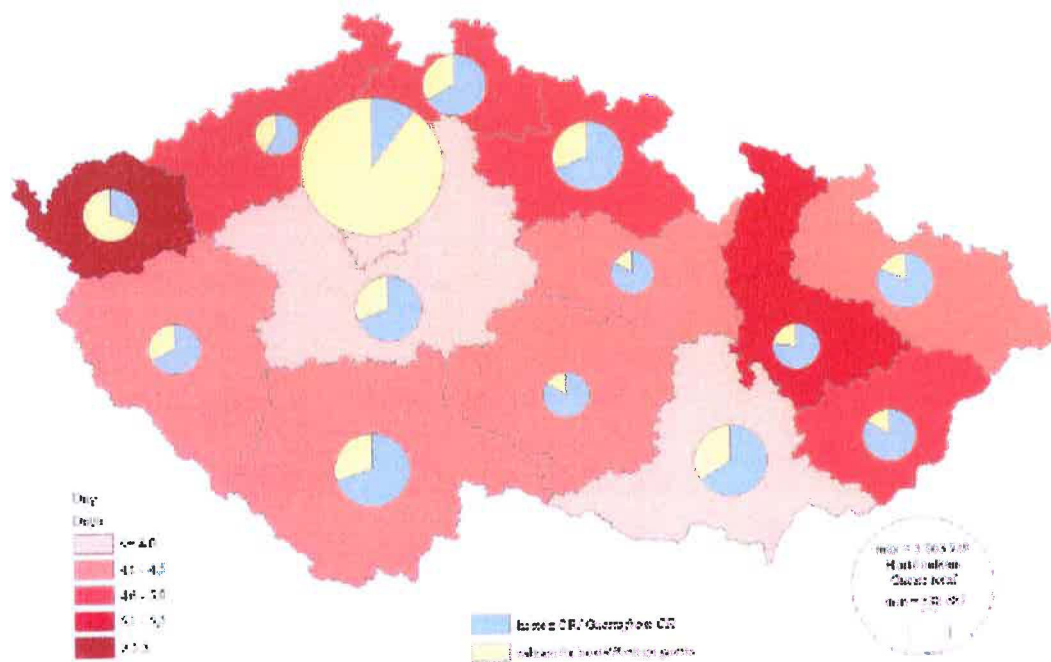

Příloha č.25 – Údaje ze Statistické ročenky Středočeského kraje 2005 (správní obvody)

Správní obvody obcí s rozšířenou působností	Výměra (ha)	Počet obyvatel	z toho ve věku 15-64
Mělník (2114)			
Celkem	45 664	40 256	28 313
v tom obce:			
Bykev	561	369	269
Byšice	1 086	1 170	799
Cítov	1 581	1 037	712
Čečelice	1 155	591	386
Dobřeň	2 056	145	98
Dolní Beřkovice	1 252	1 302	903
Dolní Zimoř	162	55	51
Horní Počaply	1 240	1 130	733
Hořín	1 441	701	492
Hostin	636	214	159
Chorušice	1 776	463	324
Jeviněves	513	164	115
Kadlín	681	127	78
Kanina	529	43	28
Klý	1 061	923	657
Kokořín	1 640	378	272
Lhotka	532	230	161
Liběchov	1 178	973	697
Liblice	893	459	349
Lobeč	349	135	84
Lužec nad Vltavou	997	1 335	933
Malý Újezd	1 223	842	601
Medonosy	1 488	109	79
Mělnicke Vtelno	2 529	818	554
Mělník	2 497	19 053	13 646
Mšeno	2 570	1 491	979
Nebužely	862	402	278
Nosálov	1 110	158	106
Řepín	1 531	585	427
Spomyšl	359	431	298
Stránka	879	225	153
Střemy	1 170	343	242
Tuhaň	451	552	368
Tupadly	637	125	84
Velký Borek	1 042	861	609
Vidím	873	193	115
Vraňany	958	845	610
Vysoká	2 841	777	525
Želízy	1 107	479	329

Příloha č.26 – Údaje ze Statistické ročenky Středočeského kraje 2005 (mapy hostů)

Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních v roce 2004, průměrná doba pobytu, podíl cizinců
Guests at collective accommodation establishments: average length of stay, share of foreign guests, 2004

Zahranční hosté v hromadných ubytovacích zařízeních v roce 2004, průměrná doba pobytu, struktura podle zemí
Foreign guests at collective accommodation establishments: average length of stay, by country, 2004

